

Een reisverslag van

Vincent Tepas

INHOUD

Vertrek	2	India	37
Eindelijk op weg	3	Nepal	55
Polen	7	Thailand	72
Slowakije	9	Laos	74
Hongarije	10	Vietnam	78
Overval	11	Cambodja	84
Roemenië	12	Filmopnamen	85
Bulgarije, Turkije	15	Maleisië/ Singapore	88
Iran	29	Epiloog	92
Time out	34	Paklijst	94
Tweede vertrek	36		

Beste mensen, zoals jullie inmiddels wel weten, knijp ik er een tijdje tussenuit om andere landen en culturen van dichtbij mee te maken. Via Berlijn, Polen, Slowakije, Hongarije, Roemenië en Bulgarije naar Istanbul in Turkije om hier over te steken naar Azië. Vooral de mystiek van de Aziatische landen trekt me, maar natuurlijk ook het Karakoram-gebergte in Pakistan en de Himalaya in Nepal en India. Ook wil ik proberen ten noorden van het Himalaya-gebergte, Tibet te bezoeken. Daarnaast staan Thailand, Laos, Vietnam, Cambodja en Maleisië op de lijst, en als het met de onlusten meevalt ook Indonesië. Vanaf Timor is het maar een sprongetje naar Darwin in Australië!

Dus wie weet, als mijn fiets het uithoudt en ikzelf ook natuurlijk, kan ik de verre familie in Nieuw-Zeeland ook nog bezoeken.

Onder andere via het internet hou ik jullie op de hoogte over het verloop van de reis.

Maart 1998 © Vincent Tepas

Eindelijk op weg

De laatste dagen voor 't vertrek waren behoorlijk druk. Zo druk zelfs dat ik een aantal uitnodigingen voor diverse etentjes helaas moest afslaan. Een deel van de inboedel moest nog ingepakt worden. Er moest verhuisd worden, waarbij uitgerekend op dezelfde dag en tijdstip de schoonmakers de gehele galerij van de flat waar ik woonde bezet hadden met hun apparatuur. Of we even een uurtje geduld hadden!? Daar gaat je tijdschema. Op het opslagadres stonden mensen op ons te wachten om te helpen uitladen. Verder moesten er nog wat zaken geregeld en gedaan worden die toch weer veel langer duurden dan ik had ingeschat. Natuurlijk waren er ook meevallers. Zo boodt de apotheker alle medicijnen die ik mee wilde nemen gratis aan! De enige voorwaarde is dat ik hem vanuit Nepal een kaart stuur moet sturen.

Na nog een paar dagen in een lege flat gebivakkeerd te hebben (volgens vrienden en familie een primitieve manier van wonen, maar ik zag het juist als een luxe manier van kamperen), vertrok ik op woensdag 29 april 1998 vanuit Wageningen uitgezwaaid door m'n ouders richting Azië. Bij het bevolkingsregister waar ik me uit liet schrijven wilden ze weten in welk land ik 't langst zou verblijven, maar dat kon ik ze niet vertellen omdat ik dat zelf nog niet wist. In zo'n geval emigreer je gemakshalve naar 't land waar je het eerst door komt. En zo emigreerde ik op deze zonnige dag naar Duitsland.

Het was wel weer even wennen aan het rijden met zo'n volgepakte fiets. Ik had 't gevoel dat de wielen het onder de zware last ieder moment konden begeven en reed daarom uiterst geconcentreerd om ieder gat en hobbeltje heen. Tot op het laatste ogenblik ben ik nog bezig met m'n fotowerk. In m'n bagage zit nog een fotopakket dat ik bij Vonny en Peter in Arnhem moet afleveren. Na een lekkere lunch bij hen vertrek ik om 14.00 uur nu echt uit Nederland. Het geeft me een dubbel gevoel. Aan de ene kant de opluchting dat ik alles achter me kan laten en me, verlost van allerlei zakelijke ballast, vrij kan gaan voelen en aan de andere kant het gevoel vanaf nu alleen te zijn en een onbekend avontuur tegemoet te gaan waarvan ik niet weet of het me gaat bevalen, wat het me zal brengen en hoe het zal aflopen.

Duitsland

Als ik even ergens stilsta trekt m'n vervoersmiddel meteen de aandacht. Dit komt natuurlijk door de Adrie reserve buitenbanden op de voordrager. Die neem je niet mee voor een rondje Nederland, zelfs niet voor een rondje West-Europa. De eerste dag is een fluitje van een cent. Voor ik er erg in heb rijd ik in Duitsland, waar de wegen overigens meteen beter zijn. Omdat de campings op mijn route niet voor 't oprapen liggen besluit ik na de eerste 100 kilometer ergens illegaal in een bos te slapen. Als je zorgt dat niemand je ziet op 't moment dat je het bos in glipt en je geen rommel achterlaat is er geen vuiltje aan de lucht. Je hoeft niet bang te zijn voor rumoerige kampeerburen en de kans op diefstal van je fiets is zero want niemand weet dat er een fietser in het bos kampeert. Na een uitgesproken goede nachtrust loop ik 's ochtends over een blubberpad het bos uit. Juist op dat moment komen er twee vroege fietstrimmers langs die me begripend toelachen en me een 'Gute Morgen' wensen.

Ondanks dat ik geen tijd had gehad om te trainen moet ik er vandaag wel aan gaan trekken. Met kanovrienden uit Wageningen heb ik afgesproken ze op vrijdagavond in Münden bij Kassel, aan de rivier de Fulda, te ontmoeten. We zullen de Weser-marathon (een tocht van 80 km) gaan varen. Om daar te komen moeten er nog zo'n 300 km overbrugd worden, en dat door nogal heuvelachtig terrein. Met een waterig zonnetje in 't gezicht rijd ik over de nog stille landwegen in uiteraard oostelijke richting. Boven de weilanden hangen nog flarden ochtendnevel. De vroege ochtend vind ik altijd het mooiste deel van de dag omdat er dan nog nauwelijks verkeer op de weg is. Over het algemeen wordt de weg in Duitsland goed aangegeven maar als het soms niet helemaal duidelijk is vraag ik de weg. Dat dat soms ook zinloos is blijkt als iemand me doodleuk de verkeerde kant opstuurt. Zonder

opzet, en in de volle overtuiging dat ze me goed geholpen heeft, zwaait de vrouw me nog na. Na 500 meter kom ik er gelukkig alsnog achter dat ik precies de andere kant op moet. Later zal dit zich nog enkele keren herhalen. Om een uur of 11 krijg ik honger en besluit bij een Imbiss (een snackbar) een lekker vette pommes frites te nuttigen. Dit wordt een zich dagelijks herhalend ritueel om de vetreserves op peil te houden. De Duitse consumentenbond had me wel kunnen sponsoren voor dit vergelijkend warenonderzoek. Na 130 km kijk ik uit naar een plek voor de nacht. Het duurt nog 21 km voor ik het gevonden heb, een bospad waar in geen jaren iemand geweest is. Tussen het eten koken door zet ik snel mijn speciaal in Drenthe gekochte tent op. Het opzetgemak is ongekend, in 2 à 3 minuten is het gebeurd. De binnen- en buitentent zijn met elkaar verbonden, dus je zet 'm eigenlijk in één keer op. Wat een uitvinding!

De volgende dag is de lucht zeer vochtig en het uitzicht niet meer dan zo'n 50 à 100 meter. Dit blijft zo tot een uur of 12. Vooral in afdalingen zorg ik er voor dat m'n snelheid niet boven de 80 km/uur komt!? Grapje!!! Nee, met deze mist doe ik het voorzichtig aan. Voor je het weet maak je een schuiver en kun je een halve verbanddoos wegplakken. Gelukkig breekt 's middags de zon toch nog door en al gauw is er de onvermijdelijke omkleedpartij. Een T-shirt en korte broek zijn nu genoeg. Het is vandaag 1 mei, de Dag van de Arbeid en daarom zijn alle winkels gesloten zodat ik vandaag op fastfood moet draaien. Bij Kassel stop ik bij een tankstation om wat chocolade in te slaan. Als ik weg wil rijden staat de voorband leeg. Het ventiel blijkt losgescheurd te zijn. Daar gaat de eerste van de vier reserve-binnenbanden. Ach, in Duitsland is alles op fietsgebied goed te koop, dus dat is geen probleem.

Munden De laatste 15 km door het Fuldadal heb ik in hoog tempo afgelegd omdat ik op tijd op de camping wil zijn, maar m'n kanovrienden zijn toch nog net voor mij gearriveerd voor de Weser-marathon. Een Duitse buurman biedt spontaan de voortent van z'n caravan aan als onderdak voor m'n fiets. Dat sla ik natuurlijk niet af. We hebben allemaal honger en al snel zitten we op een terras achter van die grote glazen te wachten op ons eten. De volgende dag, zaterdag, besluit ik om niet te gaan kanoën maar kies ik voor een dag lanterfanten bij de tent. Er moet wat gewassen worden en m'n fietsbroek wil ik verstellen, want ondanks dat ik 'm in eerste instantie goed vond zitten heeft hij voor twee pijnlijke schaafwondjes op m'n zitvlak gezorgd. Gelukkig heeft m'n apotheker me een familiezak pillen en zalfjes meegegeven waar zeker wat bruikbaars tussen zal zitten. We gaan vroeg naar bed want men vindt het nodig om zondagochtend om 5 uur op te staan voor de kanotocht op de Weser. Na een voorspoedige tocht door een prachtig Weser-dal kunnen we de fel begeerde medailles ophalen. Die van mij geef ik meteen weer af aan m'n tochtgenoten want dat ding is als lood. M'n kanovrienden besluiten de volgende ochtend pas te vertrekken en blijven dus nog een nacht. Voor mij is dat ook leuker, want dan kunnen ze me uitzwaaien.

Maandagochtend is het ondanks een zwak zonnetje niet warmer dan 5°C. Dit wordt veroorzaakt door een gure oostenwind. Bijna moet ik de handschoenen uit het Himalaya-vak opduiken, zo koud voelt het aan als ik weer op de fiets zit richting Berlijn. Op het moment van het afscheid nemen realiseer ik me dat ik vanaf vandaag voorlopig geen bekenden meer zal zien. Het gaat nu eigenlijk pas echt beginnen voor mijn gevoel.

Ik besluit de Harz onderlangs te passeren. Ik bekijk de bergen wel van onderaf, dat is ook zeer de moeite waard. Er blijven nog voldoende heuvels over om m'n tanden op stuk te bijten. Ik heb me voorgenomen niet uit het zadel te komen bij beklimmingen. Ten eerste is het niet goed voor de zwaarbepakte fiets en ten tweede moet ik het met een verzet van iets minder dan één op één goed kunnen trekken. Lopen kan altijd nog! De Fahrrad-weg ligt vaak zo'n 50 meter van de doorgaande weg af. Een enkele keer fiets ik op de weg bij de auto's en dan valt het me op hoe netjes ze achter me blijven rijden als ze niet in kunnen halen. Sommige chauffeurs zullen me wel vervloeken maar ze blijven altijd voorzichtig. Als ik door een Nederlandse vrachtwagen wordt ingehaald toetert de chauffeur naar me. De NL-sticker achterop de hoes van het slaapmatje valt blinkbaar op. Toch leuk die zeer korte ontmoetingen. Voordat ik een kampeerplaats opzoek tank ik de bidons vol bij een man die

het water uit een put in zijn tuin haalt. Voor de zekerheid kook ik het water toch maar, ik heb geen zin om nu al ziek te worden. De overnachting is bij een verlaten camping aan een plas. 's Nachts word ik meerdere keren opgeschrikt door 't oorverdovende gekwaak uit die plas. De volgende dag vraag ik uitgerekend aan een geëmigreerde Nederlandse vrouw de weg. Volgens haar zal het weer de komende dagen omslaan naar tropische temperaturen. Ik kan 't nauwelijks geloven.

's Avonds namelijk moet ik onderdak zoeken in een pension. De regen komt met bakken tegelijk uit de hemel. Nu kan ik me ook weer eens douchen om die penetrante geur van me af te spoelen. De pensionhoudster heeft nog wat opwekkende verhalen over diefstal en overvallen in Polen. Een gewaarschuwd mens telt voor twee zullen we maar zeggen. Andere Duitsers die ik ontmoet zijn gelukkig een stuk positiever, alhoewel ze me ook waarschuwen. Ondanks dat m'n nachtrust goed was hou ik het de volgende dag na 48 km al voor gezien. Aan de overkant van de Elbe heb ik een 'Kanoverein' ontdekt waar gekampeerd kan worden. De zon schijnt en een middag luiere lijkt me niet gek. Met een gierpont, die nog echt zonder motor aan een kabel naar de overkant traverseert, maak ik de oversteek. Volgens de pontbaas nog een Hollandse uitvinding uit de vorige eeuw. Als ik bij de kano-club vertel dat ik net de Weser-marathon gevaren heb is het ijs gebroken. Zelfs de voorzitter komt nog even langs voor een praatje en biedt een ruimte aan om m'n fiets te stallen. 's Ochtends vertrek ik pas als de tent droog is want ik verwacht hem enkele dagen niet te zullen gebruiken. Vandaag haal ik Berlijn en dan lijkt een pension o.i.d. me handiger om te overnachten.

Potsdam In Potsdam kijk ik even snel rond om daarna door te fietsen naar Berlijn, nog zo'n 30 km. Als ik een fietser vraag of ik goed rijd kijkt hij me een beetje meewarig aan. Natuurlijk zit je goed als je op de Berliner Straße fietst! Hij vraagt wat ik van Potsdam vond. Als ik vertel dat zijn landgenoten me gezegd hadden beter direct door te rijden naar Berlijn is hij een beetje beleefd. Hij biedt me een slaappleats en een rondleiding aan. Dat sla ik niet af en we fietsen samen naar zijn huis. Een oud, lichtelijk vervallen houten pand waar hij samen met een vriendin woont. Nog dezelfde avond laat hij me een aantal mooie parken zien en de Hollandse huizen die in de vorige eeuw op uitnodiging door een Hollandse architect gebouwd zijn. Ik voel me meteen thuis tussen de trap- en klokgevels. De volgende dag is 't al gauw 25°C als we in de tuin ontbijten. Sebastiaan laat me de rest van Potsdam zien, met name historische gebouwen in gigantische eeuwenoude parken. Ook de Glenicker Brücke, waar vroeger Russische en Amerikaanse spionnen werden uitgewisseld bezoeken we. Inderdaad de moeite waard. Ik ben blij dat ik hem ontmoet heb.

Berlijn Zaterdagochtend vertrek ik naar Berlijn bij 30°C! H oezo weersomslag? Het lijkt wel tropisch! De meren bij Berlijn liggen afgeladen vol met zonzonbidders. Ik weersta de verleiding want eerst moet er een plaats voor de nacht geregeld worden. Op weg naar Frederik's Budget Hotel rijd ik op aanraden van een fietser door de parken. Op de grote paden is dit toegestaan. Halverwege het park komt de 'donner kebab'-lucht me tegemoet. Er zitten honderden families, voornamelijk Turkse bleek bij navraag, te barbecuen. Een prachtig gezicht en een heerlijke geur. Het hotel is snel gevonden en blijkt een voormalige meisjesschool iets buiten 't centrum. Omdat ik mijn nieuwsgierigheid niet kan bedwingen spring ik weer op de fiets, die nu 25kg lichter is, om de stad te verkennen.

Zoals ik al gelezen had tijdens de voorbereidingen van deze reis blijkt Berlijn inderdaad de grootste bouwput van Europa te zijn. Werkelijk in de hele stad zijn ze aan het bouwen en restaureren. Vanaf een hoog punt tel ik al gauw 100 grote bouwkransen. De Rijksdag wordt omgebouwd tot Parlementszetel en in '99-2000 zal de Duitse Bundestag haar werk voortzetten in Berlijn. Zondag (10 mei) zit ik bij café Adler t.o.v. Checkpoint Charlie als een paar demonstranten net een spandoek ophangen: 'Ist die Mauer bald vergessen!' staat erop. Niet iedereen is even gelukkig met de hereniging. In het museum laten ze o.a. de meest vernuftige manieren zien om

iemand per auto de DDR uit te smokkelen. Zelf met een Mini is het gelukt. Waar? Op de plaats van de passagiersstoel. In plaats van de voering en vering van de stoel. Het moet heel wat koelbloedigheid gekost hebben om zo de grens over te vluchten. Men ging zelfs over tot het volgietsen van de deuren met beton om de auto te pantseren. Verder heb ik natuurlijk de toeristische en minder toeristische dingen bezocht en een oudere man ontmoet die de halve wereld had afgefietst. De fiets is trouwens een ideaal vervoersmiddel om Berlijn te bekijken want de infrastructuur is er helemaal op aangepast. Over een jaar of 5 ga ik hier nog eens kijken. Dan zullen de meeste bouwwerken af zijn en zal Berlijn nog mooier zijn dan ze nu al is. Morgen (maandag 11 mei) vertrek ik richting Polen om o.a. Auschwitz en Kraków te bezoeken.

Ik hou jullie op de hoogte, Vincent Tepas

11 mei 1998, brief uit Kraków:

Terwijl ik Berlijn uit fiets, wat me overigens ruim een uur kost, ontmoet ik een fietser die regelmatig in Polen fietst en nooit last heeft gehad van diefstal e.d.. Buiten Berlijn beland ik op een fietspad dat overgaat in een bosweg. Als ik kilometers diep in 't stille bos aan 'n kanaal even pauzeer om te zwemmen en te eten staat er ineens een fietser voor mijn neus. Kurt blijkt ook een voorkeur te hebben voor rustige wegen en heeft gelukkig een veel betere kaart dan ik bij zich. Samen zoeken we ons 'n weg door 't bos. Hij heeft een hekel aan 't rijden met bepakking en vindt mij een soort vrachtwagenchauffeur op twee wielen. We blijven gezellig 40 km samen fietsen en nemen afscheid op een terras. Het is 's avonds nog zo warm dat ik besluit om de klamboe, die ik eigenlijk voor Azië bedoeld had, uit te gaan proberen. Het moet voor de muggen knap frustrerend zijn geweest dat ze me maar tot op 30 cm konden naderen. Tegen ordinaire Europese muggen is het een perfect middel.

De eerste 1000 kilometer zitten er op zag ik vanochtend op m'n fietscomputer. Doordat ik de grotere wegen zoveel mogelijk vermijd maak ik meer kilometers dan ik ingeschat had. Nu besluit ik weer om eerst zuidwaarts richting Spreewald te rijden bij Cottbus. Dit is een gebied waarin de rivier de Spree uitwaaiert in vele kleine wateren die na ± 50 km weer samen stromen. Het lijkt een beetje op de weerrribben, maar dan veel groter en je kunt er ook kanoën en lange fietstochten maken. De ontwerper van het fietspadenplan, die ik toevallig de weg vroeg, vertelde me dat de aanleg 30 miljoen had gekost, waarvan 27 van de EU, die volgens mij goed besteed waren. Veel allochtonen vonden dat het beter besteed had moeten worden, bijv. aan arbeidsvoorzieningen. Ter afscheid maakte hij een foto van me op een nieuw fietspad. 'Voor de folder!' beweert hij.

De temperatuur hier is voortreffelijk, $\pm 30^{\circ}\text{C}$! En d at in mei. Een Vietnamees die een Donner Kebab-tent runt snapt niets van mijn fietsplannen richting zijn geboorteland. 'Waarom ga je niet met het vliegtuig, dat is toch veel sneller!' en daar heeft hij natuurlijk helemaal gelijk in, ware het niet dat je dan alleen maar wolken ziet die allemaal erg op elkaar lijken.

POLEN

Voor ik in Guben de grens naar Polen over ga doe ik nog wat inkopen. Ik heb geen idee wat er in Polen wel of niet te koop is. Mijn horloge stop ik voor de zekerheid in m'n bagage. Ik ben al zo vaak voor diefstal gewaarschuwd. Een Duitser vertelde me dat je geld alleen veilig is als je 't in je mond steekt. Na 5 dagen Polen ben ik er achter dat dat wilde Indianenverhalen zijn en heb ik al talloze leuke ontmoetingen gehad. Met wat steenkolen Duits, gebaren en het 'Point It'-boekje kom je 'n heel eind. Dat boekje is 'n hele goede uitvinding. Het staat vol met plaatjes van alles wat je maar kan verzinnen. Je wijst wat aan, et voila, men snapt meteen wat je bedoelt.

In de vele dorpen waar ik door fiets is op ieder erf wel 'n hond die meestal te laat wakker wordt als ik langsfiets en me nog nablaft als ik allang weer op weg ben. Soms worden ze niet eens wakker, of ze staan me juist midden op straat op te wachten om dan vervolgens snel het hazenpad te kiezen als ik te dichtbij kom. De 'Dazzer' (antihondenapparaat) gebruik ik alleen als die enkele hond iets te dicht bij mijn kuiten komt en iets te gretig kijkt. Eén druk op de knop en je ziet ze verschrikt om zich heen kijken, en blaffen doen ze dan ook niet meer.

De concentratiekampen Birkenau en Oswiecim, of Auschwitz zoals de Duitsers ervan maakten, waren de grootste van het Derde Rijk en zeer indrukwekkend. Vooral de stapels met duizenden schoenen, brillen, kammen, borstels en koffers die achtergebleven waren deden me huiveren. Nu ben ik in Kraków dat, in tegenstelling tot Warschau in de oorlog niet gebombardeerd is. Er zijn zo'n 6000 monumenten, schitterend om te zien. Het is ook een gezellige stad met een enorm plein met volle terrassen. Ik denk dat ik hier een paar dagen blijf hangen om te relaxen na 1800 km fietsen.

Wordt vervolgd, Vincent

21 mei 1998, telefoontje uit Kraków: *Alles goed, 1800 km gereden.*

29 mei 1998, brief uit Hongarije:

Hallo lezers,

Na 'n koud Kraków bezoek ik de zoutmijnen in Wieliczka, ten zuiden van Kraków. Ze staan zelfs op de wereldmonumentenlijst van Unesco. De huidige mijn is sinds de 13^e eeuw tot op de dag van vandaag in gebruik. Er is 'n gangenstelsel van 300 km en een complete kapel van zo'n 30 meter hoogte uitgehouwen, en dat 150 meter onder de grond. De bouw begon in 1870 en duurde twintig jaar. Zelfs de beelden, de kroonluchters en de vloer zijn van zout. Ik ontmoet daar Kelly, 'n Amerikaanse, en Esther en Daryl, een Australisch stel dat ik misschien nog eens tegenkom. Jurek, de Poolse vriend van Kelly, vertaalt voor ons de uitleg van de gids. Wel zo handig want aan dat Poolse taaltje is geen touw vast te knopen. Als we met de originele mijnlift in 't donker weer naar boven gaan voelen we ons als ratten in een val en zijn we blij als we het daglicht weer zien. We nemen afscheid en terwijl de anderen richting Kraków gaan, fiets ik na de zoveelste regenbui in oostelijke richting. Na een nacht aan de rand van 'n bos kom ik in Tarnów waar een pruttelend Fiatje 500 schuin achter me blijft rijden. Als ik omkijk zie ik twee nonnen die me vrolijk lachend aankijken en de bijrijdster klapt zelfs in haar handen. Mijn zondag kon niet meer stuk.

Om jullie 'n idee te geven hoe ik mijn tijd doorbreng volgt hier een gemiddeld dagprogramma: Afhankelijk van 't weer slaap ik uit tot zes uur, half zeven. Er wordt oploskoffie gemaakt en meestal 'n banaan bij gegeten voor de koolhydraten. Daarna muesli met extra rozijnen in poedermelkoplossing. Ik spoel mijn slaapogen uit en poets mijn tanden. Daarna pak ik de hele zoi in en breek de tent af. Soms schrijf ik tijdens 't ontbijt nog wat in m'n dagboek. Voor je het weet vergeet je allerlei voorvallen. Zo'n anderhalf uur na 't opstaan zit ik weer in 't zadel. Er is altijd wel 'n excuus om even te stoppen. Op de kaart kijken, wat drinken of eten. Soms koop ik bij een bakker 't lekkerst uitzijnde broodje. Ook heb ik 's ochtends een rol koekjes in m'n stuurtas lig-

gen. Mijn filosofie is dat je beter vaak een beetje kan eten, dan in één keer 'n zware maaltijd, althans tijdens het fietsen. Rond een uur of 12, of zoals het uitkomt, wordt er een lekkere vette hamburger verorberd, weggespoeld met een cola. 1 à anderhalf uur later zoek ik op 'n dorpsplein een bank op waar ik uitgebreid wat boterhammen beleg met pindakaas, appelstroop, druivenpoedersuiker en 'n laag rozijnen. Deze ingrediënten samen op 'n boterham zien er bijzonder lekker uit en smaken nog beter. Het geheel wordt weggespoeld met sinaasappelsap of water. Na een half uur stap ik weer op. Ook tijdens zo'n stop schrijf ik wel eens wat. Zo'n anderhalf uur later glijdt er weer een banaan naar binnen en om een uur of vijf heb ik een slaappleats gevonden. Tussendoor stop ik regelmatig 5 à 10 minuten om wat rond te kijken, een praatje of een foto te maken. Na 't opzetten van de tent maak ik eerst een kop soep klaar en eet er chips of zo bij. Heerlijk wat zout na al dat gezweet. Dan als het even kan 'douchen' om 't zout af te spoelen en daarna wat rondkijken en koken. Altijd pasta, omdat het met verschillende sausjes nooit verveelt en 't vol koolhydraten zit. Afwassen, nog wat schrijven en dan weer naar bed om 9 à 10 uur. Let wel, dit is een werkdag waarop zo'n 110 km met 25 kg bagage met een gemiddelde snelheid van ± 20 km/uur afgelegd wordt. Saai is 't allerm minst, het is alsof je een spannende film bekijkt, je weet nooit wat er na de volgende bocht of berg weer te zien is en wie je zal ontmoeten. Op de rustdagen is diezelfde fiets zonder bagage hét ideale vervoersmiddel om 'n stad te bezichtigen, mits je over een plattegrond beschikt.

Bieszczadski-park Als ik bij Krosno sta te twijfelen of ik afsla naar rechts richting Slowakije, of doorrijd naar 't Bieszczadski-park in 't uiterste zuid-oosten, stopt er 'n Pool die in dat gebied werkt en ook nog Duits spreekt. Hij is zo enthousiast over 't gebied dat ik besluit om het toch te bezoeken. Iets voorbij Lesko fiets ik na een lange klim de bergen in en beland in rustieke dalen waar nauwelijks verkeer is. Als ik bij een 'sklep' (soort kruidenier) wat te eten koop blijkt de verkoopster 2 jaar in Tiel, in de jamfabriek te hebben gewerkt. 'Doei' roept ze me na als ik haar gedag zeg. Aan 't meer van Solina zijn alle campings nog gesloten waar op een zgn. bivakveld dat officieel nog gesloten is kan ik m'n tent opzetten. Op zo'n veld zijn alleen toiletten, douches en een kantoortje. Zo vroeg in 't jaar hadden ze nog niet op gasten gerekend, maar voor mij worden een douche en 'n toilet schoongemaakt!

Daar sta ik dan met mijn tent, helemaal alleen op een groot veld met wat bomen. Het uitzicht over 't meer is zo mooi dat ik er nog een dag blijf staan. 's Middags ontmoet ik een sportleraar uit Kraków die hier met een groep aan het mountainbiken is. De versnelling van zijn fiets werkt niet soepel en samen stellen we hem beter af. Tijdens de thee vertelt hij me dat hij ook toerisme heeft gestudeerd. Over ieder land waar ik doorheen reis weet hij wel wat te vertellen. Het meeste weet ik echter al en als hij echt begint te doceren ben ik het snel zat en neem afscheid. De volgende ochtend wil ik vroeg vertrekken, maar als ik Pjotter, de beheerder wil wekken (om m'n fiets uit de schuur te halen) wordt er niet gereageerd op mijn geklop en gebel. Het lijkt wel of die man in coma ligt. Net als ik me een beetje begin op te winden hoor ik in de verte geroep. Ik schiet in de lach als ik zie dat het Pjotter is met een hengel in z'n hand. Met handen en voeten maakt hij me duidelijk dat hij al vanaf half vijf had zitten vissen, en ik vertel hem dat ik al 'n half uur sta te kloppen en te bellen. We moeten er allebei hard om lachen.

Na 4 weken begin ik door de voorraad brandstof voor de brander te raken. Okee, het ding brandt ook op diesel als het moet, maar met een schonere brandstof doet hij het beter en bovendien heb je hem sneller aan de praat. In Czarna Góna is een soort ijzerwarenwinkel waar ze een plank hebben met minstens 10 soorten brandstof erop. Van de etiketten word ik niet veel wijzer, dus op je neus afgaan is de beste oplossing. Alsof we wijn aan 't keuren zijn ruiken de eigenaar en ik aan iedere soort brandstof. Na enige tijd zijn we het erover eens dat, uiteraard, de laatste fles de goede is. Het moet wel een komische vertoning zijn geweest, want de andere klanten staan een beetje te grinniken. Het Bieszczadski-park is erg mooi, maar de beren en wolven heb

ik niet gezien. Wel twee gemzen 's ochtends vroeg en later ongeveer tweehonderd scholieren die de hoogste berg van 't park ook gingen beklimmen. Je maakt ook dingen mee die je in zo'n park niet zou verwachten. Als ik bij een info-hut vraag of er een toilet is wordt er naar het bos gewezen en krijg ik een rol wc-papier in m'n handen gedrukt. Als dat een paar jaar zo doorgaat zullen ze er wel achter komen dat ze toch beter een toilet neer kunnen zetten.

Vroeg in de middag ben ik terug op de camping en heb nu de tijd om m'n fiets eens goed na te kijken. Hier en daar een boutje aandraaien, de remmen bijstellen want die slijten behoorlijk in de bergen en de ketting schoonmaken en smeren. De volgende dag fiets ik door een schitterend berglandschap naar Tylawa, 6 km voor de Slowaakse grens. Een jongen van 13 wijst me een goed pension, want er is hier geen camping en ik wil wel douchen na zo'n hete dag. De jongen spreekt zo goed Engels dat we op 't terras nog een tijd doorpraten. Het is een slimme jongen die veel over de omgeving weet te vertellen. Na twee weken met handen en voeten praten een ware verademing. De volgende ochtend, zaterdag 30 mei sta ik na 2500 km en twee leuke banden bij de grens van Slowakije.

Tot de volgende keer, Vincent

30 mei 1998, telefoontje vanaf de grens Polen / Slowakije: *Alles okay, inmiddels 2500 km onder de pedalen. Is mijn brief uit Kraków al aangekomen?*

juni 1998, brief uit Istanbul, Turkije:

SLOWAKIJE

Zaterdag 30 mei zit ik samen met de baas van 't pension op 't terras te ontbijten. Bij sommige mensen voel je je meteen thuis, zeker als er ook nog 'n Poolse 'Story' ligt met foto's van ons koninklijk huis daarin! Hij zit al aan 't bier. Waarschijnlijk omdat hij even later naar zijn tweede baan gaat. Hij geeft 3 uur per dag les in natuur- en scheikunde op de plaatselijke school. De rest van de dag verzorgt hij de gasten. Na 7 km ben ik bij de Slowaakse grens waar er lachend om m'n fiets heengelopen wordt en er geloof ik gevraagd wordt of ik nog wat aan te geven heb. Ik zeg van niet en dat blijkt inderdaad het goede antwoord te zijn. Het wordt een hete dag en na enige tijd is het asfalt op de kale plekken al aan het smelten. Het plakt aan de banden.

Omdat het zo heet is hou ik het al na 65 km bij een groot meer net boven Vranov voor gezien. Ik zet m'n tent op bij een failliete camping waar ook een paar surfers staan. Bij een café waar ik bier wil kopen wordt ik door de plaatselijke bierdeskundige geadviseerd over welk merk ik het beste kan nemen. Hij wil perse dat ik wat met hem drink, maar dat sla ik af. Ik ga liever zwemmen. Maar zo gemakkelijk kom ik niet van hem af want daarna wil hij dat ik bij hem thuis slaap. De fiets kan wel in de achterbak mee want het is zeker nog 4 km tot zijn huis. Ook dit sla ik vriendelijk af. Ten eerste omdat mijn tent op een prachtige plek staat en ten tweede heb ik geen zin om bij een half beschonken Slowaak in de auto te stappen. Als hij maar door blijft zeuren rij ik gewoon weg, met het beste bier dat er bestaat natuurlijk.

Naast het stuwmeer staat een kerkje in een grote kuil. Als je goed kijkt zie je dat het kerkje onder het waternivo staat. Bij de ontwikkeling van het meer hebben ze, om het kerkje te behouden, er een hollands dijck omheen gelegd. Ondanks deze reddingsactie is de onderste anderhalve meter muur aangetast door optrekkend vocht en wordt het kerkje niet meer gebruikt.

De volgende dag denk ik in Hongarije te kunnen zijn, nog zo'n 100 km. Als ik over de enigszins saaie weg in Trebisov aankom pauzeer ik op het sportterrein, als er een Slowaak een praatje komt maken. Thomas is een fanatieke fietser en we praten over onze fietstochten. Hij nodigt me uit bij hem te overnachten. Ik had naar Hongarije door willen rijden, maar omdat het zeer heet is

en een overnachting bij de Slowaken thuis me ook wel trekt ga ik met hem mee. Hij laat me eerst nog wat oude gebouwen zien en dan fietsen we samen met zijn vriendin Janka naar Secovec 10 km terug. De fietsen moeten naar hun flat op de 2e verdieping worden gedragen. Net als in Nederland worden ook hier veel fietsen gestolen. Ik blijf er 2 nachten slapen en krijg er allerlei home-made eten voorgeschoteld. Als ik hen wil trakteren wordt dat resoluut afgeslagen. Je gaat je bijna schuldig voelen. Ook als ik vertrek krijg ik nog een zak proviand mee.

HONGARIJE

Op 2 juni ga ik na 2665 km de grens over bij Sátoraljaújhely en wat me het eerste opvalt zijn de lila en mint-kleurige huizen. De muggenplaag waar Thomas over had verteld heerst nog steeds, ondanks dat er dagelijks met sproeivliegtuigen wordt gevlogen. Het moet dus nog veel erger zijn geweest dan het nu is. De camping in Tokaj ligt natuurlijk aan de rivier waar de beesten zich ophouden. Voor mij een goed excuus om uit eten te gaan i.p.v. soep met muggen te eten. De tocht gaat verder in westelijke richting door het Büki Nemzeti-park naar de barok-stad Eger. Vanuit't park heb ik een afdaling van maar liefst 18 km en als ik op de camping in Eger gedouchd heb zijn daar ook weer de Nederlanders die ik in Tokaj ontmoet had. Ze rijden 's ochtends met de auto zo'n 100 km en 's middags zo'n 70 km op de fiets. 's Avonds en de volgende ochtend bezoek ik het centrum van Eger. Er is een wereld beroemde bibliotheek met een houten interieur uit 1780. Er ligt onder andere een originele brief door Mozart geschreven. In de toren van het gebouw is een periscope waar het beeld via een spiegel op een witte tafel wordt geprojecteerd. M.b.v. 2 stangen wordt de spiegel bewogen zodat je de hele stad kunt overzien in de verduisterde kamer. De Hongaren zijn vriendelijke mensen die je spontaan de weg wijzen als je op de kaart staat te kijken, maar in het verkeer houden ze minder rekening met fietsers dan in de voorgaande landen.

De volgende stop is aan het Tisza-meer in Tiszafüred waar ik Duitsers ontmoet die in Roemenië geboren zijn. Ze kunnen me precies vertellen waar ik beter niet kan komen i.v.m. eventuele overvallen en welke wegen goed zijn, d.w.z. zonder diepe gaten en scheuren. Ook regelen ze een slaapplek voor me bij vrienden die in een dorpje dicht bij Arad wonen. Ik heb weer eens geluk!

De volgende dag huur ik een kano van het type bloembak en ga het meer verkennen. Het is niet diep waardoor je overal half verrotte bomen boven het water uit ziet steken. 20 jaar geleden was dit gebied nog bos maar tegenwoordig is het het op 1 na grootste meer van Hongarije waar heel veel vissers op af komen. Deze dag niet, want het is 35 graden en dan willen ze niet bijten. De avond breng ik door met de Duitsers en een aangename hoeveelheid bier.

Mijn bedoeling was om de volgende ochtend vroeg te vertrekken i.v.m. de hitte maar daar komt niet veel van terecht. Tot overmaat van ramp breekt bij het afbreken van de tent ook een tentstok koud af. Gelukkig heeft de fabrikant een overmaats stukje buis bij de tent geleverd om breuken te kunnen repareren. Na een paar telefoontjes is een nieuwe stok geregeld die naar Ankara wordt opgestuurd.

6 juni 1998, telefoontje: *ga vandaag naar Debritsja (Hongarije). Er is een tentstok kapot! Wat is telefoonnummer van fabrikant zodat er nieuwe onderdelen kunnen worden opgestuurd naar Istanbul?*

Ondertussen is het al 36 graden en wil ik nog over de poesta naar het toeristische Hortobágy. Onderweg stop ik bij een schapenfarm om wat kaas te kopen, maar ik krijg meteen een plaats aan tafel en koffie aangeboden om mijn kaas op te eten. De boerderij met 1000 schapen wordt niet speciaal voor de toeristen opengehouden en daarom is het eigenlijk veel leuker om hier een

beetje rond te kijken dan om met de grote massa toeristen mee te lopen in de keurig schoongehouden boerderijen. Zoals in veel plaatsen in Hongarije is ook in Hortobágy een thermal bad en wel direkt naast de camping. Het water is 70 graden als het uit de grond komt maar het wordt natuurlijk afgekoeld tot 35 graden. Het is heerlijk om er een tijdje in te liggen rotten en het is nog gezond ook vanwege alle mineralen die zich erin bevinden. Mijn avondeten bestaat uit 'n Hongaarse specialiteit. Pannekoekjes met naar keuze notencreme met slagroom en chocolade, kwark, jam of goulash. De laatste had mijn voorkeur.

Net voordat ik op wil stappen stoppen er 2 minibussen waar ongeveer 15 in zwart geklede mannen met bivakmutsen en machinegeweren uit komen. Ze rennen het terras op en alle toeristen denken dat ze overvallen en beroofd zullen worden. Even denk ik nog dat 't een grap is of dat er opnamen voor een film worden gemaakt want er loopt ook een videocameraman achter de groep aan. Maar al snel blijkt dat het serieus is als bij iedere tafel een man komt staan en 2 tafels van mij vandaan een man ruw op de grond wordt gegooid, geboeid en geblinddoekt wordt. In totaal worden er verspreid over het terras 4 man op deze manier opgepakt. Even later hoorde ik dat het om zware criminelen uit Oekraïne en Hongarije ging die een aantal kidnappings op hun naam hadden staan. Met een aantal snelle auto's worden de heren afgevoerd. We waren het erover eens dat dit wel het laatste was dat je in zo'n toeristisch oord zou verwachten.

In Debrecen ontmoet ik de volgende ochtend het nationale voetbalteam van Oman dat hier 6 weken komt trainen omdat 't hier minder heet is en omdat het voor hen goedkoop is. Nadat ik een foto van het team heb gemaakt vertelt de manager dat als ik hem aanwijs op de foto, in Iran alle deuren voor me geopend zullen worden!? Ik ben benieuwd. In Berettyóújfalu staan 2 Nederlanders op de camping die een hulptransport naar zigeunerdorpen in Roemenië verzorgen. Zij hebben vanuit Rotterdam 1500 km gereden terwijl ik, vanwege mijn uitstapjes, 3200 km op de teller heb staan. Ik geloof dat ik toch maar iets rechter op mijn doel af moet fietsen wil ik een beetje op schema blijven.

De laatste nachten is het zo'n 23 graden gebleven. Veel te warm om goed te kunnen slapen. Ik ben inmiddels overgestapt op een tropenrooster, d.w.z. om vijf uur op en om kwart voor zes in het zadel. Het lijkt erg vroeg maar iedereen staat hier vroeg op zodat ik absoluut niet de enige ben op de weg. Via 't dorpje Mezogyán rij ik richting Gyula waar ik de grens naar Roemenië over wil. In het dorpje stikt het van de ooievaarsnesten. Bijna op iedere telefoonpaal ligt wel een nest met één of twee jongen. Een vruchtbaar dorp blijkbaar en een prachtig gezicht. Om iets over twaalf heb ik 100 km afgelegd en ben ik in Gyula aangekomen dat bekend staat om zijn thermal bad. Het water van 75 graden komt van 2200 meter diepte en er zijn wel 8 verschillende heilbaden waar voornamelijk reumatische bejaarden in rond dobberen. Mij ging 't alleen om 't verkoelende zwembad.

Vincent gaat vanaf hier nog 6 kantjes door; die houden jullie even tegoe.

~~~~~

29 juni 1998, vervolg van brief uit Turkije:

ROEMENIE

Dinsdag 9 juni: Ik geef mijn laatste Forinten uit aan levensmiddelen voor ik na 3300 km Roemenië binnen fiets. Een visum was snel gekocht en de bagage hoefde niet open. Bij het wegrestaurant zit ik met Klaas, een vrachtwagenchauffeur, aan de koffie. Hij rijdt sinds 3 jaar op Roemenië en heeft nog nooit problemen gehad. Ik denk dat alle geruchten over Roemenië net als bij Polen zwaar overdreven zijn. Het weer is aan 't omslaan en een groot deel van de dag heb ik regen, maar ik fiets er gewoon doorheen, wetende dat ik 's middags bij de vrienden in het dorp bij Arad ben.

De Roemenen, maar ook de Turken en Iraniers rijden als gekken en hebben totaal geen respect voor fietsers. Ze passeren vaak rakelings langs me heen. Na een tijdje ben ik er achter dat het de bedoeling is dat je de berm in rijdt als er getoeterd wordt. Het wegdek is, zoals ik als wist, be-roerd. Scheuren, gaten, hobbels en lengtegroeven is het enige dat ik zie. Als je even niet op let rijd je in een gat. Gelukkig gaat alles goed en meld ik me 's middags bij Monika in Vladimirescu. Ze spreekt alleen Roemeens, maar haar 2 zoontjes zijn 3 jaar op een Deutsche Kindergarten geweest waar alleen Duits gesproken wordt. De oudste, Bogdan, is 11 jaar oud en lijkt wel een Tourist-informatie medewerker als de kaart van Roemenië op tafel komt. Alle bezienswaardigheden komen aan de beurt en in vloeiend Duits spuit hij zijn kennis. Als zijn vader thuiskomt vertelt die dat Bulgarije voor een fietser niet veilig is, behalve de toeristische kust-route. Slapen in 'n dorp heeft zijn nadelen. Als er één hond aanslaat volgt de één na de andere en dat gaat de hele nacht door. De volgende keer hou ik de oordopjes bij de hand.

Na 'n goeie kop koffie en 'n ontbijt ga ik verder richting Deva over 'n door Italianen geasfalteerde weg. dit is de internationale route van Arad naar Boekarest. Er is niet zoveel verkeer, een strook van zo'n 80 cm voor fietsers en de weg ligt in 't prachtige dal van de Mures. Als ik wil lunchen ontdek ik bij toeval een landweg die naar de rivier leidt waar zo'n motorloos pontje ligt. Er wordt net een paardekar met een oud echtpaar overgezet. Wat een contrast met die snelle vrachtwagen met 400 pk. Zolang er genoeg ruimte voor me is langs de snelweg is het niet onaangenaam fietsen. Ik word regelmatig aangemoedigd door Roemenen die toeteren en naar me zwaaïen. 15 km voorbij Deva is de eerste camping en staat er 170 km op de teller. De camping eigenaar maakt 'n praatje met me en vindt 't vreemd dat ik een tent op wil zetten. Er staan toch huisjes genoeg. Omdat hij nooit tentkampeerders heeft mag ik gratis overnachten en in 'n luxe badkamer douchen. Niet slecht na zo'n lange rit. Een medewerker biedt nog aan bij hem in 't huisje te komen slapen maar 't ruikt er zo bedompt dat ik de voorkeur aan mijn tent geef.

's Ochtends vertrek ik in dichte mist. Veel auto's rijden zonder licht wat natuurlijk levensgevaarlijk is, maar dat hebben ze blijkbaar niet door. Al snel breekt de zon door, wordt de weg slechter en de heuvels steiler. Het landschap is fantastisch mooi maar het fietsen is soms levensgevaarlijk en ik ben blij als ik in Sibiu ben. In 3 dagen heb ik al 3 vrij ernstige ongelukken met vrachtwagens gezien. De nationale auto in Roemenië is de Dacia. In Nederland was dat de Renault 12. Je ziet ze in de vreemdste varianten, van coupé tot pick-up, en ze worden nu nog steeds gebouwd. Op een terras in Sibiu ontmoet ik Bogdan, een verkoper van 2e hands kleding opgekocht in Duitsland. Hij verdient per maand DM 150, een redelijk inkomen vergeleken met dat van de ober. Die krijgt DM 100 per maand en 't inkomen van iemand met een hogere opleiding ligt op DM 200 tot 300 per maand en dat terwijl de levensmiddelen uit de winkel meestal duurder zijn dan in Nederland. In Sibiu bezoek ik 'n openluchtmuseum van alle typen boerderijen, watermolens en zelfs windmolens die in Roemenië te vinden waren. Tegen mijn verwachting in wordt alles perfect on-

derhouden. Het wordt niet voor niks het mooiste openluchtmuseum van Europa genoemd. Na Sibiu ga ik richting Brasov door een breed dal met aan de rechter kant de Karpaten. In Fagaras sta ik voor het PTTR gebouw om met Nederland te bellen als er een jongen op 'n racefiets vraagt of hij ergens mee kan helpen. Terwijl ik bel past hij op mijn fiets en stuurt een stel zigeuners weg die iets te nieuwsgierig worden. Het is 3 uur, dus als Paul me uitnodigt bij hen in zijn garage te blijven slapen komt dat me zeer goed uit. Zijn garage is gewoon zijn slaapkamer die volhangt en ligt met fietswielen en onderdelen maar er is nog genoeg ruimte voor mij. Zijn ouders laten me alle zelfgemaakte drankjes en jamsoorten proeven die ze in huis hebben en zonder dat ik ergens om gevraagd heb word ik naar de 'badkamer' gestuurd waar 't warme bad al klaar staat. Ongeloofelijk gewoon. Als ik klaar ben wordt het bad meteen weer gevuld met koud water want in zo'n flatgebouw ben je nooit zeker van water.

De volgende dag regent het vrij hard. Daarom blijf ik nog een dag waarin we eerst m'n fiets nakijken, Paul me een truc leert om 'n doorgeknipte binnenband weer aan elkaar te lijmen, hij even een middagdutje doet en ik aan dit verslag kan werken. Paul had me voor de nacht zijn bed gegeven omdat hij wilde dat ik goed zou slapen, maar eerlijk gezegd was dat bed het beroerdste waar ik ooit in gelegen heb.

De ochtend van vertrek maakt Paul's moeder een ontbijt met schnitzel en rijst met kip! Ze vinden het absoluut onzin als ik ze op gebakjes wil trakteren. Later hoor ik van 'n Roemeen dat veel mensen af willen van 't imago dat Roemenen arm en slecht zouden zijn.

Inmiddels heb ik al zoveel over slechte wegen gereden dat aan beide zijden de lowriders op één punt zijn afgebroken. Een oude man heeft een dik stuk ijzerdraad en maakt zo'n sterke reparatie dat ik er nu alweer dagen probleemloos mee rondfiets. Voor de zekerheid heb ik bij mijn vast fietsenzaak 'Recycle' in Wageningen toch maar een nieuw stel van betere kwaliteit besteld. Als het goed is liggen ze in Istanbul op me te wachten als ik daar aankom. Gelukkig zijn er ook zeer goede wegen richting Brasov waardoor het met 'n harde wind in de rug soms lijkt of ik vlieg. Kilometers lang staat de versnelling in het hoogste verzet met snelheden tot 48 km/uur! En dat op de vlakke weg.

Brasov heeft een mooi centrum met veel monumentale gebouwen en is enigzins toeristisch. Ondanks dat weten drie agenten niet waar de Tourist-information is en sturen ze me naar een reisbureau, waar ze wel weten waar ik moet zijn. Er is veel te zien, maar ik houd het bij een bezoek aan het grootste Gotische bouwwerk in het land. De zwarte kerk is uit de 14e eeuw. Het interieur is nog geheel authentiek.

15 juni 1998, e-mail uit Brasov (Roemenië): *Hallo Aad, ik heb in Brasov (Roemenië) een Hot-mail-adres gekregen. Je kan me nu wat directer berichten indien nodig.*

Groeten, Vin

Vanaf Brasov leidt een 14 km lange klim me voor een 2e keer door het Karpaten-gebergte. Midden in het gebergte ligt Sinaia waar Ceausescu zijn buitenverblijf had. Een sprookjesachtig paleis waar hij nooit overnachtte omdat hij bang was allerlei ziektes op te lopen. Om dezelfde reden liet hij ook elke dag zijn kleren verbanden !? Ondanks dat Roemenië sinds 1989 een democratie is zijn veel mensen van mening dat Ceaucescu het ook veel goeds heeft gegeven. Vroeger bijvoorbeeld had je grote collectieve landbouwbedrijven, terwijl je tegenwoordig veel voor zichzelf werkende boeren hebt die zeer inefficiënt werken. In de buurt van Ploiesti fiets ik over smalle landwegen om de drukte op de grote wegen te mijden. Juist als ik naar een slaapplek uitkijk in een dorpje breekt er een spaak in het achterwiel. Het gevolg is een lichte slinger in het wiel. Nu moet ik wel stoppen en ik fiets een stukje terug naar een apotheek waar de assistente Frans spreekt. Als ik haar uitleg wat het probleem is mag ik mijn tent in de tuin opzetten en kan

ik op mijn gemak het wiel repareren. Vier vriendjes slaan mijn verrichtingen van dichtbij gade waarbij één van hen op m'n fietspomp gaat staan wat een fikse deuk oplevert waardoor hij meteen minder goed werkt. Enfin, nog een klusje erbij.

De volgende dag is het nog maar 60 km tot Boekarest. Gelukkig maar, want mijn benen lijken wel pap. Ik ben niet vooruit te branden. Waarschijnlijk heb ik door al het waterputwater toch last gekregen van mijn darmen. In een rustig tempo fiets ik toch verder en na het eten van twee bananen gaat het alweer beter. Na 4000 km sta ik in het centrum van Boekarest. Ook hier weet de politie niet waar de Tourist-info is. Een paar toeristen weten het gelukkig wel en met een plattegrond ga ik op weg naar het parlamentsgebouw. Na het Pentagon (ministerie van defensie) is dit het grootste parlamentsgebouw ter wereld. Van buiten ziet het er pompeus uit maar van binnen is het schitterend. Veel marmer en hout, afkomstig uit Roemenië zelf. Inmens grote zalen met tapijten die wel tot 6000 kg wegen. Met het betalen van o.a. de tapijten nam men het niet zo nauw. Daardoor is de weverij nu failliet. Ik ben dat nog niet, maar de westerse levensmiddelen zijn hier duurder dan in Nederland. Ze hebben hier zelfs Hollandse pindakaas maar met een Roemeense prijs. Je kunt beter uit eten gaan, dat is goedkoper en wel zo gemakkelijk. Bij het meer in Boekarest waar ik een kamer had bij een soort jachtclub kan ik een uur gebruik maken van een kano. Dit keer een wat sneller type.

Na het bekijken van de Roemeense Arc de Triomf en nog wat andere bezienswaardigheden ga ik de volgende dag in oostelijke richting. Voor de wind en over een vlakke weg. De chauffeurs zijn hier veel minder opgefokt en blijven soms zelfs achter me rijden! De Roemenen zijn bijzonder aardige mensen. Overal waar ik even stop is er wel iemand die een praatje wil maken en me de hand wil schudden vóór ik verder ga. 'Drum Bon' (goede reis) krijg ik dan vaak te horen. Op de stukken nieuw asfalt schiet het goed op met snelheden van 35 tot 50 km per uur! Met deze straffe wind lijkt het wel alsof ik vlieg. Het gaat zo lekker dat ik besluit door te rijden van Fetesti naar Medgidia over de zwaar bewaakte bruggen over de Borcea en Dunarea. Echt goed worden ze niet bewaakt, want halverweg een brug sta ik zo'n 5 minuten stil om wat te eten en wat te drinken, en dat zonder weggestuurd te worden. Vandaag niet minder dan 240 km gereden!

De volgende dag ga ik via landwegen op weg naar het kustdorp 2Mai bij Mangalia. Volgens een jongen uit Boekarest was dit een 'cool' dorpje. Voor ik er erg in heb ben ik het dorp alweer uitgereden. Hoezo cool dorp, ik merk er niets van. Had de jongen me in de mailing genomen? Eerst maar eens lunchen op een rustige plek. Ik rijd een landweg in richting zee, en wat zie ik daar beneden in de diepte liggen . . . ? Een prachtig strandje waar wat tenten op staan. Dit moet het zijn! Er is ook een bar met terras, een buitendouche en een kleine vissershaven. Het ziet er zeer relaxed uit. Beneden aangekomen blijkt dat het een nudistenstrand is waar gekampeerd mag worden. Al snel maak ik kennis met dertigers die hier al tien jaar komen en er een rit van meer dan vierhonderd km voor over hebben om hier een weekend te zijn. De sfeer heeft iets hippieachtigs met muziek van o.a. Janis Joplin, Eric Clapton en Led Zeppelin. Het zal je niet verbazen dat ik hier een paar dagen ben blijven hangen, en vooral liggen. De eerste nacht zakken we door tot om half zes de zon aan de horizon van de Zwarte Zee opduikt. Nu niet jaloers worden allemaal, ik heb er heel wat moeite voor moeten doen om hier te komen en het is zeker een plek die ik zal onthouden.

Rik uit Boekarest biedt me 's middags een rit in zijn Trabant aan. Hij zou wel een wat luxere auto willen hebben, maar ik vind het prachtig. Met hem en zijn vriendin eten we 's avonds soep met koeienmaag. Je moet even aan het idee wennen, maar het smaakt heerlijk. Mijn laatste avond zijn we bijna klaar met barbecueën als er een riool-afvoer knapt. De stroom kruipt langzaam over het strand uitgerekend naar . . . mijn tent! Met vijf man pakken we hem op en zetten hem tien meter verder weer neer onder enige hilariteit. Er wordt gefantaseerd over hoe dat zou zijn afge-

lopen als het midden in de nacht was gebeurd. De volgende ochtend, zondag 21 juni, neem ik met weemoed afscheid en fiets de vier km naar de Bulgaarse grens.

BULGARIJE

De teller staat op 4350 km. Ik krijg een soort gratis visum terwijl een Nederlands diplomaten-echtpaar uit Beograd DM 110 per persoon moet betalen dat maar 36 uur geldig is. Voor de Roemeense Lei die ik om wil wisselen, krijg ik niet veel terug, zo'n 40 %. Ik had dat kunnen weten maar gelukkig had ik niet veel Lei over. In Bulgarije kost het moeite om iemand te vinden die engels of Duits spreekt. Dat is vooral lastig als ik in Varna een pension zoek. Bij toeval loop ik tegen een jongen aan die wel Engels spreekt en voor één nacht wil hij me wel een slaapplek geven. Helaas vindt zijn vriendin het geen goed idee. Ik ben het zoeken zat en fiets de stad uit op zoek naar een rustig plekje. Het kost me toch nog een half uur maar dan heb ik ook een 3 sterren-wildkampeerplaats waar niemand me kan vinden tot de volgende ochtend, namelijk op een helling tussen de druivenranken. 's Nachts droom ik van een ligbad gevuld met rode wijn dat ik langzaam leegdrink....

De route door Bulgarije kenmerkt zich door de goede, rustige wegen maar vooral door de vele lange beklimmingen en afdalingen die het 't Kotleska-massief doorsnijden. Soms is het om gek van te worden. Ben je net boven en dan heb je even een supersnelle afdaling. Vervolgens begint het spelletje dan weer van voor af aan, en dat bij 36 graden. Zonder moeite drink je op zo'n dag 7 à 8 liter vocht.

Bij Bourgas kom ik nog een doorgewinterde wereldfietser tegen. Althans zo ziet hij er uit met zijn lange baard en stoffige uitrusting. Stom genoeg fietsen we beiden gewoon door na gegroet te hebben. De man leek een Indieër, maar ik zal het nooit te weten komen waarschijnlijk. In Malko Tarvov, 7 km voor de Turkse grens geef ik de laatste Leva uit aan de dikke Bulgaarse yoghurt, chocolade en pinda's. Dan begin ik aan de klim naar de grenspost op 710 m. hoogte.

TURKIJE

Het visum heb ik binnen 5 minuten, inclusief 't politiestempel. Voor het eerst moet één van mijn tassen open. Daar blijft het bij omdat een bus vol mensen, die achter mij aankomt, natuurlijk veel interessanter is. De Turken zijn veel spontaner dan de ingetogen Bulgaren. Om de haverklap wordt er geroepen en gezwaaid. De laatste dag voor ik Istanboel bereik is tevens de smerigste. Zoals bij alle grote steden moet ik eerst door de industrie-gebieden heen. Bij Istanbul met zijn ongeveer 10 milj. inwoners duurt dat wel 25 km. Ik kwam dan ook bedekt met roet en grijze stof bij het Oriënt Youth Hostel. Het 'Youth' klopt eigenlijk niet want je hebt hier gasten van 20 tot 70 jaar uit alle werelddelen. Na een lange douche en met schone kleren ben ik weer snel de oude. Tot Istanbul ben ik 58 dagen onderweg geweest en heb op de kop af 5000 km gereden, iets meer dan ik verwacht had. Op naar Ankara en Teheran na een dag of 4 rust. Vertrek hier op 29 juni.

P.S. Alle schrijvers: Pia, Joke, pa, ma, tante Thea en tante Bep, Daphne en Cor en Jenny, heel erg bedankt voor jullie post.

Tot het volgende verslag, Groeten Vincent.

25 juni 1998, e-mail uit Istanbul: *Ha Aad, ik ben vandaag in Istanbul aangekomen na op de kop af 5000 km. Het toetsenbord hier heeft een iets andere indeling, dus dat is even wennen. Heel leuk die eerste uitnodiging! Je kan mijn adres (vtepas@hotmail.com) ook op het Net zetten. Misschien komen er nog meer uitnodigingen!*

28 juni 1998, e-mail uit Istanbul: *Hallo, daar ben ik nog een keer. Morgen, 29 juni vertrek ik uit*

Istanbul richting Ankara. De nieuwe lowriders zijn gemonteerd en morgen zal ik het verslag van Slowakije tot en met Istanbul op de post doen, succes daarmee!
Turkse groeten, Vin

~~~~~

31 juli 1998, brief uit Avanos (in Cappadocië), Turkije:

Hallo lezers/supporters,

we waren in Istanbul, het voormalige Constantinopel, gebleven, waar ik de eerste avond met één oog naar Holland-Mexico heb gekeken op het straatterras, samen met een internationaal gezelschap.

Voetbal is een goed onderwerp om het ijs te breken, bleek de volgende dag bij de 'berber'. Hij liet een foto van de wedstrijd uit de krant zien en vertelde me over 'Kuliet' en 'Van Basten'. Dat hij een beetje achterliep heb ik maar zo gelaten. Toen ik dacht dat hij uitgeknipt was, leek het even of hij als toegift een vuurspuw-show wilde geven, maar het brandende stokje gebruikte hij om de donshaartjes op mijn oren weg te schroeien. Het werkt zeer effectief, maar het was wel even schrikken. Dan op weg naar het postkantoor om een behoorlijke stapel post en de nieuwe lowriders op te halen. Het is goed om berichten van thuis te lezen, zo hou ik contact en krijg ik support. Vlakbij het postkantoor bevinden zich alle fotozaken bij elkaar. Het is in Turkije gebruikelijk dat winkels uit dezelfde branche samenklitten. Ik dacht dat ze in Turkije alleen kleurenfoto's mooi vonden, maar niets is minder waar. Ik kon mijn hart ophalen, want op het gebied van de zwart/witfotografie hebben ze hier alles in huis. En ook bij de ca. 20 fotozaken hadden ze de nieuwste snuffjes van Shimano. Gek genoeg had niemand kettingolie o.i.d. in huis. Ik kreeg het goed bedoelde advies om er motorolie voor te gebruiken.

Een bezoek aan het Topkapi-Paleis van de sultans met zijn immens grote harem mocht natuurlijk niet ontbreken. In één van de vertrekken waren de muren met Hollandse blauwe tegels bekleed.

Istanbul: de enige stad die op twee continenten ligt en waar oosterse en westerse culturen samen komen. De oude binnenstad ligt op een heuvel.

Aya Sofya = Grieks voor 'Goddelijke Wijsheid van Christus'. Te herkennen aan de 4 minaretten. Het is een 6^e eeuwse kerk die in 1453 door Mehmet II, de veroveraar van Constantinopel omgebouwd werd tot moskee. Nu is het een museum.

Blauwe Moskee is te herkennen aan zijn 6 minaretten en dankt zijn naam aan de meer dan 20.000 blauw/groene geglazuurde tegels uit Iznik. Is tussen de gebedsrondes door te bezoeken.

Topkapi is de uitgestrekte Sultans residentie uit de 15^e eeuw. Nu een museum waar o.a. juwelen, porselein, de bibliotheek, de woonvertrekken en de harems bestaande uit 300 kamertjes te zien zijn. De Turken hadden de polygamie ontdekt en overgenomen.

Grand Bazaar met meer dan 4000 winkeltjes, restaurantjes en ateliers vormen een walhalla voor de liefhebbers van tapijten, antiek, sieraden, keramiek, stoffen of andere koopwaar.

Turks fruit: gestolde suiker en pectine, op smaak gebracht met rozenwater, citroen of pistache.

Turkse stoombaden (Hamams) speciaal voor de toeristen.

Het gaat te ver om mijn hele toeristische toer te beschrijven. Ik kan je aanraden om Istanbul zelf een keer te bezoeken. Bij deze bied ik me graag als gids aan! Bij het hotel ontmoet ik twee Vlamingen die 3 weken in het zuiden willen gaan fietsen. Ze zijn de eersten sinds Hongarije met wie ik weer eens in mijn moerstaal kan praten en dat doen we dan ook de hele avond op het dakterras van het hotel, waar je een prachtig uitzicht op de Bosporus hebt. Een vreemd idee dat je aan de overkant een ander werelddeel ziet liggen.

De volgende dag ontmoet ik bij de Iraanse ambassade een Amerikaanse die vier jaar terug één jaar in Istanbul heeft gewerkt. Ze vertelt dat het toen veel minder toeristisch was en de prijzen een stuk lager waren. Nu moet je als toerist oppassen dat ze je geen poot uitdraaien. Ik heb het zelf diverse keren meegemaakt. Het beste is om vooraf een prijs te bepalen, dan kun je altijd nog van de koop af zien.

AZIE

Op maandag 29 juni '98 verlaat ik Istanbul, nadat ik nog even op een terras aan de waterkant van het uitzicht geniet. Als we zitten te kijken hoe hoog de golven opspatten, worden we onverwacht van de achterkant volledig overspoeld door een enorme golf. Iedereen is kletsnat en de hilariteit is groot. Ach, het was toch alweer te heet en dan is zo'n douche wel lekker. De wacht op de grote hangbrug naar Azië vraagt eerst toestemming voor mij aan de controlepost om fietsend de brug over te rijden. De brug lijkt op de beroemde brug van San Francisco. Omdat ik op de fiets ben kan ik halverwege makkelijk even stoppen om een foto te maken en zonder enig vermoeden fiets ik Azië binnen. Maar als ik de brug over ben word ik aangehouden door een agent. Hij wil mijn camera hebben en ik moet mee naar binnen. In de controlekamer laten ze me op de video zien dat ik een foto gemaakt heb en dat is 'yasak' (verboden). Wist ik veel, ik had geen bord gezien. Leg dat maar eens uit in het Turks. Samen met de agent gaan we naar de 'second general manager'. Bijna op zijn knieën vraagt de agent om binnen te mogen komen en hij legt uit wat er aan de hand is. Gelukkig kunnen we nu Engels praten en ik maak de man wijs dat ik de zoom van de camera alleen heb gebruikt om te kijken en geen foto gemaakt heb. In gedachten heb ik het filmrolletje al ingeleverd, maar ze pikken mijn verhaal. De chef moet er zelfs om lachen en laat meteen thee met een chocolaatje aanrukken, gebracht door de agent, die er zo te zien niets van begrijpt.

Na dit korte oponthoud fiets ik in noordelijke richting langs de Bosporus om de snelweg te vermijden. De Turken hebben een behoorlijk rigoreuze manier van wegen aanleggen. Althans de secundaire. Als slijtlaag gebruiken ze 2 cm scherpe kiezel, waardoor mijn fiets soms een rijden-de vibrator lijkt. Iedere dag controleer ik dan ook alle moeren en bouten. Via een bocht ga ik van Beyköz naar Gebze. De laatste 20 km rijd ik samen met een Turkse fietser over de vluchtstrook. Volgens hem was dit geen probleem en ondanks de vele politiewagens verloopt het niet alleen probleemloos, maar vooral snel. Om te laten zien hoe goed zijn conditie wel is, steekt hij er ook nog een sigaret bij op. Door het taalprobleem ging ik er ten onrechte vanuit dat ik bij hem thuis kon slapen. Vlak bij zijn huis nam hij afscheid van me en daar stond ik dan om half negen in de schemering, met een knorrende maag en nog geen plaats om te slapen. Het geluk liet me niet helemaal in de steek, want al na 1 km stond daar een McDonalds drive-in. Je wil toch wat eten en op zijn tijd een grote frites met een milkshake gaat er best in. Een slaappleats was ook snel gevonden, zij het op een wel heel vaag terrein naast een militair gebied. Als de tent eenmaal staat rijdt op vijftig meter afstand een langzaam rijdende auto langs, alsof ze iets zoeken? Nu maar hopen dat ze mij niet kunnen vinden in het donker. De nacht verloopt gelukkig verder zonder incidenten en ik heb er, omdat het er muisstil was, zeer goed geslapen.

Bij Darica nam ik de volgende ochtend de veerboot naar Altimova, vanwaar er een prachtige bergroute volgde naar het Iznikmeer, het op 4 na grootste meer van Turkije en niet vervuild door industrie of toerisme. De camping die op de kaart staat aangegeven, is een stukje bos waar je vrij mag kamperen, met het meer als de douche. Dit bos is ook een recreatiegebied, waar de Turken helaas hun afval gewoon op de grond achterlaten. In Iznik zie je overal dat het vuil, voor Turkse begrippen, goed wordt opgeruimd. Vreemd genoeg vergeten ze juist dat gebied waar

veel mensen komen. Ondanks de rommel blijf ik hier een dag luieren en schrijven. Een Turk komt me een glas limonade brengen en met behulp van een woordenboekje, het Point It-boekje en pen en papier komen we veel over elkaar te weten. Hij helpt me ook nog met het schoonmaken van de binnenkant van de bidons. Die waar de citroenlimonade altijd inzit, begon al wat schimmelsporen te vertonen. 'Mamma', zijn moeder, kwam nog even bij me kijken om te zien of ik de soep wel goed klaarmaakte. 'Een man die gaat koken, dat kan natuurlijk nooit goed gaan', zal ze gedacht hebben. Bijna kreeg ze nog gelijk ook, want doordat ik het pakje instantsoep aan haar liet zien, liet ik bijna de soep overkoken.

De volgende dag was het al snel weer te heet en net op het moment dat ik een lunchplek zocht, stond daar in 'the middle of nowhere' een kraam met yran (lijkt op een mix van karnemelk met yoghurt en er zit wat zout in), wat mijn favoriete drank is, çay (thee, wordt sterk gezet en met heet water aangelengd op het moment dat je bestelt) en köfte (een soort gekruid gehakt met brood). Als meubilair staan er van die typische 'theehuisrukjes', ca. 25 cm hoog en niet bepaald comfortabel, voor mij althans. De Turken kunnen er uren op zitten om thee te lurken. Uitgerend in, of misschien wel juist door deze hitte, slaat even later het pechduiveltje toe. Met een enorme knal klappt de achterband. Shit, die band had nog wel 4 à 5000 km meegekund. Waarschijnlijk had ik hem toch te hard opgepompt. Hij is langs de staaldraad uitgescheurd. Een jongen van een 'oto lastik' (bandenbedrijf) begint me te helpen, maar hij werkt me veel te ruw, waardoor het ook nog länger duurt. Met enige moeite kan ik van hem afkomen.

De volgende dag fiets ik een schitterende bergroute (het wordt een cliché) en heb ik het weer helemaal naar mijn zin. Bij een theehuis praat ik met een oude man o.a. over de P.K.K. en waar je ze nog tegen kan komen. Het is nu veel rustiger dan 3 jaar terug. Toen zagen we enorm veel militairen op de weg. Hij nodigt me uit te blijven eten en slapen, maar dat sla ik beleefd af, anders kom ik nooit in Ankara. Hij vertelt me dat de eerste 14 km bergopwaarts gaan en ik het vooral rustig aan moet doen in deze hitte. Halverwege de klim biedt de chauffeur van een kleine vrachtwagen aan me naar boven te slepen, maar dat vind ik te gevaarlijk en bovendien wil ik op eigen kracht naar de top. Als ik in Bilecik bij de bakker eindelijk weer eens volkoren brood gevonden heb, komt een man me iets aanbieden. Blijkbaar vindt hij me maar zielig zo alleen, want hij geeft me een Duitstalig doktersromannetje!?. Nou, je begrijpt, ik was als een kind zo blij. Ook komt een nieuwsgierige agent nog even om mijn paspoort vragen. 'Problem yok', alleen maar 'control'.

Na Söğüt volgt er een kilometers lange afdaling die eindigt waar de weg van een nieuwe slijtlaag moet worden voorzien. Het probleem is alleen dat die laag nog niet op het natte asfalt is aangebracht. Ik moet toch verder en spetter 5 kilometer lang door deze troep. De fiets, inclusief mijn kuitens zijn geasfalteerd. Gatverredamme, wat een zoi!! Hoe krijg ik dat weer schoon? Van een winkelier krijg ik groene zeep en een doek. Ik zoek een slaapplek aan de rivier de Sakarya en begin met de grote schoonmaak. Voor de fiets gebruik ik uiteindelijk toch maar benzine, anders krijg ik het niet schoon.

De kampeerplek waar ik sta is werkelijk een plaatje; een frisgroen veld met een weids uitzicht over de omgeving en de rivier. Niemand die me hier zal vinden. Tijdens de eerste uren van mijn verblijf hier merk ik dat de rivier, die flink doorstroomt, aan het stijgen is. Toch kruip ik, als het donker is, met een gerust hart m'n slaapzak in. Maar na een uur geslapen te hebben word ik wakker met de vreselijkste visioenen van een hardstromende rivier die al m'n spullen doorweekt en sommigen zelfs meesleurt. Ik vertrouw het niet en ga buiten kijken. Het water staat nog zo'n drie meter van de tent af. Om ontspannen te kunnen slapen kan ik maar één ding doen; de tent verplaatsen. Ik trek de haringen uit de grond en versleep m'n huisje vier meter naar een hoger gelegen stuk grasland. Nu kan ik weer rustig slapen. De volgende ochtend blijkt dat het water

toch niet veel hoger was gekomen en ik rustig had kunnen blijven staan. Tja, als je alles van tevoren zou weten zouden er geen verrassingen meer bestaan!

Als ik een dag later een bergdorp binnenfiets, word ik verwelkomd door de plaatselijke 'teacher'. Hij vindt het prachtig dat hij zijn kennis van de Engelse taal kan demonstreren aan de andere dorpsbewoners. Ik vertel dat ik op zoek ben naar brood want ik was gisteren vergeten m'n ontbijt in te slaan. De enige winkel die het dorp rijk is, is uitverkocht. Ik ben uitgehongerd en wil doorrijden naar het volgende dorp, maar dat laten ze niet toe. Je gelooft het niet, maar na 20 minuten werd er een groot dienblad gebracht met: vers gebakken brood, omelet, kaas, yoghurt en water. 's Avonds heb ik het een stuk minder naar mijn zin als pal boven me een donderend onweer met rukwinden losbarst. Ik ben blij als het na een half uur overgewaaid is, want ik zag de bliksem inslaan op de berghelling waar ik op uitkeek. Het was ook de eerste regen sinds Roemenië.

De volgende ochtend regent het weer en is het behoorlijk fris. Met regenkleding en twee lagen eronder tegen de koude rijwind daal ik 10 km lang af. Tijdens het ontbijt in een theehuis klaart het weer op en de rest van de dag hangt er zo'n typisch Hollandse wolkenlucht boven me. Zeer fotogeniek en het fotograferen kost zoveel tijd dat ik maar 60 km afleg. Het landschap doet Arizona-achtig aan, voorzover ik dat ken van foto's. 40 km vóór Ankara heb ik mijn laatste overnachting op het hoogste punt, zodat ik de volgende ochtend alleen maar hoeft af te dalen. Onder het eten krijg ik onverwachts bezoek van de verkeerspolitie. Shit, nu moet ik natuurlijk de boel weer inpakken. Maar niets is minder waar; ik mag hier gerust 1 of 2 nachten blijven staan en ze wensen me 'eet smakelijk'. Wat een land, hier kan bijna alles! Wel houdt de politie alles haarscherp in de gaten. Dat blijkt als er 's nachts een paar lampen op de tent schijnen. Ik ben meteen klaarwakker. 'Wat nu weer?'. Deze keer drie agenten, die al snel zien dat ik toerist ben en me nog een goede nacht wensen. 'Hoe weten ze nu dat ik hier kampeer?', vraag ik me af. Als ik buiten ga kijken zie ik dat de volle maan recht achter de tent staat en daardoor een haarscherp silhouet vormt op de berghelling. Die agenten moeten scherpe ogen hebben want de weg is een paar honderd meter verwijderd. De volgende keer nog beter kijken waar ik de tent opzet. Toch blijf ik de voorkeur geven aan stille plekken in de bergen of aan het water, want het hotelletje in Ankara heeft niet eens een douche, soms is er helemaal geen water en bepaald stil is het er niet.

7 juli 1998, e-mail uit Ankara: *Hallo Aad, ik ben na een heftige, maar schitterende bergroute in Ankara aangekomen. De tentstok konden ze op het hoofdpostkantoor niet vinden, maar ze zouden hun best doen om 'm boven water te krijgen. Morgen of overmorgen mail ik nog een keer. Heb zelf al wat mailtjes binnen gekregen. Te gek! Groeten, Vin*

8 juli 1998, e-mail uit Ankara: *De reis voldoet aardig aan mijn verwachtingen en soms gaat het wel heel soepel. Behalve nu want ik moet enkele dagen op de visa wachten in het lelijke Ankara. Beetje balen dus! Ik ben liever onderweg. Tot mails, Vincent*

10 juli 1998, e-mail uit Ankara: *Hallo, de tentstok is terecht en ik heb het druk met het regelen van de visa. Omdat de ambassades op vrijdag en in het weekend gesloten zijn ontvlucht ik de stad en ga op een camping 20 km buiten Ankara staan. Groeten Vin.*

Ankara Het organiseren van visa kost veel tijd. De Iraanse ambassade wil eerst het visum van Pakistan zien en de Pakistaanse ambassade wil op haar beurt eerst het Indiase visum zien. En alle drie vragen ze om een aanbevelingsbrief van de Nederlandse ambassade. Een soort bewijs van goed gedrag. Ondertussen ben ik erachter gekomen dat de trapas van mijn fiets niet echt soepel meer loopt en ga op zoek naar een fietsenwinkel. Een man die me ziet rondkijken, biedt

aan met me naar de winkel te lopen. Hij is ook een fietsfanaat en heeft Engels gestudeerd. Voor mij erg gemakkelijk. Het kogellager blijkt beschadigd te zijn en daarom laat ik zekerheidshalve nu een Shimano sealed, niet-nastelbaar, industrielager monteren (dit voor de insiders). De mechaniciën is een ex-prof wielrenner en een echte vakman. Alles moet perfect in orde zijn vindt hij en daarom kijkt hij de hele fiets even na. De minuscule horizontale en verticale slag in het achterwiel heeft hij er in 'no time' uitgehaald. Het is een prachtig gezicht om hem aan het werk te zien, met relatief primitieve gereedschappen. In plaats van een mooi richtapparaat gebruikt hij een oude voorvork.

Hier ontmoet ik ook Christophe en Christine. Een Frans lerarenechtpaar dat hier woont en werkt. Ze hebben bij hen op school een fietsproject georganiseerd. Een week mountainbiken in Cappadocië met 20 scholieren, waarvan sommige nog nooit op een fiets hadden gezeten. Achteraf hebben ze een website over die fietsweek moeten maken. Ook dat was voor iedereen helemaal nieuw. Je kan wel stellen dat ze baanbrekend werk verrichtten bij hen op school. Omdat de media (zelfs de TV) veel aandacht schonken aan dit project, is de omzet van de fietsen- en computerhandel al behoorlijk gestegen. Alle ouders wilden meteen een eigen computer om hun kind thuis op het scherm te kunnen bekijken. Een tweede fietsweek wordt binnenkort al verreden. Ze nodigen me uit om bij hen het weekend door te brengen. Dat laat ik me natuurlijk geen twee keer zeggen. Het wordt een relaxed weekend in het hectische Ankara. Op maandag vertrekken zij met hun twee kleine kinderen en twee trailers achter hun fietsen richting Izmir aan de kust. Ik zoek weer een hotel op, dit keer met douche.

Bij de Indiase ambassade is de fax met mijn gegevens omtrent 'goed gedrag' e.d. nog steeds niet binnengekomen. Gek genoeg kan ik 's middags toch het felbegeerde visum op komen halen. De eerste van de drie! De dinsdag is een baaldag. Ben ik precies om 10 uur bij de Pakistaanse ambassade, blijkt de consul niet aanwezig te zijn! Dat is dus weer een dag extra wachten. Wat me hier het meeste tegenstaat, zijn de warme uitlaatgassen van de honderden bussen en het eeuwige getoeter van de 6000 taxi's. Deze rijden stapvoets langs het trottoir op zoek naar klanten of racen als gekken als ze een klant hebben. Om toch nog wat cultuur op te snuiven, bezoek ik het Atatürk-Mausoleum. Mustafa Kemal Atatürk was de stichter van de nieuwe Turkse Republiek. Onder zijn leiding werd het land na de Eerste Wereldoorlog bevrijd van buitenlandse bezetters. Ondanks zijn dood in 1938 wordt hij nu nog steeds als een held verafgoed en tot in de kleinste kapperszaak toe kom je zijn portret tegen. Ook de jonge Turken spuien zonder moeite alle jaartallen die met Atatürk samenhangen.

Woensdag doe ik de tweede poging voor het Pakistaanse visum en ontmoet Frank weer. Deze fietsende Fransoos kende ik al vanuit Istanbul. 's Middags horen we beiden dat onze aanvragen geweigerd zijn. De mijne omdat de Nederlandse consul in Pakistan de visa voor een aantal Pakistani die Nederland wilden bezoeken, heeft geweigerd. Dit is zwaar 'shit' omdat ik heel graag de Karakorambergen in het noorden van Pakistan had willen bezoeken. Deze 'stupid' actie gooit een heleboel roet in mijn eten. Pakistan is een 'bottleneck' waar je moeilijk omheen kunt als je over land wilt reizen, en met het vliegtuig van Iran naar India is voor mij onmogelijk, omdat ik teveel overgewicht bij me heb. 's Avonds drinken we ons op de hotelkamer een stuk in de kraag in een poging onze teleurstelling te verdrinken. Donderdags vragen we onze toeristenvisa voor Iran aan. De wachttijd is tien dagen en dat wachten doen we in Cappadocië, 300 km ten zuidoosten van Ankara. Frank gaat met de bus!?

Ik vertrek zodra het licht is om de verkeersdrukke en de uitlaatgassen te vermijden. Het is een vreemde gewaarwording om bijna alleen over die grote vlaktes asfalt te rijden. Ik merk al gauw

dat die acht dagen Ankara mijn gezondheid geen goed hebben gedaan. Ik hoest als een oude mijnwerker de eerste 20 km. Toch gaat het fietsen soepel met de nieuwe trapas en de schoon-gemaakte ketting en tandwielen. Na 30 km verlaat ik de grote weg en ga richting Bala en Kaman. Het is meteen zeer rustig op de weg, op 6 honden na, die me midden op de weg opwach-ten. Maar de 'Dazzer' werkt prima, zij het dat 1 hond pas op 1 meter afstand door heeft dat hij weg moet wezen. Tijdens een afdaling bij Karakeçili rij ik met 50 km/uur vol in een zwerm bijen. Dit veroorzaakt een enigszins gevaarlijke situatie, want met één hand probeer ik de beesten van me af te slaan, terwijl mijn andere hand de fiets in het spoor tracht te houden. Maar het gaat goed en zodra ik stilsta, kan ik 2 angels uit mijn hals verwijderen. Het middel tegen insectenste-ken werkt goed, binnen 15 minuten is de ergste pijn verdwenen. Rondom Kaman zie ik veel zi-geuners die per motor met zijspan reizen. Het is heel normaal dat ze met 3 volwassenen en 4 kinderen op zo'n ding zitten. Het is een prachtig gezicht, maar ik verbaas me erover dat er geen ongelukken mee gebeuren.

De tweede dag is nog heter (40 graden C.) dan de eerste en 's middags rijd ik op een gegeven moment met nog maar twee deciliter water in de bidons op een verlaten weg. Meestal kom je nogal wat waterbronnen tegen onderweg, maar deze keer is er niet één op deze uitgestrekte vlakte. Net als ik me serieus zorgen begin te maken, zie ik in de verte een vlag wapperen. Dat zou wel eens een tankstation kunnen zijn! En inderdaad, als ik het met de verrekijker bekijk, zie ik ook dat hij open is. Samen met een zouttablet giet ik het laatste water naar binnen en leg de laatste kilometer af. Behalve flessenwater is er ook een bron met heerlijk koel grondwater. De baas heeft 23 jaar geleden in Holland bij de NS gewerkt en spreekt nog een beetje Nederlands, zodat de conversatie deze keer wat uitgebreider is dan bij andere ontmoetingen. Als we na een half uur afscheid nemen, word ik al snel ingehaald door een jongen op een brommer. Achterop heeft hij twee volle tassen met kleine abrikozen. Hij stopt vóór me en biedt me er één aan. Ver-volgens wil deze aardige jongen de hele stuurtas ermee volstorten, maar een handvol vind ik meer dan genoeg. Waar maak je dit nog mee in Nederland?

Cappadocië Het laatste stuk naar Avanos in Cappadocië gaat langs de rivier de Kizilirmak. Het is hier prachtig fris groen en hier zie ik ook de eerste typische kaksteenrotsformaties. Het hele gebied is 3 miljoen jaar geleden ontstaan door de uitbarsting van twee vulkanen die een laag kalksteen achterlieten. Door erosie is het huidige surrealistische landschap ontstaan. De eerste woningen zijn ca. 4000 v. Chr. in de rotsen uitgehold. Ook kun je er tientallen kerkjes vinden, uitgehakt op de meest verborgen plaatsen.

Informatie over Cappadocië: je vindt er rotswoningen en grotkerken in tufsteen. 15 miljoen jaar geleden is de uitgebraakte as van twee vulkanen door een laag lava samengeperst tot een laag tufsteen, een zachte po-reuze steensoort. Dit kalkrijke tufsteen loste op door water en erodeerde verder door wind, sneeuw en re-gen. Waar de lava (basalt) bescherming bood, ontstonden de merkwaardig gevormde puntmutsen (rotske-gels). Soms zie je het beschermende blok steen er nog op liggen. Ze worden ook wel feeënschoorstenen genoemd. Deze naam is afkomstig uit de plaatselijke folklore, waarin wordt verteld dat mensen werden ont-voerd door feeën nadat ze zich in de oude kerken in de rotsen hadden gewaagd.

Ver vóór de Christelijke jaartelling woonden hier de eerste mensen, maar de meeste grotten zijn gebouwd in de 7^e eeuw, de Byzantijnse periode.

De kalkrijke grond goede is voedingsbodemp voor de druiventeelt d.m.v. duivenmest. De hokken zijn nog goed te zien in de wanden.

In Avanos (dit ligt 10 km noordelijk van Göreme) zet ik mijn tent op een camping met zwembad op en daarna zoek ik Frank op, die in een hotel zit.

20 juli 1998, e-mail uit Avanos, Turkije: *Hallo Aad, ik zit nu in Avonos te relaxen. Moet 8 dagen op Iran-visum wachten. Groeten, Vin*

22 juli, e-mail uit Avanos: *Merhaba, het Pakistan-visum is geweigerd omdat de Nederlandse consul in Pakistan de visa voor een aantal Pakistani, die naar Nederland wilden, heeft geweigerd. Bijzonder flauw, maar je zal begrijpen dat ik er niet blij mee ben. Nu is het ook moeilijker om het visa voor Iran te krijgen. Zodra ik meer weet laat ik het meteen weten! Omdat de wachttijd voor het Iran-visum 10 dagen is, ben ik 300 km verderop Cappadocia gaan bezoeken samen met Frank, een Franse fietser die met hetzelfde probleem kampt. Van hieruit kan ik naar de Iraanse ambassade bellen. Als het visum wordt afgegeven gaan we met de bus naar Ankara op en neer.*

22 juli 1998, e-mail uit Turkije (Avanos): *Merhaba, het India-visum heb ik inmiddels maar. Tot de volgende mail en er komt weer wat post aan!*

Frank heeft een Zwitser ontmoet die het Pakistaanse visum in Istanbul heeft gekregen. Er is dus nog hoop! Na een paar dagen besluit ik de gok te wagen en reis per bus en trein terug naar Istanbul. Binnen 24 uur heb ik het visum in mijn paspoort staan. De ambassade en het consulaat werken duidelijk niet samen en de ambtenaar die me hielp, was zo arrogant dat hij de papieren naar me toe smeed omdat hij niet op wilde staan, maar uiteindelijk heb ik het visum. Daarna snel naar de boot om de Bosporus over te steken en de trein naar Ankara nog net te kunnen halen.

Bij het consulaat ontmoette ik de eerste twee Nederlandse fietsers die ook vanuit Nederland waren komen fietsen. De kans om andere fietsers tegen te komen wordt steeds groter, omdat bijna iedereen dezelfde route door Iran volgt.

De volgende ochtend heb ik, na wat heen en weer gereis tussen ambassade en bank, ook het Iraanse visum te pakken. 'Gefeliciteerd!', denk ik, nu kan ik zonder problemen verder reizen. Ook weer op het nippertje haal ik de bus naar Avanos, waardoor ik binnen 72 uur terug ben op de camping waar mijn spullen gestald waren. Eén dag uitrusten en schrijven en op vrijdag 31 juli weer op de fiets richting Iran. Frank ging het op dezelfde manier proberen. Tot de volgende keer, Vincent Tepas

30 juli 1998, e-mail uit Avanos, Turkije: *Het is me in Istanbul toch gelukt om het visum voor Pakistan te krijgen, dus op zaterdag 1 augustus reis ik vanaf Avanos verder richting Iran. Groeten, Vin*

17 augustus 1998, brief uit Diyarbakir, Turkije:

Hallo,
vrijdag 31 juli. Nu ik de visa heb kan ik eindelijk weer verder reizen. Het verblijf op de camping met een zeer groot zwembad was zeer aangenaam, maar na 10 dagen had ik het wel gezien. Voor ik vertrek laat ik de kapper zich nog even uitleven. Na het knippen geeft hij me een uitgebreide massage, variërend van triltherapie tot electroshocken en het aan de oren trekken tot ze 'klikken'. Kappers hebben blijkbaar iets met oren als ik terugdenk aan de kapper in Istanbul. Als 'herboren' sta ik een half uur later weer buiten. Daar ontmoet ik onze Turkse 'vriend' weer. Hij had zich al vaker aan ons opgedrongen en nu wilde hij zelfs met me mee fietsen naar Iran. Ik hoefde alleen zijn visum maar even te betalen! Helaas voor hem had ik daar geen zin in en bovendien twijfelde ik ernstig aan zijn fietscapaciteiten.

Als ik de volgende ochtend Avonos uit fiets hangt er een luchtballon boven de heuvels. Even

heb ik overwogen om ook z'n vaart te maken maar door de hoge kosten van de visa moest ik daar vanaf zien. 180 dollar voor 1½ uur varen blijft een hoop geld.

Naar het zuiden toe ligt Derinkuyu waar ik een ondergronds dorp van niet minder dan negen verdiepingen heb bezocht. Er zijn meer van deze dorpen die uitgegraven werden om als vluchtplaats te dienen tegen de bezetters.

Omdat m'n Iran-visum pas op 28 augustus in gaat heb ik tijd genoeg om de Ihlara-vallei te bezoeken die een beetje uit de goede richting ligt. Het is een soort 'Grand Canyon', maar dan van een kleiner formaat. Hij meet 16 km lang en 150 meter diep. In de wanden van deze kloof zijn tien kerkjes uitgehouwen waarvan sommigen nog in goede staat met prachtig beschilderde plafonds. Ook zie je hier de vele nissen voor de duiven. Hun uitwerpselen werden en worden hier gewonnen en gebruikt als mest die van uitstekende kwaliteit schijnt te zijn.

Voor het eerst tijdens deze reis fiets ik 45 km terug over dezelfde weg. Niet omdat ik verkeerd gereden ben, maar om twee hoge colls te omzeilen. Op de akkers langs deze weg worden alleen maar aardappels verbouwd. 'Waar doet me dat toch aan denken!'. De planten staan er in deze hitte opvallend goed bij. Dit wordt o.a. bewerkstelligd door het uitstekende irrigatiesysteem. Het water hiervoor wordt opgepompt van 120 meter diepte. Om de kilometer staat er een pomp met een hutje erbij. De boeren wonen hier tijdens het hele seizoen omdat ze hele dag bezig zijn hun planten te vertroetelen. Voor mij zijn die waterbronnen ideaal, ik kan zoveel drinken als ik wil. Tot nu toe heb ik het waterfilter nog niet hoeven te gebruiken. Het lijkt er op dat ik immuun ben geworden voor ziekteverwekkers, desalnietemin blijf ik voorzichtig. Het grondwater in de buurt van de grotere steden kan vervuild zijn.

Als ik terug ben in Derinkuyu kom ik toevallig tegelijkertijd met 2 Hongaarse fietsers op hetzelfde kruispunt aan. Ze zijn op de terugweg van hun tocht naar Iran waardoor ze mij van de meest actuele informatie kunnen voorzien. O.a. over het zwart wisselen van geld dat zeer gebruikelijk blijkt te zijn. Ze hebben heel wat publiciteit omtrent hun fietsplannen gekregen. In Hongarije is zo'n onderneming hoogst ongebruikelijk.

Nadat we ons met z'n drieën hebben vergrepen aan een even zo grote als lekkere kebabschotel ga ik naar het oosten richting Yesilhisar door een kloof die ik mooier vind dan die van Ihlara. De namiddagzon zorgt voor een zacht strijklicht langs de steile wanden. De kleuren van het gesteente varieerde van oker tot bruinrood, magnifiek om daar tussendoor te fietsen.

Diep in een doodlopend zijdal ligt Soganli, een klein dorp met maar één 'Pansion'. Omdat ik de enige toerist ben heb ik de hele grotkamer voor mezelf. De meeste toeristen komen hier alleen even kijken om daarna het dal weer te verlaten. Vanuit mijn kamer heb ik een goed uitzicht op het dorpsplein. Zodra er een bus met toeristen binnenrijdt komen uit alle huizen de vrouwen en meisjes toesnellen om hun souvenirs aan de man te brengen. Bij 1 bus wordt er zelfs een blik 'donkeys' opengetrokken om een rit door de vallei te maken. Het ziet er lichtelijk belachelijk uit. De volwassenen komen bijna met hun voeten bij de grond.

Omdat ik me niet helemaal fit voel pendel ik heen en weer tussen het theehuis en m'n koele grot. Pas als het wat koeler wordt bekijk ik de vallei.

's Avonds staan de straten ineens stijf van de rook. Om de insecten het leven zuur te maken wordt er een rondje door het dorp gereden met een enorme petroleumvergasser die op een aanhanger staat. Deze petroleumwolk werkt zeer effectief maar het stinkt een uur in de wind en het lijkt me ook voor de mens niet echt gezond.

Via een folder over een 'Birdparadise' kom ik op 5 augustus terecht op een camping in het Sultan Milli Parki. Hier zijn zowaar vier Vlamingen uit Antwerpen met ik weer eens gewoon m'n moerstaal kan praten. 's Ochtends om half 5 zitten we al in een boeje voor een vogelspiedtocht

over het meer. Ikzelf kan nauwelijks een ooievaar van een zwaan onderscheiden maar volgens de kenners hebben we toch nog een paar bijzondere exemplaren waargenomen. Bij het afscheid van de Belgen nemen ze het pakket landkaarten van Europa voor mij mee naar huis. Dat scheelt al gauw weer 1½ kilo gewicht.

Ik moet er nu toch aan geloven, een coll van bijna 2000 meter staat me te wachten. Als je het rustig aan doet en zorgt dat je voldoende eet en vooral drinkt is bijna ieder berg te overwinnen. Met dat in het achterhoofd begin ik aan de lange klim. Een extra handicap is dat de weg over 35 km onverhard is. Dat betekent dat je goed moet sturen om de banden, velgen en spaken heel te houden. Het voordeel is dat er nauwelijks verkeer is op deze bergweg en ik dus in alle rust van het berglandschap kan genieten.

Na de nodige zweetdruppels en liters water kan ik op de coll van het weidse uitzicht genieten. Een mooie plek voor een kamp. Op een helling vlakbij heb ik een waterspaarbekken ontdekt. Het heeft wel iets weg van eenzwembad! Ik voel me de koning te rijk in m'n privezwembad met uitzicht over een enorm dal. 's Avonds komt een schapenjongen me nog even wat opwekkende verhalen vertellen over slangen met een kop zo groot dat je vuist er in kan. Een tweede bezoeker bevestigt dit verhaal. Welterusten!

Ondanks dat ik geen slangen in m'n slaapzak ben tegengekomen ben ik me 's nachts hondsbevoerd gaan voelen. Misschien toch iets te optimistisch geweest wat betreft de immuniteit en dat moet ik nu bezuren. Ik kan hier niet blijven staan want er is nauwelijks schaduw en bovendien heb ik te weinig eten bij me. Met moeite krijg ik alles ingepakt. Op zo'n moment is het toch handiger om een maatje bij je te hebben. M'n paklijst was dus nog niet helemaal volledig. Uitgerend nu bevind ik me in een onherbergzaam gebied met maar enkele dorpen. Om dit gebied te verlaten hoef ik gelukkig alleen maar af te dalen en dat kost me gelukkig minder energie. Als ik door de kleine bergdorpen rijd hoop ik dat iemand me ziet en me uitnodigt voor de 'cay', maar juist nu ik er zoveel behoefte aan heb is er niemand die me thee aanbiedt. De dorpen lijken wel verlaten, zo stil is het er. Bij een T-splitsing is het onduidelijk welke kant ik op moet en eerlijk gezegd interesseert me dat op het moment helemaal niet. Ik voel me uitgeput, zo slap als een vaatdoek en met geen stok vooruit te branden. Doordat ik 's nachts en vanochtend flink aan de 'dunne' was is er een vochttekort ontstaan waardoor ik nu nog nauwelijks op m'n benen kan staan. 'Ik moet wat drinken!' Op een veld langs een beek zet ik met moeite de brander in elkaar en bereid een hele pan thee die ik samen met wat droge biscuit naar binnen werk. Daarna ga ik uitgeteld in het gras liggen en probeer wat te slapen. 'Hoe kom ik hier in godsnaam weg?' vraag ik me af. Een boer die me ziet liggen komt even polshoogte nemen, maar gaat gelukkig al gauw weer weg omdat ik me slapende houd. Ik heb even totaal geen zin in sociale gesprekjes. Na een half uur rusten voel ik de kracht weer wat terugkomen en ik besluit weer door te gaan. Als ik zo slim was geweest om de speciaal meegenomen zouttabletten in te nemen had ik me waarschijnlijk al veel beter gevoeld, maar juist als je je zo beroerd voelt denk je daar niet aan.

Na 30 km remmen en uiterst geconcentreerd sturen, eindigt de lange afdaling in een dorp. Bij het theehuis word ik zoals gewoonlijk getrakteerd op thee en bestookt met de bekende vragen: 'Uit welk land kom je?', 'Waar kom je nu vandaan?', 'Waar ga je heen?' en 'Waar is je vriend?'. Altijd in deze volgorde. De Immodium die ik vanochtend heb ingenomen werkt nog niet waardoor ik vanwege het grote vochtverlies een bijna onlesbare dorst heb. Pas na 6 koppen thee ben ik het dorstgevoel kwijt maar ik voel me nog steeds niet fit natuurlijk. Het lijkt me het beste als ik hier in Doganbeyli blijf vandaag. Ik heb nog de hele dag om uit te rusten. Een pension is er niet, maar een paar jongetjes wijzen me een rustige plek in de tuin van een leegstaand gebouw aan de rand van het dorp. In de schaduw van een grote boom leg ik m'n matje neer en pak ik een paar uur slaap.

De oude buurman, die me allang in de gaten had, vindt het maar niets dat ik alleen maar een T-shirt aan heb. Volgens hem kan het hier 's nachts goed koud worden. Ook het gerommel op de benzinebrander om soep te maken vindt bij hem geen waardering. Bij hem in huis staat tenminste een modern houtgestookt fornuis.

Na enig aandringen van zijn kant zet ik de tent bij hem op het erf en kom ik wat eten. Precies datgene waar ik trek in heb staat op het menu: verse zelfgemaakte yoghurt en zoute soep. Dat smaakt! Ik voel me al een stuk beter. Ook de tomaten met veel zout gaan er in als koek. Misschien ook wat zouttekort?

Ze wonen hier met 4 generaties in één huis. De jongste is een meisje van zes maanden. Ze krijgt de fles, biscuit met slappe thee in de fles, even schudden en drinken maar. Na het eten kijken we naar het nieuws. Er zijn enorme overstromingen in het noorden van Turkije. Hier heeft het al twee maanden niet geregend. Na het nieuws is er een bizarre 'komische' film over de 2e wereldoorlog. Hitler in een slapstick, gespeeld door een Turk. Het is maar wat je humor noemt!

Na een lange en aangenaam koele nachtrust en een ontbijt van pannenkoeken met kaas(!) kan ik weer verder, maar ik doe het wel rustig aan. 25 km en drie dorpen verder zit ik in de schaduw wat uit te rusten en me mentaal voor te bereiden op een gruwelijk steile klim die me op een plateau zal brengen. Binnen een minuut word ik omringd door nieuwsgierige dorpsbewoners. Een van hen blijkt de imam, de islamitische priester. Hij biedt me een cola, en een bezoek aan 'zijn' moskee aan. Ik mag zelfs de minaret beklimmen via de zeer smalle intern wenteltrap. Wat een voorrecht heb je soms toch als eenzame fietser.

Op 10 augustus fiets ik 's ochtends Goksun binnen. Een man die 11 jaar in Utrecht heeft gewerkt biedt me thee en koeken aan die we gezellig keuvelend op de stoep voor zijn winkel opeten. Hij verteld dat hij het hele pand (3 appartementen en 4 winkels) waar we voor zitten voor het equivalent van f 20.000,- heeft gekocht van zijn spaarcenten uit Holland. Van de andere f 60.000,- laat hij onder andere zijn kinderen studeren. Kortom, hij heeft zijn zaakjes goed voor elkaar.

Er rijden hier opvallend veel fietsers rond. De oorzaak daarvan is dat het hier volkomen vlak is. Als ik vertel dat heel Nederland zo is kunnen ze dat niet geloven, maar gelukkig kan mijn gastheer mijn verhaal bevestigen. Samen met hem ga ik naar het stadhuis op zoek naar het Internet. Van de jongste bediende tot en met de burgemeester mag ik handjes schudden, maar na 1 uur zoeken en vragen moeten ze verontschuldiging toegeven dat ze nog geen I.N. hebben. Volgend jaar misschien.

Om onduidelijke reden heb ik een paar dagen later twee gebroken spaken in het achterwiel. Bij een meloenverkoper onder een boom vind ik voldoende schaduw om de boel te repareren. De goede man voert me een halve meloen en 'helpt' me met de reparatie. Het resultaat na een uur sleutelen is dat hij nu weet dat je een band niet met een scherpe schroevendraaier mag lichten, en ik weer een 'strak' wiel heb.

In Elbistan ga ik weer op zoek naar het Internet. Bij toeval vraag ik het aan twee studenten van de highschool en daar blijken ze welgeteld 1 computer in bezit te hebben. Terwijl ik op m'n gemak de binnengekomen berichten zit te lezen stroomt de hele lerarenkamer vol met studenten. Ze hebben een toelatingsexamen voor de universiteit gemaakt en wachten nu op de uitslag. De toelating, van maximaal 50.000 studenten per jaar, wordt centraal gecoördineerd vanuit Ankara. Via Internet komt de uitslag binnen die hun toekomst zal gaan bepalen en deze reiziger zit daar op zijn gemak de enige computer bezet te houden! Omdat ik me langzamerhand toch enigszins bezwaard ga voelen verzend ik snel wat berichten en hou het dan voor gezien.

11 augustus 1998, e-mail uit Elbistan, Turkije: *Hallo, zoals je zult begrijpen wordt het steeds*

moeýlýjker op het Net te komen. Op het moment zýt ýk de computer bezet te houden op een hýghschool. De hele kamer zýt vol met studenten dýe op hun eýndexamen-resultaten wachten dýe ze vya I.N. býnnen krýjgen. Als je een berýcht stuurt kan het dus even duren voor je antwoord krýjgt. Ben op het moment ýn Elbýstan, ten westen van Malatya. Alles gaat goed, het ýs alleen erg heet. Turkýje en de Turken zýjn werkelyjk fantastisch!
Vele groeten, Výncent

Na Elbistan moet ik weer door een verlaten berggebied. Ik tank de bidons nokvol, want je weet nooit wanneer je weer vers water kan tanken. Het is hier zo heet (40 graden en hoger) dat het verbruik op minimaal 1 liter per uur ligt. Enkele uren en een paar waternerslindende beklimmin-gen verder, stuit ik precies op tijd op een oase in deze woestenij. Er is heerlijk ijskoud bronwater in overvloed. Of er een engeltje over je tong piest!

's Middags kom ik bij een verlaten gehucht waarvan alleen het schoolgebouwtje nog overeind staat. Het wordt bewoond door een hele familie, bestaande uit vier generaties. Op zoek naar wa-ter nodigen ze me uit voor de thee en vervolgens voor het avondeten en een overnachting. Een klaslokaal wordt mijn slaapkamer. Komt dat even goed uit, ik hield altijd al van slapen op school. Er wordt een grote ketel water op een houtvuur opgewarmd zodat ik kan douchen. En dat terwijl ik alleen maar om een beetje water had gevraagd.

's Avonds na het eten ben ik getuige van een minder leuke gebeurtenis. De baby van tien maan-den wordt ontvoerd door de ex-man van de moeder. De oma begint daarop een uren durende klaagzang waarbij ze in een soort trance raakt. Pas als ze volledig uitgeput is stopt ze. Ondanks dit voorval komt een van de vrouwen me nog een glas warme melk op bed brengen. Een 5-sterren hotel kan er niet aan tippen! Helaas was de ontvoering nog niet opgelost toen ik de vol-gende ochtend vertrok.

Malatya De volgende stop is Malatya op de grens van Koerdistan. Het is een levendige stad waar veel te zien is. Onder andere de grote abrikozen-markt en de koperslagers die uit een plaat metaal de mooiste pannen en ketels weten te slaan. De stad is trots op zijn goededrinkwater dat uit elke kraan stroomt. Het komt uit een grote ondergrondse bron.

In het gemeentehuis is een Internet-lokaal met maar liefst vijf computers, speciaal voor de be-volking van Malatya, en voor een enkele toerist natuurlijk. Ik kan er uren op m'n gemak de krant lezen, surfen over de fietspagina's en berichten verzenden. En....het is nog gratis ook!

Na Malatya ben ik met een groep reizigers per minibus naar Mount Nemrut gereisd. Op deze berg zou een koning begraven liggen. De enorme stenen hoofden van 2,5 meter hoogte die er staan, zijn waarschijnlijk het meest bekend bij toeristen. In ieder fotoboek over Turkije kom je ze wel tegen.

Na een overnachting in het berghotel ben ik vanaf de top van de berg afgedaald in de richting van het Ataturk-meer. Het grootste stuwwater van Turkije. Bij de veerboot over het meer wil een Koerdische leraar graag weten waarom ik het oosten uitkies als vakantiebestemming en wat ik van de Koerden vind. Als ik hem vertel dat ik het rustige oosten verkies boven het toeristische westen en dat ik de Koerden een zeer gastvrij volk vind is hij tevreden. De Koerden voelen zich duidelijk achtergesteld bij de Turken en vinden het prachtig dat een enkele toerist ook hun ge-bied komt bezoeken.

Vanaf Siverek kom ik de eerste pantserwagens tegen en krijg ik paspoortcontroles. Omdat de soldaten ook wel zien dat ik geen Koerdische militairen in mijn fietstassen kan verstoppen mag ik meestal zo doorrijden.

Diyarbakir De Koerdische stad Diyarbakir is op twee na de heetste stad van Turkije. Het is hier

45 graden en je kunt drinken wat je wilt maar je hoeft nauwelijks naar het toilet. In de theehuizen wordt tussen de thee door koel wateruitgedeeld om het vochtgehalte op peil te houden. Kadri, een Koerdische student, laat me in de vroege ochtenduren de stad zien. De smalle steegjes in de oude binnenstad worden bewoond door het kansarme deel van de bevolking die vroeger buiten de stad woonden tot hun huizen werden platgebrand door de Turkse soldaten. Het stikt er van de kleine kinderen die zichzelf maar moeten zien te redden.

De oude stad wordt omgeven door een 6 km lange en 12 meter hoge muur die nog in redelijke staat is. Na de Chinese Muur staat hij op de tweede plaats wat lengte betreft. Kadri verteld dat als hij naar zijn geboortedorp in de bergen wil, hij geen voedsel, brandstof of kleding mee mag nemen. Het zou wel eens voor de PKK kunnen zijn. Van hem hoor ik ook de andere kant van het verhaal wat betreft het conflict tussen de Koerden en Turken, of beter gezegd; de Turkse regering. De koerden worden op vele manieren onderdrukt. De censuur op radio, televisie en kranten is zo groot dat er illegale zenders en kranten in het leven geroepen zijn om het 'echte' nieuws te verspreiden. Wat ook opvallend is, is het feit dat 10% van PKK-leger uit vrouwen bestaat. Als Kadri met me zit te praten kijkt hij regelmatig schichtig om zich heen. Er lopen hier ongeveer 1000 geheime agenten rond waarvan een enkele misschien ook Engels verstaat.

De rest van de dag besteed ik aan het lezen van de krant op het Internet en het schrijven van dit verslag op het terras van een groot theehuis. Morgen, dinsdag 18 augustus, ga ik voor het eerst vreemd. Ik reis dan met een luxe airconditioned bus naar Tatvan, gelegen aan het grote Van-meer in het oosten. Het is te heet om te fietsen. Vanaf Tatvan fiets ik over de noordelijke oever van het meer richting Iraanse grens.

Tot over een paar weken, Vincent

~~~~~

8 oktober 1998, brief uit Dordrecht:

Tatvan Woensdag 19 augustus. Vanuit Tatvan aan het grote Van-meer in het uiterste oosten van Turkije maak ik een dagtocht naar een van de grootste kraters ter wereld, 7 km in doorsnee! Van 1700 meter naar de rand van de krater op 2900 meter in een 17 km lange klim. Onderweg naar boven komt zo'n witte schapenhond me zijn tandjes even laten zien. Door zijn geblaf komen komen zijn drie vriendjes er ook gezellig bij. Ik stop, het is tijd voor de 'Dazzer'. Als de lievertjes tot op 10 meter genaderd zijn druk ik de knop in. Het gegrom verstomd meteen en ze staan me met hun koppen een beetje schuin gedraaid verbaasd aan te kijken. De monsters zijn als bij toverslag veranderd in schoothondjes. Ze draaien zich om en lopen stilletjes weg. Niet te geloven! Van andere fietsende reizigers hoorde ik achteraf dat ze soms echt aangevallen en gebeten waren door deze agressieve bijtertjes.

Het uitzicht in de krater is fantastisch. Er ligt een groot meer met een diepte van 155 meter, een klein meer en een warmwatermeer. De wanden van de krater rijzen zo'n 600 meter boven het water uit. Via een zandweg daal ik af in de krater en neem een verkoelende duik in het grote meer. Dat je met een fiets over zo'n zandweg gaat is tot daaraantoe, maar er zijn ook mensen die het met hun gewone auto's proberen. Natuurlijk komt er 1 muurvast te zitten in een zandbak. Dit is niet helemaal vreemd, want ze zitten met 3 of 4 generaties, zo'n 8 mensen, in die auto. Gelukkig voor hen passeert er net een Frans stel met een dikke Landrover. Als de auto is losgetrokken drinken we thee en ze vertellen me over hun reiservaringen. Over Iran en Pakistan zijn ze heel enthousiast. Voor mij is het altijd weer goed om positieve geluiden te horen. Ze geven me nog wat homeopatische middelen voor mijn darmen want voor de tweede keer is het helemaal mis.

Terwijl m'n maatjes drie jaar geleden hondsberoerd op bed lagen in Oost-Turkije vanwege darmproblemen, had ik toen nergens last van. Ik dacht nu dus ook dat ik wel een stootje kon

hebben, maar dat blijkt dus tegen te vallen.

Als ik Tatvan weer nader is er een paspoortcontrole. De soldaten weten dat ik naar de krater geweest ben. Hun collega's, aan wie ik 's ochtends de weg vroeg, hebben dat keurig aan hen doorgegeven. Vier jaar geleden zijn er bij de krater twee Duitse toeristen ontvoerd door de PKK en daarom wordt er nu goed op ons gelet.

's Avonds wil ik Elma-cay (appelthee) drinken, maar de agent die me wil helpen begrijpt me verkeerd en koopt een paar appels voor me. Een andere Koerd betaalt een fles cola voor me en een derde doet me een pak biscuits cadeau. Tegenstribbelen helpt niet. Het lijkt er op dat ze op deze manier willen tonen dat ook de Koerden gastvrij zijn. Er is me al vele keren gevraagd wat ik van de Koerden en Koerdistan vind. Als een diplomaat zorg ik er altijd voor dat ik me niet laat verleiden tot uitspraken waar ik niet achter sta, of die me in moeilijkheden kunnen brengen.

Ercis Na een nacht aan de noordkant van het meer gekampeerd te hebben kom ik in Ercis aan. Nog voor ik een hotel uitgezocht heb staat Hakan naast me om me te helpen. Hij is student economie in Istanbul en heeft nu twee maanden vakantie. Hij leidt me rond in de stad en een bevriende lasser repareert de stuurtasbeugel die afgebroken was na 15 jaar dienst.

Dezelfde dag ontmoet ik ook twee Iraniers die op weg zijn naar Syrië. Ik hoop voor ze dat ze er ooit aankomen want hun fietsen rammelden aan alle kanten en de bagage werd met touw bij elkaar gehouden.

Op zondag moet Hakan helpen bij het besnijden van zijn neefje. (Hij liever dan ik!) Als het ventje zes dagen is bijgekomen van de deze Moslimtraditie is er een groot feest dat gezien wordt als het eerste huwelijk. Zijn familie overlaadt hem dan met cadeau's. Ik maak deze dag een boottocht met een groep vrienden. Een fotograaf die ik ontmoette had me daarvoor uitgenodigd. Het wordt een te gekke dag met een picknick en natuurlijk zwemmen. Iedere keer verbaas ik me weer over de gastvrijheid. Je kent mensen net tien minuten en vervolgens wordt je overal bij uitgenodigd. Bij het afscheid wordt me een zelf gebakken brood in m'n handen gedrukt. Het was het lekkerste brood dat ik in Turkije gegeten heb.

In de bergen, op weg naar Dogubayazit, staat me een minder prettige verrassing te wachten. Zes geitenjongens versperren me de weg. Ik stop en ze vragen of ik een pet met klep bij me heb. Normaal gesproken heb ik er tien bij me, maar nu toevallig niet. Als een agent probeert de oudste me naar de kant van de weg te dirigeren. Twee jongens houden het stuur vast zodat ik niet weg kan. Dit gaat me te ver! Nu moet ik snel handelen, want zes tegen één is een uitgemakte zaak. Ik schreeuw wat en maai met een arm in de rondte. De jongens schrikken en deinzen achteruit. Deze korte verwarring geeft me net genoeg tijd om er tussenuit te piepen. Er komen nog wel wat stokken achter me aan gevlogen, maar die missen allemaal doel. Toch wel vreemd, die agressiviteit in dit gebied. Later hoor ik dat dit veroorzaakt wordt door de spanningen die er zijn vanwege de jarenlange strijd tussen het Turkse leger en de PKK. Na de zoveelste paspoortcontrole haal ik water bij een militaire post en zoek een plek in de 'gevaarlijke' bergen.

Dogubayazit De volgende ochtend wacht er een coll van 2644 meter op me. Dit lijkt heel wat, maar ik had op 2250 meter geslapen. Er restte dus nog maar 396 meter tot de top. De tankwagens die me in de klim langzaam voorbij kruipen laat ik in de afdaling door een fantastisch landschap ver achter me. Eén keer klok ik 70 km/uur. De weg is zeer goed, dus dit kan zonder gevaar. Na de zoveelste bocht zie ik hem ineens recht voor me, Mount Ararat met zijn witte hoed. Met zijn 5165 meter is het de hoogste berg van Turkije en hij is tevens het strijdtoneel van de strijdende partijen. Hierdoor geven ze in Ankara de laatste jaren geen toestemming meer om

hem te beklimmen. Wel kun je op een nevenberghelling naar de resten kijken van wat de 'Ark van Noah' geweest zou kunnen zijn. Er is ook een theorie dat een vorst in navolging op Noah een ark op de berg heeft laten bouwen.

In Dogubayazit kom ik heel wat reizigers tegen die uit Iran komen. Een Zwitser trekt al acht jaren de wereld rond. Hij kwam nu uit Afghanistan waar de spanning te snijden was vanwege de het conflict met de Taliban. We gaan met z'n zessen uit eten en daarna bier hijsen in de kroeg die langzaam volstroomt met Nathasja's, de prostituees uit Georgie.

De volgende ochtend heb ik al snel het Internet-adres gevonden. Ze hebben notabene een Pentium II met Windows 98 en de snelste modem. En dat in zo'n uithoek!

Omdat mijn visum pas op 29 augustus ingaat ben ik verplicht hier een paar dagen door te brengen. Er is gelukkig genoeg te doen, o.a. m'n fiets een grote beurt geven. En ik heb een gezellig kamertje met een mooi Perzisch tapijt op de vloer. Of mijn broer ook zo blij is met mijn vele vrije tijd betwijfel ik. De verslagen die hij op het Internet moet overzetten worden daardoor steeds langer.

In de 'Electrical bazaar' handelen tientallen winkeltjes in gesmokkelde camera's, horloges, organizers e.d. Allemaal hebben ze hetzelfde assortiment. Hoe ze kunnen overleven is mij een raadsel. Een verkoper nodigt me uit voor de thee en lepelt van een papiertje wat Engelse zinnen op. Een paar zinnetjes heb ik letterlijk overgenomen. 'Ikis skyis mi' (Excuse me), 'Kam hir pilis' (Come here please), 'Ay didinet adi stend' (I didn't understand) en 'Vatis yo neym' (What's your name). Voor mij was het enigszins vermakelijk, maar ik begreep wel wat hij bedoelde.

's Middags kon ik ineens weer geld tappen. Dat betekende dat de telefoonverbinding weer in orde was. En inderdaad, ook de Internet-verbinding was er weer. Snel de laatste berichten vanuit Turkije verzonden voordat de 'connection' verbroken zou worden.

Op het terras van een lekkere-koekjeswinkel praat ik met een paar fanatieke PKK-aanhangers. Ze vertellen o.a. dat de PKK op de Ararat gevoed wordt via de Iraanse kant van de berg. Het gesprek krijgt een interessante wending als ze, tegen betaling uiteraard, aanbieden in vijf dagen met me naar de top van de berg te klimmen. Het lijkt me heel spannend, maar ik weet niet of ik ze kan vertrouwen en het is natuurlijk niet zonder risico met de Turkse krijgsmacht aan de andere kant van de berg. Omdat ik ook veel te nieuwsgierig ben naar Iran ga ik niet in op hun voorstel.

IRAN

Zaterdag 29 augustus 1998. De laatste 35 km tot aan de grens gaan snel over de vrijwel vlakke weg. Er staat een hele file vrachtwagens voor de grens. Voornamelijk oude tankwagens die heen en weer rijden tussen Turkije en een Iraanse haven aan de Kaspische Zee. Het lijkt bijna een mobiele pijpleiding, want er rijden honderden van die trucks.

Op het douaneterrein is het een chaos in mijn ogen. De chauffeurs willen allemaal een stempel in hun paspoort, dus er wordt flink gedrongen. Ik gooi mijn paspoort ook op een stapel en hou hem goed in de gaten. Na tien minuten is hij aan de beurt waarna ik hem als enige persoonlijk krijg overhandigd. Toeristen-service noemen ze dat. Ook aan de Iraanse zijde verloopt het zeer vlot. Door iemand van de toerist-info wordt ik langs de lange rij wachtenden geloodst en krijg ik ook nog een kaart van Iran cadeau. Voor ik het weet sta ik in Iran waar een vriendelijke man uit Teheran me welkom heet. Wat een ontvangst, geweldig! 'Welcome to hell' grapt een ander, daarmee doelend op de corrupte politieke situatie en het strakke bewind van de geestelijke leider, de imam Khamineï.

Nadat ik m'n horloge anderhalf uur later heb gezet kan ik op weg naar Maku. In het hotel daar doet het water het die dag niet maar ik krijg twee flessen water mee om te kunnen wassen. Met de gepensioneerde 'headmaster' die Engelse les gaf drink ik thee. Hij verveelt zich in Iran. Europa lijkt hem veel moderner. De thee drinken ze hier uit grotere glazen dan in Turkije en om de thee af te koelen gieten ze de helft in het schoteltje. Theelepeltjes gebruiken ze niet. Je neemt een klontje suiker in je mond en giet daar wat thee achteraan. Ik hou het bij een theelepeltje.

Sharat, die een sleutelshop bezit, neemt me mee naar zijn geboortedorp om zijn ouders te bezoeken. De mensen leven erg sober. Er liggen alleen wat mooie tapijten op de vloer en aan de wanden hangen wat schilderijtjes. Sharat vertelt, een beetje in het geniep, over Khamineï die negen jaar geleden Khomeini heeft opgevolgd. Hij voelt zich enorm in zijn vrijheid beperkt. Een jongen of een man mag geen vriendin hebben, althans niet in het openbaar. Pas als je getrouwd bent mag je hand in hand lopen. De meeste westerse boeken, muziek en films zijn verboden. In het lunapark dat we bezoeken worden jongens die zich dicht bij meisjes ophouden weggestuurd door de parkwachter.

De president daarentegen, meneer Khatami, wordt door 60% van de bevolking op handen gedragen. Met name door de jongeren omdat hij voor hen veel goeds doet. Hij is een stuk progressiever en is druk bezig de betrekkingen met de westerse landen aan te halen. Helaas wordt hij nogal tegengewerkt door de imam Khamineï.

Tabriz De volgende dag fiets ik van Maku naar Tabriz. Na 130 km kom ik in een gloeiendhete woestenij terecht. De harde wind tegen lijkt wel een fohn op stand drie. Ik had al twee liter water per uur nodig, maar in deze verzengende hitte is zelfs dat niet meer toereikend en in de wijde omgeving is geen water meer te bekennen. Nu drink ik minimaal 3 liter water per uur! De situatie begint enigszins riskant te worden met nog maar een paar deciliter water in de laatste bidon. Ik besluit te stoppen en een lift te vragen. Ineens schiet me te binnen dat ik nog twee trossen drui-ven bij me heb, voldoende om de ergste dorst te lessen. Binnen vijf minuten ligt de fiets in de bak van een pick-up en zit ik op de comfortabele bank in de cabine. Terwijl we rijden kan ik me al haast niet meer voorstellen dat ik in deze hitte op de fiets zat. Het waait zo hard dat je de auto heen en weer voelt zwiepen.

Tabriz is geen interessante stad, behalve als je de juiste mensen ontmoet. Op het station vertelt een student me dat ze o.a. op het station een film gaan opnemen. Hij is een van de hoofdrolspe-lers. Nu wil het toeval dat de regisseur nog wel een derde westers uitziende toerist kon gebrui-ken. Of ik er zin in had om een rol te spelen met zelfs een korte dialoog. De film zou uitgezonden worden op het best bekeken kanaal 1 en het zou mij twee dagen kosten. Als tegenprestatie zou de videoband opgestuurd worden en kon ik gratis eten.

Voor zo'n talent als ik is dat natuurlijk wat magertjes, maar het idee om in een Iraanse film mee-gespeeld te hebben trekt me wel.

De film gaat 'De 18e tunnel' heten en gaat over een aantal reizigers die met de trein in een tun-nel vast komen te zitten. Het is misschien een wat eenvoudig verhaal, maar als aankomend ac-teur moet je toch ergens beginnen!? Om een lang verhaal kort te maken; Op een dood spoor stond een wagon waarin de eerste opnamen gemaakt zouden worden. Tijdens de opnames is het bloedheet door de zon en de hete filmlampen. Ons geduld wordt danig op de proef gesteld want af en toe valt de stroom uit, maar al met al is het een ervaring die ik niet had willen missen. Al over een maand of twee wordt de film uitgezonden en je begrijpt wel dat ik m'n agenda vrij-houd want de aanbiedingen zullen dan wel binnen gaan stromen, hahaha!!

Ook kom ik Masoud tegen, de eigenaar van een bergsportwinkel en fanatiek bergbeklimmer. Hij laat me de fotoboeken van al zijn beklimmingen zien en nodigt me uit om abgoesht te komen

eten samen met zijn vrienden. Het is een Iraanse specialiteit waarbij 'Ab' staat voor water en 'goesht' voor vlees. Het is een heerlijke ovenschotel van vlees, Iraanse bonen, tomaten en aardappelen. De vriend bij wie we gaan eten heeft een autobedrijf en daarom worden de aardappelen met een grote klep van een vrachtwagenmoter fijngestampt.

De gastvrijheid in Iran is fantastisch, er zijn mensen die spontaan naar me toe komen om me 'Welcome in Iran' te heten. Als een winkelier m'n fiets drie meter verplaatst heeft omdat ik 'm pal voor zijn etalage had gezet komt hij tot twee keer toe naar buiten om zich te verontschuldigen. Je weet gewoon niet wat je meemaakt.

Ze kennen Nederland niet als 'Holland' zoals in Turkije maar als 'Niederland' en als 'Flowercountry'. Verder weten ze ook dat we een koningin hebben en dat Nederland onder de zeespiegel ligt. De mannen weten vaak een hele rij namen van Nederlandse voetballers op te lepelen.

Als ik 's avonds met een paar jongens van een fotozaak het grote lunapark bezoek (het ontmoetingspunt voor mannen en vrouwen) worden er stiekem blikken tussen jongens en meisjes uitgewisseld. De jongens stoten me regelmatig aan om me op de mooie vrouwen te wijzen. Ze lijken behoorlijk gefrusteerd. De vrouwen dragen meestal het zwarte kleed, de 'cadir' (tent), en gaan als donkere schimmen over straat. Als je goed kijkt zie je bij veel jonge vrouwen onder hun kleed een jeans en hoge hakken.

Op veel plaatsen in de stad zie je een soort metalen postboxen staan met een duif erop. Dit zijn boxen waar je geld voor de armen en daklozen in kunt deponeren. Ook zie ik een blinde man op de hoek van een straat staan bedelen. Van bijna iedere auto die langskomt krijgt hij wel wat muntgeld. Het valt me op dat invalide mensen die bedelen niet worden vergeten door de bevolking.

Erdebil Vanuit Tabriz ga ik richting Kaspische Zee via Erdebil waar ik een blinde componist, Saeed, en zijn broer Soheail ontmoet. Bijna als vanzelfsprekend word ik uitgenodigd te blijven eten en te overmachten. 's Middags willen ze met me de stad in. Deels om me bezig te houden, deels om met een westers persoon te showen. We gaan naar het gemeentemuseum waar ze erop staan de entree voor mij te betalen. 's Avonds geven ze een huisvoorstelling m.b.v. een keyboard en een drietal blinde zingende vrienden. Het zwingt de pan uit!

Hun oom Nasser gaat de volgende ochtend een paar uur later naar zijn werk om voor mij een fantastisch ontbijt te verzorgen en om me uit te zwaaien. Het is gewoon ontroerend als je zo iets meemaakt! De opmerking van Nasser dat het vandaag wel eens zou kunnen gaan regenen doe ik af als een grap. Okee, het is vandaag voor het eerst sinds 2 maanden bewolkt en de temperatuur is gezakt tot een fietsbare 25 graden, maar dat het dan ook meteen zal gaan regenen lijkt me wat te veel van het goede.

Als ik een uurtje onderweg ben gebeurt wat ik niet voor mogelijk had gehouden in Iran. Het begint op z'n Hollands te miezeren en in de bergen naar de Kaspische Zee wordt ik zelfs overvallen door een tropische regenbui die afgewisseld wordt door droge periodes met een koude gure wind. Als ik op een coll pauzeer om wat te eten moet ik zelfs m'n fleece en regenjack uit de motenballen halen, zo koud is het.

Een stukje van de weg af staan wat eenvoudige huisjes. Een man die net thuis komt staat erop dat ik binnen een kop thee kom drinken. Dat sla ik natuurlijk niet af en even later zit ik aan een kop dampende thee en brood met boter. Na deze welkome onderbreking wil ik weer op de fiets stappen als me iets opvalt. De twee ventieldopjes zijn weg. "Ben ik ze al eerder kwijtgeraakt of heeft een van de kinderen dit op zijn/haar geweten?" Ik wijs op de ventielen en probeer duidelijk te maken dat ik iets mis zonder de illusie te hebben ze ooit terug te krijgen. Als ik bijna weg wil

rijden komt het oudste zoontje naar me toe en opent zijn hand met daarin..... de twee dopjes. Het bleek dat zijn kleine zusje het wel leuke dingetjes vond en ze er dus maar afgeschroefd had. Nu heb ik nog wel een stel reservedopjes op voorraad, dat is het probleem niet. Het ging mij om het feit dat die jongen zo eerlijk was om die dopjes terug te geven, dat maakt m'n hele dag weer goed. Waar ik mezelf over verbaas is dat het me meteen opvalt dat er iets ontbreekt aan m'n fiets, hoe klein het ook is.

De kuststrook kenmerkt zich door de vele friscgroene vegetatie en de onophoudelijke regen. Normaal gesproken liggen de stranden hier afgeladen vol met Iraanse toeristen, met name uit Teheran, maar nu is het een trieste aanblik. In Rasht probeer ik tevergeefs een betaalbaar hotel te vinden in de regen. Als dit niet lukt zoek ik enigszins kwaad een donkere plek op in een soort parkje naast een groot duur hotel. Snel de tent opgezet en nat erin gekropen. Gelukkig zijn de fietstassen echt waterproof en kan ik heerlijk droge spullen (kleding en slaapzak) tevoorschijn halen. Niet lang nadat ik in m'n warme slaapzak gekropen ben val ik in een diepe slaap.

Ik heb snel genoeg van de nattigheid die nog enkele dagen zal aanhouden en neem de bus over de bergen naar Teheran. We klimmen van zeeniveau tot ruim 3000 meter langs een prachtige wildwaterrivier en ijsingwekkende afgronden. Meteen kom je er dan achter wat het nadeel is van met de bus of trein reizen. Even stoppen om een specaculaire foto te schieten is er dan niet meer bij.

Teheran De laatste 30 km tot aan Teheran gaan in het donker over een 8-baans 'Highway' waar geen verkeersregels lijken te bestaan. Op de linkerbaan even stoppen om passagiers uit te laten stappen is heel gewoon. Liefst met een auto zonder verlichting! Ook rechts inhalen of achteruitrijden behoort tot de mogelijkheden. Het lijkt wel alsof je hier het rijbewijs gratis bij een pakje kauwgom krijgt.

Omdat ik pas om drie uur 's ochtends in de miljoenenstad aankom en ik het te laat vind om nog een hotel te nemen besluit ik op aanwijzing van een hotelreceptionist in het grote Laleh-park op een bankje wat uit te rusten en de ochtend af te wachten. Overal in het park liggen op de banken mensen te slapen waardoor ik me in mijn naïviteit redelijk veilig voel. Wat ik over het hoofd gezien had was dat al die slapende mensen arme zwervers waren en ik een 'rijke' toerist. Als ik een half uurtje lig te dommelen krijg ik bezoek van een jongen die, zoals veel Iraniers, een praatje met me komt maken. Hij laat me naar zijn walkman luisteren en na een paar minuten laat hij me, nog niets vermoedend, weer alleen achter. Ik grijp naar links om wat uit de stuuertas te pakken maar tot mijn schrik grijp ik in het niets. Een 'Verdomme' kan ik niet onderdrukken, m'n tas is weg, ik ben er in getrapt'. Toen ik 15 seconden naar de walkman heb geluisterd heeft het maatje van de jongen m'n tas en m'n schoenen gejat. Op m'n badslippers zoek ik een half uur naar de daders, maar zonder succes. Als ik weer terug ben bij het bankje liggen daar wat spullen, waaronder m'n dagboek, die de dieven niet konden gebruiken. Gelukkig droeg ik de belangrijkste papieren, zoals m'n paspoort, op m'n lijf. Mijn twee brillen, een camera, essentieel fietsgereedschap, dollars, kaarten en reisgidsen ben ik kwijt. Verdwaasd loop ik door het park en ga uiteindelijk op een bank op een klein rond plein zitten overdenken waar het fout gegaan is en hoe het nu verder moet met mijn reis. Het is rond half zes 's ochtends. Er komt een groep 55-plussers die met hun ochtendgymnastiek bezig zijn. Precies voor mijn neus sluiten ze hun training af en twee van de mannen komen naar me toe om in goed Engels te vragen wat ik hier doe en wat ik van Iran vind. Naar eerlijkheid antwoord ik dat ik Iran en zijn bevolking geweldig vind maar dat ik net even pech gehad heb en beroofd ben. De twee heren schrikken oprecht en bieden me duizend keer excuses aan. Een van de twee biedt aan om met me mee naar een poli-

tiebureau te gaan om aangifte te doen. Dat aanbod neem ik uiteraard met beide handen aan want hoe zou ik het anders aan kunnen pakken. Op de fiets race ik achter de man aan die op een lichte motorfiets is. Bij het politiebureau moeten ze nog even wakker worden, maar als het dan zover is wordt mijn aangifte op vier volle A-viertjes in het Farsi opgeschreven, gewoon met de hand en een pen. Als dat klaar is vertelt mijn reddende engel dat hij nu echt naar zijn werk moet maar dat twee rechercheurs me in hun auto mee zullen nemen naar het Laleh-park om de dader te zoeken. Ik bedank de man uit de grond van mijn hart en loop met de twee politiemannen in burger naar hun auto. Dat we die nog even aan moeten duwen mag de pret niet drukken. Als we eenmaal rijden stellen ze zich lachend voor als Derrick en zijn assistent. Humor hebben ze wel. Met loeiende sirene scheuren we door het inmiddels drukke verkeer. Het is nergens voor nodig natuurlijk maar de heren houden wel van een verzetje. Aangekomen bij het gebouw van de parkopzichter blijkt die al iemand achter de tralies gezet te hebben. Ondanks dat ik zeg dat ik de persoon niet herken krijgt hij toch nog wat rake klappen in zijn gezicht. Zo gaat dat hier. Samen met de parkopzichter, een voormalige militair, gaan we op zoek naar de dader. Nu blijken er overal zwervers te liggen slapen. Hardhandig worden ze een voor een gewekt. Om erger te voorkomen zeg ik iedere keer weer dat dit niet de dader is. Aan een picknicktafel zit een knappe jonge vrouw met schuin tegenover haar een jongeman. Volgens mijn begeleiders zit de jongeman te dicht bij de vrouw en daarom krijgt hij een klap en wordt hij meteen even gecheckt op het gebruik van alcohol. Uiteraard is de dader allang gevlogen dus geven de heren het zoeken (gelukkig) op. We rijden terug naar het politiebureau waar ik ze hartelijk bedank voor hun hulp. Ze verontschuldigen zich nog voor het feit dat we de dader niet gevonden hebben en ze niet meer voor me kunnen doen.

Woensdag 9 september 1998

Ha Vincent,

ben net terug uit Zeeland, vond 2 brieven van je in de post en gisteren zelfs een envelop met 2 Gelderlanders van afgelopen zaterdag met jouw artikel van ongeveer een kwart pagina met grote foto. We zullen deze uiteraard voor je bewaren.

Mama lijkt wat bezorgd over Iran en raad aan als er zich iets voordoet, snel duidelijk te maken dat je geen Amerikaan bent en ook niet pro-Amerika bent, omdat dit in Iran nou eenmaal erg gevoelig ligt op dit moment.

Pia, Renske, Jeroen en Martin zijn afgelopen zondag teruggekomen uit Amerika en hebben het erg naar hun zin gehad tijdens hun campervakantie.

Groeten van het hele thuisfront!

Tot het volgende mailtje, Adrie

Hallo thuisfront, ik zit op het moment in Teheran bij een videofilm-produktiemaatschappij. Er zijn verder weinig of geen Internet-mogelijkheden.

Mama hoeft zich niet ongerust te maken, want de Iranese zijn zeer vriendelijke en gastvrije mensen. Een minder leuk bericht is dat ik in een park in Teheran beroofd ben van mijn stuurtas. Ik mis o.a. de nieuwe camera, 2 brillen, de Dazzer en enkele essentiële gereedschappen. Inmiddels heb ik voor de tweede keer een darminfectie waardoor ik me behoorlijk verzwakt voel. Alles bij elkaar opgeteld heeft me na lang wikken en wegen doen besluiten om de reis, in ieder geval tijdelijk, af te breken. HELAAS PINDAKAAS, snik snik!!!

De Nederlandse consul probeert voor komende zaterdag een KLM-vlucht te boeken. Zondagochtend om 7 uur zou ik dan op Schiphol staan. Probeer nog wat van me te laten horen.

Groeten, Vincent

Time out Om een lang verhaal over het aangifte doen, de aangename bezoeken (met Hollandse koffie) aan de Nederlandse ambassade, het 4 dagen Teheran in softfocus zien en de tientallen excuses die me aangeboden werden vanwege de diefstal, kort te maken besluit ik, omdat ik voor de tweede keer een serieuze darminfectie heb en daardoor de malariapillen niet kan slikken, het gereedschap niet kan missen, de politieke situatie in Iran en Pakistan te veel risico's met zich mee brengt en nog een aantal factoren, na drie dagen wikken en wegen terug naar Nederland te reizen. De Nederlandse ambassade in Teheran heeft me daarbij fantastisch geholpen, onder andere door me aan geld te helpen. De consul bedacht een slimme manier om snel aan geld te komen. Via de officiële manier vond hij het te omslachtig en zou het te lang duren. Een Nederlandse medewerkster van de ambassade had net als ik, een rekening bij de ABN/AMRO-bank. Als ik nu een fax naar mijn bank in Wageningen zou sturen met het verzoek om geld naar de rekening van de medewerkster over te maken en dit zo snel mogelijk per fax te bevestigen zou het snel goed komen. Binnen een uur was er inderdaad een fax vanuit Wageningen met de bevestiging. Nu zou ik met de medewerkster naar een ABN/AMRO-bank in Teheran moeten om het geld te innen dacht ik, maar de consul had zo zijn eigen methodes. Hij nam me mee naar een ander vertrek, draaide een groot schilderij opzij et voila, een kluisdeur werd zichtbaar. Ik kreeg de contanten in Amerikaanse dollars die later uiteraard met de medewerkster verrekend zouden worden.

Ook had ik de mazzel dat er op de ambassade een PTT-monteur met het telefoonnet bezig was die mij de mogelijkheid gaf om door middel van een directe verbinding via de satelliettelefoon met thuis te communiceren. Normaal gesproken is dat alleen voorbehouden aan ambassadepersoneel.

Voor de ambassade stonden net als in Ankara rijen asielzoekers waar ik gelukkig altijd zo langskon lopen om naar binnen te gaan. Tijdens het wachten op de consul heb ik zelfs een keer als tolk gespeeld voor een Nederlands sprekende Iranier en zijn vrouw. Hier ook ontmoette ik de Iranier die eigenaar was van de eerder genoemde produktiemaatschappij en mij aanbod bij hem te komen internetten.

Het eerste wat ik doen moet is het zoeken van accommodatie. Na wat rondgevraagd te hebben blijkt er een straat te zijn waar zich allerlei low budget guesthouses bevinden. Deze worden voornamelijk bevolkt door Iraniërs van buiten de stad. Ik ga op zoek naar de minst ranzige waar ik ook nog eens mijn fiets binnen kan stallen. Mijn eenvoudige en kale kamer is op de vierde etage en mijn fiets kan beneden onder de trap gestald worden.

Om de tijd te doden en de dagen door te komen bezoek ik enkele musea. Toevallig is in het Art-museum 'The 8th International Photo Exhibition' zojuist geopend waar één van de organiatoren het prachtig vindt dat er een buitenlandse gast is. Hij loopt enthousiast met me mee en overal waar ik enthousiast reageer hoor ik hem naast me hard puffen en sissen. De man blijkt doof te zijn en nauwelijks te kunnen praten.

Ook bestel ik een nieuwe bril en ga op jacht naar schoenen met maat 45. Dit kost nogal wat moeite omdat de meeste schoenenzaken geen schoenen groter dan maat 44 hebben. Uiteindelijk vind ik na een halve dag zoeken en passen een geschikt paar.

Het is me al eerder opgevallen dat overal waar mensen staan te bedelen ze dit niet voor niets doen. Er wordt meestal royaal gegeven. Ook staan er op veel plaatsen in de stad opvallende donatiebussen met een grote rode roos er bovenop (zie de foto). Eén van de Vijf Zuilen waarop de Islam is gebaseerd, is het geven van aalmoezen aan armen. Diegenen die bedelen uit armoede hebben een geaccepteerde plaats in de samenleving.

Dan ga ik op zoek naar het General Post Office waar ik wat post restante post van het thuisfront hoop aan te treffen. Om vage redenen heb ik er geen hoge verwachtingen van. Het is even zoe-

ken naar het juiste loket, maar uiteindelijk vind ik een apart kamertje waar een beambte me in gebroken Engels vriendelijk te woord staat. 'One moment please'. Nog steeds heb ik geen hoge verwachtingen. De post, als hij er al is, zal wel ergens in een grote berg met andere poststukken liggen en het zal dus wel heel lang gaan duren voordat ik de man terug zal zien. Maar, niets is minder waar want binnen drie minuten staat de man met een keurige stapel post weer voor mijn neus. Ik ben onder de indruk van zo'n goede administratie. Tevreden loop ik het postkantoor uit.

De Iraanse posterijen laten me veel later nog eens versteld staan. Nadat ik Teheran verlaten heb zijn er nog twee poststukken vanuit Nederland voor mij bezorgd. Deze kon ik natuurlijk niet meer ophalen. Een half jaar later krijg ik van één van mijn zussen en een tante bericht dat zij hun brieven aan mij retour afzender vanuit Teheran hebben ontvangen. Zo'n strak staaltje van welke posterijen dan ook had ik niet eerder meegemaakt.

Op een middag zit ik in een klein stadsparkt aan mijn reisverslag te werken als ik merk dat een jonge vrouw me regelmatig aan zit te kijken. Om problemen te voorkomen heb ik met mezelf afgesproken dat ik geen initiatief zal nemen om met vrouwen in contact te komen, dus ook in dit geval probeer ik de vrouw te negeren, maar als ik opsta en vertrek komt ze tot mijn verbazing achter me aan en vraagt me of ik, net als zij, schrijver ben. Ik leg haar uit dat ik aan m'n reisverslag bezig was en vraag haar meteen of het geen probleem is dat we hier in het openbaar met elkaar staan te praten want er staan al gauw een man of vier onze kant op te kijken. Het blijkt geen probleem te zijn, maar omdat haar Engels vrij beperkt is nemen we afscheid van elkaar. Als ik even later echter midden op het grote vierkante plein voor het mooie stadstheater sta rond te kijken komt de vrouw weer naar me toe, maar nu in gezelschap van nog twee vrouwen die haar vriendinnen blijken te zijn. Moeder en dochter. Ma is dichteres en de 21-jarige Shabnam is studente aan de universiteit. In haar vrije tijd schildert ze. De dames spreken vloeiend Engels en als we zo'n vijftien minuten staan te praten ontdek ik tot mijn grote schrik dat tientallen mensen (vooral mannen) aan de rand van het plein onze kant op staan te kijken. Het feit dat de Iraanse man moeilijk aan een vrouw kan komen en ik hier doodleuk met drie van 'hun' vrouwen sta te praten geeft me een ongemakkelijk gevoel. Ik zie het al voor me. Dadelijk komt een groepje mannen me even duidelijk maken dat ik me niet met 'hun' vrouwen mag bemoeien en weg moet wezen. De drie vrouwen echter weten me ervan te overtuigen dat het absoluut geen probleem is en ik niets hoeft te vrezen. Zij zijn tenslotte naar mij toe gekomen en ik niet naar hen. Ze nodigen me tot mijn verrassing zelfs uit om naar de schilderijen van de jongste van het drietal te komen kijken. Ik krijg het adres en telefoonnummer.

Als ik op zaterdag 12 september '98 Teheran uit fiets op weg naar het vliegveld maak ik nog snel even een foto van de bekende Azari-boog met de fiets op de voorgrond. Op het vliegveld is een douaneman me uiterst behulpzaam bij het transportklaar maken van m'n fiets en het kopen van bagagetickeet. Voor 34000 Rial (f10,-) wordt hij perfect ingepakt en als ze aan de ticketbalie horen dat ik bestolen ben krijg ik korting op het vliegticket voor mijn fiets! De aardige man geeft me een lift terug naar het centrum in zijn oude dikke Amerikaan die 1 op 5 loopt. Problemen heeft hij daar niet mee want de benzine kost hier maar 6 cent!

Ik ga nog even op bezoek bij de drie vrouwen die ik gisteren had ontmoet. Eén van de drie (Shabnam) is schilderes en wil me graag haar schilderijen laten zien. Hun woning staat in een goede middenklasse wijk. Wie schetst mijn verbazing als de vrouwen binnenshuis in hemdjes met blote schouders rondlopen. Ze zijn duidelijk goed opgeleid en van het progressieve slag. We praten uitgebreid over Iran, Holland, werk, relaties, trouwen, scheiden, vrijheid enzovoort. De moeder blijkt gescheiden te zijn en dat is hier toch wel bijzonder. Ze vragen of ik zin heb om te blijven eten. Dat eten is ook iets bijzonders. In plaats van bijvoor-

beeld het populaire Abgoesh te bereiden laten de vrouwen drie pizza's bezorgen! Hierna zwaaien ze me uit als ik een taxi neem richting vliegveld waar het KLM-vliegtuig om 23.00 uur opstijgt. Nu ik ruim drie weken thuis zit en weer bijna opgeknapt ben begint het reizigersgevoel weer te jeuken en heb ik zin om de draad weer op te pakken en door te reizen.
Vincent

25 november 1998

VOOR DE TWEEDE KEER VERTROKKEN

Na een verblijf van ruim 2 maanden in het regenachtige Nederland wordt het weer tijd om m'n geplande reis voort te zetten. Op dinsdag 24 november gaat m'n vlucht vanaf Schiphol richting Parijs om vandaar met India Air naar Delhi te vliegen.

Het heeft na m'n terugkeer in Nederland op 13 september nog 4 weken geduurd voor ik van de darminfectie af was. Door die darminfectie had ik ineens ook minder zin om de reis voort te zetten in Azië, vanwege het risico nogmaals een darminfectie op te lopen. De plannen om direct naar Darwin, in het noorden van Australië, te vliegen waren al in een vergevorderd stadium tot ik enige weken geleden, vanwege de laatste Hepatitis-prik, bij de GGD moest zijn. Er hingen daar prachtige foto's van een trektocht door het Himalaya-gebergte aan de wand. Dat zou ik allemaal moeten missen als ik mijn aanvankelijke plannen zou wijzigen realiseerde ik me. Ook een bezoek aan andere reizigers stimuleerde me om de reis door Azië voort te zetten. Als ik wat voorzichtiger zou zijn met het water en het voedsel hield ik mezelf voor, zou het risico van darmproblemen een stuk kleiner zijn.

Een ander dilemma waar ik voor stond was de keus verder te reizen met de fiets of de rugzak. Ondanks dat het reizen per fiets me veel vrijheid gaf, (je kunt je tent op de mooiste plaatsen opzetten en je kunt stoppen waar en wanneer je wilt) heb ik na veel wikken en wegen toch besloten met de rugzak verder te gaan. Met de trein en de bus reizen gaat toch wat sneller, en ook zo kom je in contact met de bevolking. Een andere reden om m'n fiets thuis te laten is het feit dat ik het fietsen soms levensgevaarlijk vond. Met name de vrachtwagens die me passeerden misten mij soms op een haar. De derde reden is het feit dat je voor een fietstocht altijd fit moet zijn. Wanneer je je niet lekker voelt vanwege bijvoorbeeld darmproblemen wordt een dagje fietsen een verzoeking. Eenmaal in India zal pas blijken of ik de juiste keuze heb gemaakt en als ik toch nog last krijg van afkickverschijnselen kan ik in Nepal altijd nog een fiets huren om een ritje door de Himalaya te maken!

Groeten, Vincent

Rugzak Uit de E-mails die ik in India ontving bleek dat een aantal lezers nog in de veronderstelling was dat ik weer met de fiets vertrokken was. Degenen die alleen geïnteresseerd zijn in reisverslagen over grote fietstochten moet ik teleurstellen. Ik heb namelijk tijdens de onverwachte stop in Nederland m'n fiets ingeruild voor m'n rugzak. Een beslissing waar ik tot op heden nog geen spijt van heb gehad.

Brief van Vincent uit India, november/december 1998 - met dank aan Caroline Sas en Jaap de Lange voor het overtypen van 8 kleingeschreven kantjes tekst.

INDIA

Delhi 24 november. Het vliegtuig van Air France vertrekt om 14.05 uur, 20 minuten later dan gepland. Net voor we de bewolking invliegen zie ik links beneden heel duidelijk de Brabantse Biesbosch liggen. We vliegen precies over Dordrecht, waar ik de afgelopen tien weken geloogd heb. Een laatste groet als het ware.

Precies 55 minuten later al staat het vliegtuig stil op vliegveld Charles de Gaulle bij Parijs. Het luchthavengebouw is enorm groot, maar wel overzichtelijk. Al snel heb ik de aansluiting naar India gevonden. Om iets over vijven 's middags stijgen we op. Naast me zitten twee gezellige meiden uit Brussel. Zij vliegen nog iets verder door tot Bombay. Als ik in het donker, tussen twee slaappogingen door, even naar buiten kijk, zie ik in de heldere nacht beneden me de lampen van een grote stad branden. Het is haast ongelooflijk zo duidelijk als je de verlichte straten en wegen ziet liggen. Ik verbeeld me dat ik het stratenplan van Teheran herken. Dat zou wel heel toevallig zijn! Op mijn vraag naar onze locatie op dat moment, komt de steward met een volledig vluchtplan uit de cockpit terug. En wat denk je, het bleek inderdaad Teheran te zijn.

Nog in het donker landen we om 6.00 uur lokale tijd in Delhi, 4½ uur later dan in Nederland. Gelukkig lag ook m'n Sinterklaascadeau al op me te wachten op de lopende band (ik had de rugzak in een jutezak verpakt). Bij de uitgang werd ik meteen aangeklampt door taxi- en buschauffeurs met privé-ondernemingen, die natuurlijk stuk voor stuk claimden de goedkoopste te zijn. Een hoogbejaarde bus die bijna van ellende uit elkaar dreigt te vallen zet me in het centrum af bij een reisbureautje. Het wordt meteen duidelijk dat ze bij een aantal hotels commissie krijgen. Het door mij voorgestelde 'Tourist Camp' zou volgens hen smerig zijn. Een fietsriksja, met een veel te zwaar verzet, zet me na enig zoeken af bij m'n hotel. Met moeite kreeg de jongen de riksja een heuvel over, toch mocht ik niet uitstappen om mee te duwen. Het is inmiddels licht geworden en Delhi begint langzaam te ontwaken. Ik duik juist m'n bed in om nog even een uurtje te slapen.

Daarna beleef ik pas echt de cultuurshock na 2 maanden Nederland als ik over straat loop. Er is enorm veel armoede, veel mensen die hun 'huis' hebben onder een stuk zeil dat ze hebben opgehangen aan het hek tussen het trottoir en de weg. Sommigen liggen gewoon opgerold in een doek op het trottoir en overal ligt afval waar de zwerfhonden in lopen te wroeten. Op dit na is het verder gewoon heel leuk. Het straatbeeld wordt gevuld met duizenden fiets- en motorriksja's, taxi's, auto's, trucks, handkarren, fietsers en voetgangers. Dit geldt met name voor het oude Delhi. In New Delhi, dat in het begin van deze eeuw door de Britten werd gebouwd, is het een stuk rustiger. Hier vind je o.a. de regeringsgebouwen, kantoren en de beter gesitueerden. Regelmatig wordt ik aangeklampt door jongens van reisbureautjes die complete bus- en treinrondritten door Noord-India proberen te verkopen. Ik bedank steeds, maar één jongen is vasthoudend en wil me

for free een van de vele treinstations in Delhi laten zien. Uit ervaring weet ik, dat ze achteraf toch een tip willen hebben. Omdat ik op dat moment helemaal geen zin heb in al dat gezeur aan mijn kop, 'los' ik hem met een gemene truck. Dat 'gezeur' bestaat voornamelijk uit bijna onverstaanbaar rap Engels gebrabbel.

Op het grote Connaught Plein, de overgang van oud naar nieuw Delhi, word ik als verse toerist belaagd door achtereenvolgens een schoenpoetser die vindt dat m'n splinternieuwe schoenen hard een beurt nodig hebben, een masseur die vindt dat ikzelf een beurt nodig heb, en een derde die m'n oren wel even leeg zal peuteren. Ik sla alles af en loop ondanks het aandringen - want daar zijn de Indiërs goed in - gewoon weg. Ik bekijk de India Gate, een soort 'Arc de Triomphe' van 45 meter hoog die in 1931 werd opgetrokken uit eerbetoon aan de 90.000 gesneuvelde Indiase soldaten uit de 1e Wereldoorlog.

Min of meer toevallig passeer ik het 'smerige' Tourist Camp en ik besluit een kijkje te nemen. Het blijkt een brandschone groene camping te zijn met veel buitenlandse gasten en een goed en gezellig restaurant. Ook kun je er kleine huisjes huren voor een redelijk bedrag. Hier ga ik dus morgen heen, want er is nog plaats.

Na een onrustige nacht (het lijkt wel of het leven hier 's nachts gewoon doorgaat) verhuis ik dus naar het Tourist Camp, waar ik de hele dag weinig méér doe dan luieren en lezen.

De volgende dag laat ik me naar het Rode Fort brengen door een riksja. Halverwege echter komt mijn fietser een vriend tegen die een soort drugs bij zich heeft. We pauzeren een paar minuten zodat ze zich tegoed kunnen doen aan het spul. Het wordt gekneusd en dan ergens in de mondholte gestopt. Dit verklaart misschien het vele spugen dat ze doen, ze moeten het spul ook weer kwijt! Bij het immens grote fort aangekomen wil ik in de rij gaan staan voor het ticket van 2 rupee (1 rupee = 5 cent) maar een suppoost duwt me direct naar de balie waar ik meteen een kaartje krijg. In India wordt dit geaccepteerd omdat je hier het zg. kastesysteem hebt. Hoe vromer je bent, des te hoger je staat binnen de hindoe-hiërarchie. Mensen uit de hoogste kaste lopen in dit geval recht op de lokettist af en worden meteen geholpen. Als je als toerist ook zo optreedt, zal men denken dat je in jouw land ook in hoog aanzien staat. Eenmaal binnen de 30 meter hoge muren lijkt het wel of niet het Rode Fort de attractie is, maar ik. Ongegeneerd word ik aangestaard, waarschijnlijk omdat ik wat langer ben dan de gemiddelde Indiase man en blond ben. Ik doe net of ik het niet in de gaten heb en ga gewoon mijn gang.

Vervolgens bezoek ik de Jama Masjid Moskee waar 25.000 gelovigen in kunnen. Het is de grootste moskee van India. Een gids biedt aan me door het doolhof van gangen en steegjes te leiden. Hier vind je duizenden kleine winkels en eethuisjes. Natuurlijk komen we 'heel toevallig' langs familieleden die zilver- en zijdewinkels hebben maar helaas voor hem is het vergeefse moeite want ik was niet van plan aan het begin van mijn reis allerlei souvenirs te gaan kopen. Als we afscheid nemen en ik hem het vooraf afgesproken bedrag geef, wil hij ineens meer hebben, waarop ik hem er even fijntjes op wijs dat dit het afgesproken bedrag was. Na wat gesputter gaat hij toch akkoord en geeft me nog een hand. Van andere toeristen heb ik soortgelijke verhalen gehoord. Het lijkt wel of iedere toerist hier als een wandelende brandkast wordt beschouwd. Als ik op een druk kruispunt wil oversteken wordt het verkeer plotseling tegengehouden. Er passeert een wandelende rouwstoet met op de schouders een draagbaar met daarop de overledene in een lijkwade gewikkeld. Zodra de stoet is overgestoken raast het verkeer weer door.

Manali De derde dag in Delhi zit er bijna op. Om ongeveer 18.00 uur gaat mijn bus naar Manali, 600 km noordelijk in de Kulu Valley, een onderdeel van de Himalaya. Op de kaart richting Shimla. Het duurt 1½ à 2 uur voor we Delhi echt uit zijn. Niet alleen omdat het zo groot is, maar meer omdat het zo ongelooflijk druk is op de weg. Het lijkt wel of iedereen 's avonds wil reizen.

Ook de meeste bussen rijden 's nachts. Het blijkt dat dat de meest rendabele tijd is om te rijden omdat juist dan het aanbod van passagiers het grootst is.

Was het eerst te warm en te rokerig in de bus, later werd het koud met ramen die niet meer gesloten konden worden. En ik was zo stom om m'n fleecce in de rugzak te laten zitten en die bevond zich in de bagageruimte. De Indiase mensen in de bus hebben veelal een muts op hun hoofd en een dikke jas aan. Na 3 uur hobbelen is er een dinner stop en krijg ik de kans om m'n fleecce te pakken. Later zal blijken dat dit al te laat was en ik een fikse verkoudheid had opgelopen. Het opblaasbare nekkussentje dat ik speciaal voor deze tocht had gekocht komt goed van pas. Behalve dat je hoofd in een wat comfortabele positie ligt, vangt het kussentje ook de schokken op, veroorzaakt door het soms zeer slechte wegdek, maar van echt slapen komt het niet. De vier andere buitenlanders in de bus reizen al 2 jaar door India en noemen zichzelf 'reizigers'. Nu gaan ze voor de zoveelste keer naar Manali omdat de drugs daar zo goedkoop zijn. In Manali wonen een aantal geflippte hippies permanent en honderden reizigers blijven er maanden hangen. Ook deze reizigers in de bus zijn duidelijk gebruikers, ze zien er ongezonder uit en hebben ingevallen oogkassen.

In totaal hebben we drie stops en bij de laatste, de breakfast stop, begint het licht te worden. In de verte zie ik de witte toppen van de Himalaya bergreuzen oplichten in de ochtendzon. Na 16 uur reizen zijn we in Manali en dat voor maar 300 rupees. Het is hier overdag rond de 27 °C maar 's nachts daalt de temperatuur tot het vriespunt. Mijn hotel ligt tegen een berghelling in het oude rustige deel van Manali, met uitzicht op de besneeuwde toppen. Na een hete douche ga ik naar het centrum op zoek naar een kapper. Op straat, onder een zeil tegen de zon laat ik me voor Rp 20 perfect knippen. Omdat electriciteit in zijn 'zaak' ontbreekt en dus ook een fohn droogt hij m'n haar met zijn handen. Hij woelt net zo lang door het haar tot 't droog is. Af en toe klapt hij in zijn handen om de losse haren kwijt te raken. Het heeft iets weg van een hoofdmassage. Helemaal niet verkeerd dus!

De volgende ochtend, na een 14 uur lange slaap, voel ik me weer goed en blijf de hele ochtend op het 'balkon' in de zon van het uitzicht genieten. Je merkt goed dat je hier op 2150 meter hoogte bent, na een kwartier zie ik op m'n been al een afscheiding! Al op 1200 meter schijnt de invloed van de zon twee keer zo groot te zijn.

's Middags maak ik m'n eerste wandeltocht door 't Indiase Himalaya-gebergte. Dit is nog maar 't lagere gedeelte, maar toch al indrukwekkend genoeg. Van een reiziger die al in het 'basecamp' van Mount Everest is geweest hoor ik dat hij het hier vindt tegenvallen. Logisch, als je het toetje al op hebt.

's Avonds eet ik thali, een complete vegetarische maaltijd op een metalen schotel met rijst, curries, groenten en dikke buffelyogert. Samen met 2 koppen thee kost dit alles Rp 33 (f 1,65). De Indiase thee wordt aangelengd met melk, zoals m'n nichtje van zeven hem ook drinkt, maar als je wilt kun je ook 'Black tea' of 'Lemon tea' krijgen. Voor de prijs hoef je 't niet te laten, Rp 2,5 ofwel 12,5 cent voor een kop!

De branders die ze hier in de keukens gebruiken zijn waarschijnlijk ooit het voorbeeld geweest voor de Amerikaanse Coleman-branders. Ook bij deze moet je af en toe de benzinetank oppompen voor extra druk en ook de herrie die ze produceren komt overeen met hun Amerikaanse soortgenoten.

De volgende dag maak ik samen met de Nieuw-Zeelandse Simon een dagtocht die ik afsluit in het 'Vashight Hot Bath Complex'. Een half uur lang laat ik het warme zwavelhoudende water op me inwerken. In feite ruik ik nauwelijks zwavel. Desalniettemin is het toch ontspannend.

Voor de derde keer in dit dorp probeer ik te internetten en warempel deze keer is er 'connection', maar helaas niet voor lang. Al na 15 minuten valt de verbinding weg en heb ik alleen nog maar wat berichten kunnen lezen. Het verbaasde me zowiezo al dat ik in deze uithoek een reisbureautje met een Internet-aansluiting had kunnen vinden. Een vierde poging zet ik uit m'n hoofd want om 19.30

uur gaat m'n bus naar Daramsala. Deze keer pak ik het beter aan, dik ingepakt met fleece, jack en dikke muts neem ik plaats op m'n gereserveerde stoel. Ook Simon, de wetenschappelijke visser uit Nieuw-Zeeland, gaat naar Daramsala. Hij ziet steeds perioden van 5 weken op een vissersboot om de visquota in de gaten te houden.

Daramsala Het reizen 's nachts heeft zo zijn voordelen, je zit niet in een rijdende broeikast en je ziet de diepe afgronden niet. Om 3 uur 's ochtends worden we in 't uitgestorven Daramsala afgezet. Op een stel apen na dan, die via de electriciteitsdraden van dak naar dak slingeren om vervolgens een heidens kabaal op de golfplaten te maken. Met zijn vieren moeten we nog 9 km verder en 400 meter hoger om uiteindelijk in McLeod Ganj te eindigen. De bus gaat pas om 5.30 uur dus voorlopig kunnen we nog niet naar bed. Simon denkt daar anders over en heeft er geen moeite mee de nachtrust van een taxichauffeur te verstoren. Een half uur later zijn we boven en kunnen we naar bed. De nachtrust is helaas maar van korte duur want de hotelhoudster klopt om 9 uur al op de deur om ons in te schrijven. Omdat ik nu toch wakker ben besluit ik om 't stadje te gaan verkennen.

In McLeod Ganj zetelt de Dalai Lama, de hoogst geestelijke binnen 't Tibetaanse boeddhisme, al sinds 1959. De Chinese bezetters van zijn land maakten hem het leven onmogelijk en daarom vluchtte hij naar McLeod Ganj, samen met honderden medevluchtelingen. Dit stadje heeft nu de reputatie het 'Little Lhasa' in India te zijn. tegenwoordig wonen hier zo'n 3000 Tibetanden in alle rust. Ik bezoek het Tibetaanse klooster met 100, in stof gewikkelde, heilige geschriften, 6 grote boekenkasten vol. Aan de buitenmuur van 't klooster bevinden zich de z.g. gebedsrollen, 10-tallen naast elkaar. Regelmatig zie je de Tibetanen er langs lopen om iedere cilinder een zet te geven wat inhoudt dat ze een gebed opzeggen bij het draaien van elke rol. Wat hier opvalt is dat er veel gebouwd wordt voor 't toerisme. Iedereen probeert een graantje mee te pikken. Soms zetten ze 't ene hotel recht voor 't al bestaande, letterlijk met maar 50 cm tussenruimte. Uit bouwkundig oogpunt gezien slaat 't nergens op. Sommige slaapkamers hebben daardoor ineens een blinde muur gekregen. Uit commercieel oogpunt is het wel te begrijpen. aan 't toerisme is hier grof geld te verdienen.

In 't 'GreenHotel' staan tot mijn verbazing 5 snelwerkende computers. Kosten: Rp 100/uur. Helaas valt regelmatig de 'Power' weg en zit je uren in 't donker. Zo ook in 't restaurant waar we met zijn vieren zitten te eten. In 'n scheet en 'n zucht staan er brandende kaarsen op tafel en kunnen we verder eten. De 'momos' smaakt voortreffelijk, een soort Tibetaanse Ravioli, deegkussentjes gevuld met vlees, ei of groente. Gestoomd of gefrituurd. De Indiase keuken heeft veel te bieden. In ons favoriete restaurant krijg je naast de gewone menukaart ook een bierkaart. Mijn vrienden uit Engeland, Nieuw-Zeeland en Amerika verbazen zich iedere keer weer over de grote schuimkraag (a big head) die ik op m'n bier wil hebben. In hun land zouden ze zo'n biertje terugsturen, daar willen ze juist geen schuimkraag.

Simon en ik spreken af de volgende dag naar de Galu-tempel te klimmen/wandelen. Er is daar een pensionnetje met 'n weids uitzicht over twee dalen. Fantastisch gezicht! Er zijn mensen die hier wel 2 tot 3 maanden achtereen verblijven vanwege dat uitzicht en het geluid van de stilte.

Op één van de ochtenden in McLeod Ganj slaat 't pechduveltje weer eens toe. Na 't internetten laat ik m'n bril bij de computers liggen. Als ik binnen 3 minuten weer terug ben om hem op te halen is een toerist me al voor geweest die natuurlijk dacht dat 't een mooie zonnebril was.

Binnen een paar uur echter heb ik weer 'n nieuwe. Dat gaat hier toch wel wat sneller dan in Ned gelukkig. We kunnen nu gewoon onze geplande dagtocht naar het dorp 'Triund' op 3000 meter maken de volgende dag. Onderweg ontmoeten we Steve, een Aussie, die al 3 jaar aan 't reizen is, maar met de Kerst '98 thuis wil zijn. Halverwege de klim heeft 'n jongen een afdak tegen de berghelling gebouwd waar hij thee en softdrinks verkoopt. Hij slaapt in 'n klein hutje en verblijft

hier minimaal 3 weken achtereen. Na 'n paar koppen melkthee klimmen we door naar de top. Er hangen daar honderden gebedsvlaggetjes tussen de bomen. Regelmatig worden er nieuwe gekleurde vlaggetjes bijgehangen. De oudste zijn half versleten en kleurloos verschoten. Het uitzicht is fantastisch, je kijkt hier in noordelijke richting op de kleinere Himalaya-bergen van 5 à 6000 meter. In zuidelijke richting kijk je op 't dal van McLeod Ganj. Er lijkt ochtendnevel te hangen maar in werkelijkheid is het stof. De jongen van de thee vertelde ons dat 't volledig helder is na één korte regenbui. Die wachten we maar niet af en een paar uur later zitten we weer in ons hoter, achter het bier. 's avonds zijn we naar de 'film' geweest. Dit houdt in dat er in 'n klein zaaltje met plusminus 30 stoelen een videofilm wordt gedraaid. Kosten? Rp 10.

Amritsar Op zondag 6 dec. nemen we een staatsbus naar Amritsar. Op het India-kaartje bij de 'N' van Pakistan terug te vinden. Deze bussen zijn nog ellendiger dan de privebussen die we al eerder gebruikten (maar deze rijden alleen overdag.). In ieder dorp wordt gestopt om mensen op te pikken, net zolang tot de bus stampvol is. Als er echt niemand meer bij kan klimmen de jongens en mannen op 't dak. Het is een hele ervaring om tussen de 'locals' te zitten en hun gewoontes op je gemak te gaan zitten bekijken. Hier heeft niemand er problemen mee dat je tegen iemand aanzit, hangt of staat. Enigszins asociaal proberen Simon en ik onze driezitsbank voor onszelf te houden door zo breed mogelijk te gaan zitten. Als het echt te druk wordt moeten we toch inschikken. De man die naast me zit valt voortdurend met zijn hoofd op mijn schouder in slaap.

Halverwege de rit is er een lunchstop en stappen we over in een andere bus. Omdat we toeristen zijn, dus uit de hogere kaste, mogen we voorin naast de chauffeur zitten. In eerste instantie is het uitzicht fantastisch, maar na de zoveelste gevaarlijke inhaal manoeuvre zouden we toch liever een paar naar achteren willen opschuiven.

Ergens halverwege staan we op een recht stuk weg ineens in een file. Er blijken vlak voor ons twee busjes frontaal op elkaar geknald te zijn. Simon en ik besluiten onze EHBO-kits te pakken en te gaan kijken of we kunnen helpen. Enkele mannen zitten al, met hun hoofden onder het bloed, in de berm. Een zwaar gewonde man wordt door omstanders via de kapotte voorruit uit zijn volledig vernielde voertuig getild en in de berm gelegd. Juist als we willen gaan helpen wordt er achter ons getoeterd. Tot onze verbazing is het onze buschauffeur die verder wil, en wel direct! We hebben weinig keus en moeten de gewonden achterlaten en dat terwijl er in de wijde omgeving geen telefoon of pleister te vinden is.

Zonder kleerscheuren komen we om 18 uur in Amritsar aan, waar er natuurlijk weer twintig riks-jadrijvers klaar staan om ons naar de meest mooie hotels te brengen. Het Lonely Planet Guidebook adviseert om je niet gek te laten maken in zo'n geval, maar je naar het door jou gekozen hotel te laten brengen en zo belanden we in het 'Tourist hotel' waar een Nederlandse kampeerbus staat. Hij blijkt van een gepenioneerd Engels stel die liever met een links stuur wilden reizen, alhoewel je in India weer links moet rijden.

De volgende ochtend lopen we eerst naar 't treinstation om ons verder vervoer te regelen. Op de perrons hangt een koloniale sfeer. Het is alsof we zelf in een oude film meespelen. Overal staan in juten verpakte dozen en kratten en daartussen de pindaverkopers met hun rokende branders en de thee karretjes met hun dampende ketels. Ik ben bang dat ik dia films te kort kom, zoveel is er te zien in India. 's Middags bezoeken we op blote voeten de 'Gouden Tempel'. In 't complex heerst een serene rust rondom de grote vijver waar mannen zich in onderdompelen. Midden in de vijver staat de met 100 kg goud bekleede tempel die fel schitterd in het zonlicht. Wat Mekka is voor moslims, Jeruzalem voor de joden en Rome voor de katholieken, is Amritsar voor de Indiase sikhs. Samen met honderden sikhs gebruiken we de gratis lunch, brood met soep. Ieder half uur staat er weer een nieuwe groep op hun maaltijd te wachten. Ik ben er niet achter geko-

men hoe dit allemaal gefinancierd wordt. De volgende ochtend vertrekken we richting Jaisalmer, in de Grote Indiase Woestijn.

Groeten, Vincent

~~~~~

Brief van Vincent uit India, op het web op 18 januari 1999 - met dank aan Paul Kortekaas uit Hoogmade voor het digitaliseren van het verslag.

Jaisalmer Vanaf Amritsar is het het eenvoudigst om via Delhi naar Jaisalmer te reizen. Misschien het eenvoudigst, maar zeker niet de snelste en ook niet de goedkoopste manier. Simon en ik kiezen voor de staatsbussen, die over Bhatinda en Bikaner rijden, de directe route. Wat minder comfortabel, maar wel zo gezellig als je tussen de 'locals' zit. Er is altijd wel iemand die Engels spreekt.

In totaal moeten we drie keer overstappen, maar dit verloopt bijna naadloos. Alleen in Bhatinda moeten we vijftig minuten wachten. Blijkbaar hebben ze hier nog nooit een toerist gezien, want we staan voortdurend in de belangstelling. Als ik m'n neus snuit in een zakdoek staren ze me uiterst verbaasd aan. "Dat kwak je toch gewoon op de grond!?", zie je ze denken. Iedere handeling die je doet wordt met grote belangstelling gadegeslagen. We krijgen het gevoel dat we marsmannetjes zijn die net op de planeet aarde zijn geland. Vervelend wordt het niet, ik kan er eigenlijk wel om lachen (behalve dan om een misvormd jongetje, dat zich over straat voortsleept met alleen zijn handen, en bij ons om rupees bedelt, en niet tevergeefs). Na vijftig minuten is de voorstelling voorbij, en vervolgen we onze reis.

Om 5 uur 's -ochtends, na 22 uur reizen, arriveren we in Golden city Jaisalmer. Het meest westelijk gelegen stadje in The Great Indian Desert, maar ook de meest oriëntaalse stad van de deelstaat Rajasthan. Het "Golden" slaat op de goudgele kleur van het gesteente waarvan alles hier gebouwd is. Dé grote attractie hier is het reusachtige fort uit 1156, dat op een heuvel ligt en uit een wirwar van smalle steegjes, tempels en paleizen bestaat. Vooral de vrouwen met hun kleurrijke gewaden maken het fotogeniek. Behalve het fort zijn ook de zogenaamde Haveli's (enorme rijkeluishuizen met een binnenplaats) de moeite waard. Vooral de voorgevels zijn complete kunstwerken met veel aandacht voor detail.

Wie Jaisalmer zegt, zegt ook "camel-safari". Dit is de aangewezen plek om één of meer dagen per dromedaris door de woestijn te trekken. Wij boeken een tweedaagse reis met 2 overnachtingen in de woestijnduinen, onder de blote sterrenhemel. Samen met drie andere toeristen werden we per jeep in de woestijn gedropt, waar onze gids al met het avondeten bezig was, gewoon op een houtvuurtje. De chappiti's (kleine pannenkoekjes) werden ook ter plekke bereid. Na het eten werd er afgewassen metzand! Het zand is hier veel fijner dan op het Hollandse strand en werkt als een schuurspons. Je moet natuurlijk niet op een krasje kijken.

Het was inmiddels donker geworden, maar nog niet koud. Het zand blijft nog lange tijd zijn warmte afgeven. Bij het kampvuur speelt een oude man op zijn drie fluiten en een jongen op een drum. Veel variatie is er niet, maar het klinkt fantastisch in de woestijn. Wij liggen al uren te slapen als in het holst van de nacht een kamelendrijver met 7 kamelen het kamp binnen loopt. Zonder de sterren te gebruiken had hij toch de weg kunnen vinden in deze grote zandbak.

Vroeg in de ochtend krijgen we thee op 'bed', wat een service! Na een simpel ontbijt met warme toast met jam en gekookte eieren pakken we alles in en gaan we op weg. Het kamelrijden valt mee, je moet even in het ritme zien te komen. Pas als ze gaan draven wordt je alle kanten opgegooid, en omdat je geen stijgbeugels hebt loop je het risico uit het zadel te glijden. Onderweg leren we een paar termen om onze beestjes te kunnen besturen, maar echt

goed luisteren doen ze alleen naar de kamelendrijver die ze veel harder aanpakt dan wij. Soms houden we korte wedstrijdjes die natuurlijk voorzien worden van ons eigen commentaar: 'New Sealand is on the lead, but Holland is overtaking now!?' Enz. enz. 's Middags wordt er tijdens de lange pauze weer uitgebreid gekookt en opgegeten, en daarna nog twee uur gereisd.

Op de overnachtingsplaats aangekomen hebben we de grootste moeite om met onze stijve bovenbenen af te stijgen. Tot dikke pret van de kamelendrijver natuurlijk. We zijn moe en als snel na het eten liggen we in onze slaapzakken nog wat na te praten en naar de sterrenhemel te staren.

De tweede dag verloopt ongeveer hetzelfde als de eerste, alleen leggen we nu 50 km af in plaats van 35, en eerlijk gezegd zijn we blij dat het erop zit. Van anderen hoorde ik dat het pas na de tweede dag echt leuk wordt omdat je dan die spierpijn weer kwijt bent.

In het centrum van Jaisalmer ontmoet ik Simon en Renate, een Hollands stel dat een huwelijksreis van twee jaar aan het maken is. Ze zijn met de Transsiberië-express via Mongolië, China, Tibet en Nepal naar India gereisd. Tijdens het eten geven ze me veel nuttige informatie over deze landen. Vooral over Tibet en Nepal zijn ze lyrisch. Ik moet nog even geduld hebben, maar over een paar maanden kan ik het met eigen ogen aanschouwen.

De volgende dag vertrekt de Nieuw-Zeelandse Simon, want zijn vliegtuig gaat op 22 december en hij wil nog wat mooie steden bezoeken. Als alles mee zit zie ik hem weer in Nelson, op het zuidereiland van Nieuw-Zeeland.

Mijn bril blijft me met pech achtervolgen. Het linkerglas breekt! Een opticien ziet kans om voor Rp 150 (f 7,50) binnen 10 minuten een nieuw glas te plaatsen. Er zijn toeristen die in India hun oude bril voor een nieuwe inruilen omdat ze hier gemiddeld maar 40 tot 50 gulden kosten.

Jaisalmer is op het moment over het algemeen erg goedkoop omdat India dit jaar op zo'n 100 km afstand van deze stad een nucleaire bom heeft getest. Daardoor zijn veel toeristen weggebleven waardoor het aanbod van hotels te groot is. Mijn kamer met douche en toilet was wel extreem goedkoop. Ik betaalde Rp 30 per nacht.

Na het tweede etentje met Simon en Renate loop ik terug naar mijn hotel. In één van de smalle straatjes is een bruiloft aan de gang waar ik even blijf staan kijken. Al gauw nodigt één van de gasten me uit om binnen te komen in de bont aangeklede zaal. Op twee tronen zit het bruidspaar uren achtereen de felicitaties en cadeaus in ontvangst te nemen. De grootvader van de bruid was ooit burgemeester van Jaisalmer waardoor hij nu samen met zijn zoon de bruiloft en de bruidsschat kan financieren. Aan de bruidsschat zit een luguber verhaal vast. Het komt nog regelmatig voor dat de vader van de bruid de bruidsschat niet kan opbrengen. Daarom worden die bruidjes, als het huwelijk al gesloten is, door de schoonfamilie levend verbrand. Dit gebeurt vaak in de keuken, waar een open vuur is, zodat het op een ongeluk lijkt. Als je als vader dus teveel dochters krijgt zit je met een ernstig probleem, tenzij je een goed betaalde baan hebt. Het komt helaas ook nog voor dat meisjes-baby's meteen gedood worden om financiële problemen te voorkomen. Ook kleine kinderen kunnen financiële problemen hebben. Een Indiase gids vraagt me vooral geen geld aan kinderen te geven als je bijvoorbeeld een foto van ze wilt maken. Zodra ze daarmee te veel geld kunnen verdienen gaan ze niet meer naar school. Daar had ik nog niet bij stilgestaan.

Jodhpur Na zes dagen neem ik afscheid van dit pittoreske woestijnstadje en reis in 6 uur naar Jodhpur, samen met een Duits stel. Omdat we overdag reizen zie je ook nog wat van de Thorwoestijn. Er zijn veel nederzettingen van ronde huisjes met een rieten dak. Op een gegeven moment halen we een kleine huifkar in, voortgetrokken door een ezel. De vrouw zit op de bok, en de man gaat al koppeltje duikend voor de ezel uit, over de weg! Volgens de Duitse jongen

heeft het iets te maken met religie en zijn er mannen die op deze vreemde manier wel 1000 km afleggen!

In Jodhpur staan de riksja's ons al weer op te wachten. Van verschillende toeristen heb ik al gehoord dat ze al dat geschreeuw en gedrang nogal beangstigend vinden en haast de bus niet meer uit durven komen. In de praktijk valt het allemaal wel mee als je maar precies vertelt naar welk hotel je gebracht wilt worden. Wij laten ons naar de Tourist Bungalow brengen, maar onderweg begint de driver toch over een ander hotel dat fantastisch zou zijn. Eenmaal bij de Tourist Bungalow blijkt dat dit toch te duur voor ons is, dus laten we ons toch maar naar dat andere fantastische hotel brengen. Deze keer heeft de driver inderdaad gelijk. Het is een goed hotel met prachtig uitzicht op het grote fort en de "Clock Tower", een kleinere versie van de Londense Big Ben.

's Avonds is de prime-minister van Rajasthan op bezoek in het oude stadsdeel om zijn aanhangers toe te spreken. In de hoofdstraat is een podium opgebouwd en er is enorm veel politie met lange stokken op de been in verband met relletjes. De enkele toeristen die er rondlopen krijgen een voorkeursbehandeling. We mogen in het "press"-vak zitten, direct naast het podium. Niet dat ik één woord van het Hindi versta, maar het is wel leuk dit van dichtbij mee te maken. Het meeste publiek zit gewoon op straat, muisstil om maar niets van de lange rede te hoeven missen. Af en toe wordt er blijkbaar een grapje gemaakt, want dan wordt er hard gelachen. Na een half uur heb ik het wel gezien en ga terug naar mijn kamer die zich in het 250-jaar oude gedeelte van het hotel bevindt. Die oude bouwstijl is een stuk sfeervoller dan in het nieuwe deel.

Voor het eerst in drie weken heb ik de volgende ochtend wat gerommel in mijn maag, maar het is gelukkig loos alarm. Binnen 24 uur is het weer verdwenen. Van andere toeristen heb ik de smerigste verhalen aangehoord over hoe ziek ze wel waren. Het hoort er in het onhygiënische India een beetje bij.

De meeste huizen in Jodhpur zijn hemelsblauw geschilderd, zowel van binnen als van buiten. Volgens iemand van het hotel is dit gedaan om de insecten te weren, maar iemand anders vertelt dat de meeste mensen graag in de hemel willen zijn en daarom hun huizen hemelsblauw hebben geschilderd.

Als ik door de smalle stegen richting het grote fort klim komen er regelmatig jongens naar me toe die buitenlandse munten sparen. Helaas voor hen hebben ze allemaal dezelfde hobby, terwijl ik maar twee dubbeltjes bij me heb. Zodra ze weten dat ik uit Holland kom, weten ze te vertellen dat de 'Capital' Amsterdam is, en de 'Prime minister' Wim Kok heet. Ben benieuwd of ze dat van ieder land weten.

Het Meheraugarh-fort uit 1459 is schitterend. Het is gebouwd op een 80-meter hoog rotsplateau en het staat bekend als het mooiste van alle bastions in de deelstaat Rajasthan. De meeste zalen zijn nog in de originele staat. Om het fort vliegen tientallen roofvogels. Vanaf één van de torens kun je zelfs een nest met een jong van dichtbij bekijken.

In het oude stadsdeel rondom de Clock-Tower vind je de kleurrijke Sardar-markt. Het lijkt wel een openlucht museum, zoveel is hier te zien. Oude gebouwen, stof en chaos, schreeuwende marktkooplui en loslopend vee. Ook vind je hier de donkerhouten meubels die in Nederland nu ook te koop zijn.

Mount Abu Op weg naar de stranden pak ik ook Mount Abu nog even mee. Dit is een zogenaamd 'hillstation', gelegen op een 1200 meter hoog plateau in de woestijn, zo'n 100 kilometer ten westen van Udaipur. Deze hillstations werden ongeveer 100 jaar geleden door de Britten gesticht en waren bedoeld als deftige kuuroorden. Nic Leod Ganj, waar ik in het begin van deze reis was, is ook zo'n hillstation. In Mount Abu komen de bezoekers vooral om in de zomermaanden van de koelte te genieten, maar ook nu waren er zeer veel Indiase vakantiegangers om on-

der andere romantisch over het meer te varen. Verder biedt het plaatsje niet veel bijzonders, behalve het Dilwara-tempelcomplex, dat uniek is in India omdat het zo goed bewaard is gebleven. Vooral de marmeren tempels zijn schitterend met hun gebeeldhouwde plafonds. Wie het complex wil bezoeken moet zich houden aan de algemene regels voor het bezoeken van een heiligdom. Dit betekent dat je je schoenen moet uittrekken en niet mag eten, drinken en roken. Helaas mocht je in deze tempel ook niet fotograferen, zodat je zelf een keer naar India moet afreizen om dit moois te kunnen zien. Een andere tempel die ik wil bezoeken is vervallen en gesloten voor het publiek, maar als de Indiase toeristen weg zijn wenkt een oude wacht me en laat me stiekem het hele gebouw zien. Af en toe gluuft hij even naar buiten, om te zien of niemand onze illegale rondleiding in de gaten heeft. Als hij me bij de poort weer uitlaat saluëert hij heel deftig voor me, en wacht op een paar rupees. Daar was het allemaal om te doen natuurlijk.

Een ander attractie is het zogenaamde 'Sunsetpoint'. Als je in je eentje van de ondergaande zon wilt genieten, moet je daar dus niet heen gaan. Samen met 500 tot 1000 Indiërs zie ik hoe om 18.15 uur de zon ondergaat achter de deken van luchtverontreiniging die over India ligt. De veroorzaker van een droge hoest die ook vele andere buitenlandse toeristen hebben. Als het laatste streepje zon verdwijnt wordt er tot mijn verbazing geapplaudeerd en gefloten.

Diu Zondag 20 december, 's Avonds om 9 uur gaat de nacht prive bus richting Rajkot in de deelstaat Gujarat waar ik 11 uur later aan kom. Hier stap ik over op een bus die heel langzaam rijdt en ook overal stopt om mensen in en uit te laten. Pas uren later zijn we in de kustplaats Veraval waar ik samen met een Israëlitische jongen overstap op de bus die naar Diu gaat. Voor het eerst kost het moeite om een plaats in de bus te bemachtigen. Tijdens het dringen om in de bus te komen staat links van me een man met een krant tegen me aan te duwen. Even lijkt het alsof hij iets uit m'n schoudertas probeert te stelen, maar als ik hem aankijk stopt hij met duwen. Pas als ik in de bus ben ontdek ik dat mijn portemonnee uit m'n broekzak verdwenen is. Gelukkig heb ik de grotere bedragen altijd in m'n heupbuidel en blijft de schade beperkt tot 50 rupees en een bankpas waar de dief toch niets aan heeft. Voor mij betekent dit wel dat ik een nieuwe bankpas moet regelen. Veel extra rompslomp die ik had kunnen voorkomen door de pas beter op te bergen.

22 uur na het vertrek uit Mouut Abu kom ik in Diu aan, dat in het donker in eerste instantie een beetje tegenvalt! Op het kaartje op het zuidelijke punt onder 'Gandhinagar'. Snel een hotel gevonden waar ik samen met twee Hollandse meiden nog een Kingfisher drink. Dit is een populair biermerk dat in flessen van 650 ml verkocht wordt voor Rp 30. Uitgeknepen en met een chronisch tekort aan slaap zoek ik vroeg mijn bed op.

De volgende ochtend blijkt dat die lange busreis toch niet tevergeefs is geweest. Diu was tot 1961 een kolonie van Portugal, en daarom vind je hier nog mooie barokke Portugees aandoende architectuur. Er is een klein vissershaventje met prachtige houten schepen die nog dagelijks gebruikt worden. Aan de oostkant van het eiland staat een imposant 16e eeuwse Portugees fort, dat met drie zijden aan de Arabische zee grenst. Verder heeft het eiland een aantal stranden waarvan het door de Indiërs gebruikte behoorlijk vervuild is. Het toeristenstrand is gelukkig wel schoon, en daar heb ik dan ook een paar dagen mijn best gedaan met niets doen, zwemmen en zonnen.

Begin februari hoop ik in Nepal aan te komen, Vincent.

~~~~~  
*Brief van Vincent uit India, op het web op 25 januari 1999 - met dank aan Ria Tepas uit Dordrecht dankzij wie we deze keer allemaal weer kunnen genieten van Vincent's belevenissen.*

*Wie biedt zich aan voor de volgende keer?*

**Alang** Na de Kerst op het eiland Diu te hebben doorgebracht vertrek ik 's ochtends om via Alang, Palitana en Ahmedabad naar Udaipur te reizen. Op het busstation ontmoet ik Kelly en Chris uit Perth in Australië. Tijdens de rit besluiten ze met mij mee te gaan naar de kustplaats Alang, waar zich de grootste scheepssloperij van India bevindt. Ergens in 'the middle of nowhere' worden we uit de bus gezet. Van hieraf nemen we een motor met bak als vervoermiddel. Officieel is het sinds 15 december verboden voor toeristen om nog op het strand tussen de schepen te komen. Onze chauffeur doet het bijna in zijn broek als we de controlepost naderen. Langs de weg hiernaartoe zie je ruim honderd sloperijen, die ieder een bepaald onderdeel verkopen. Zo zie je bij de één de grote scheepsmotoren staan, bij een andere het kombuisinterieur en weer verder de reddingssloepen enz., enz. Natuurlijk komen we niet door de poort, maar Kelly heeft een sluiproute ontdekt die ons toch bij het strand brengt via prikkeldraad en droge greppels. Enigszins spannend is het wel, want we zijn illegaal bezig. Op het strand liggen over 10 km verspreid honderden scheepskarkassen, van kustvaarders tot reuzentankers, sommige al deels ontmanteld. Bij springtij worden de schepen zo ver mogelijk het strand opgetrokken, waar ze vervolgens met de hand door 20.000 man gesloopt worden. Er worden alleen kleine kranen gebruikt om de stukken staalplaat op de trucks te laden. De meeste arbeiders zal het een zorg zijn dat we hier rondkijken, maar één van de bazen stuurt ons toch weg. In het verleden liepen hier teveel toeristen rond, waardoor er gevaarlijke situaties ontstonden. Er schijnen ook wat journalisten geweest te zijn die een aantal kritische artikelen hebben geschreven omtrent de arbeidsomstandigheden. Om problemen te voorkomen maken we geen foto's en besluiten we terug te gaan, omdat we toch gezien hebben wat we wilden zien.

Informatie die op de website van Greenpeace staat:

Ieder jaar gaan er zo'n 700 grote zeewaardige schepen uit de vaart. Uit elkaar gehaald op stranden van Aziatische landen. Zonder rekening te houden met het milieu. Of de gezondheid en het leven van de arbeiders. De markt voor sloopschepen groeit aanzienlijk in de komende jaren. Als ze uit de vaart zijn, worden schepen verkocht vanwege het waardevolle staal. Maar in oude schepen zitten veel gevaarlijke stoffen. Bijvoorbeeld asbest, loodverf en PCB's. Als de schepen worden gesloopt komen deze stoffen vrij. Ze komen terecht in het milieu en in de lichamen van de arbeiders.

26 september 2003 - De Noorse LPG-tanker Hesperus mag niet worden gesloopt in Alang, India. De Indiase douane weigert toestemming om het schip op het strand te trekken. Het verbod volgt nadat Greenpeace alarm sloeg.

13 November 2003 - Greenpeace is met de Rainbow Warrior in de wateren voor de kust van Alang, India. Hier bevindt zich 's werelds grootste sloopwerf. Greenpeace gaat "toxic patrols" uitvoeren op sloopschepen. Door een expertise team worden monsters genomen om te onderzoeken of en welke giftige stoffen er zich aan boord van sloopschepen bevinden voordat ze daadwerkelijk worden gesloopt. Het slopen van deze schepen is een enorm gevaar voor mens en milieu. Greenpeace komt op voor de werknemers binnen deze industrie en hun leefmilieu. Dit maakt Greenpeace tot de stem van 100.000 mensen.

**Palitana** 's Middags reizen we nog naar Palitana, waar we de volgende ochtend de bijna 900 Jaintempels willen bezoeken. Op het kaartje 100 km. ten oosten van Diu. De tempels staan op een berg die je via 3000 treden kunt beklimmen. Als je te zwak, te oud, te jong of gewoon lui bent kun je je door zg. 'Dolli's' omhoog laten dragen. Dit zijn 2 dragers die een stoeltje dragen dat aan een bamboestam hangt, die op hun schouders rust. Per dag komen hier 5 à 10.000 pel-

grims. Het is dan ook één van de belangrijkste pelgrimsoorden in India. In en om de hoofdtempel lopen honderden mensen met offerschalen rond, waarop bloemen liggen. Deze worden met veel ceremonieel vertoon geofferd bij de beelden in de kleinere tempels. Eén van de 'guards' wil nog wat bijverdienen en leidt me rond over de daken van de tempels, vanwaar je een prachtig uitzicht hebt over het hele tempelcomplex en de honderden mensen. 's Middags nog nemen we de bus naar Ahmedabad, waar ik moet zijn om mijn visum te verlengen.

In ieder boek over India staat dat je in de hoofdstad van iedere staat je visum kunt verlengen. Blijkbaar zijn de regels gewijzigd, want mijn visum kan hier niet worden verlengd. Volgens de ambtenaar moet ik daarvoor in Delhi zijn. Echt blij ben ik hier natuurlijk niet mee, want het vooruitzicht om weer terug te moeten keren naar deze ongelooflijk vervuilde stad is niet bepaald aantrekkelijk. Ik besluit om het in de hoofdstad van Rajasthan, Jaipur, nog een keer te proberen vóór ik naar Delhi reis.

**Udaipur** Maar eerst reis ik met de nachttrein naar Udaipur. De 'second class sleeper' die ik geboekt heb, bevalt prima. Veel ruimte om te liggen heb ik niet, maar ik lig in ieder geval, zodat ik een paar uur achter elkaar kan slapen. Redelijk uitgerust kom ik de volgende ochtend in Udaipur aan.

Het is vandaag 31 december, dus feest vannacht. Het dakterras van het Jheel Guesthouse biedt een fantastisch uitzicht over het Picholameer. Hier ontmoet ik voor het eerst een groep Nederlanders, waarmee ik wat afspraken voor de avond maak. Udaipur wordt ook wel het Venetië van het Oosten genoemd vanwege de 7 aangelegde meren. In het meer waar ik op uitkijk, staat het Lake Palace uit de 18e eeuw. 16 jaar geleden hebben ze in de nauwe straten van deze 'White City' en in het Lake Palace de James Bond-film 'Octopussy' opgenomen. In veel restaurantjes kun je onder het eten naar deze film kijken.

Zoals in veel oude steden is ook de oude binnenstad van Udaipur niet berekend op al die taxi's en riksja's. Van éénrichtingsverkeer hebben ze hier nog niet gehoord, dus om de haverklap loopt het verkeer finaal vast, zodat je als voetganger veel sneller bent.

's Avonds kunnen we uit zeker 10 feesten kiezen die door de restaurants en hotels zijn georganiseerd. Als echte Nederlanders kiezen we het feest waar het bier het goedkoopst is. Om de stemming erin te krijgen steekt een jongen van het hotel vast wat vuurwerk aan. Helaas voor twee gasten zet hij het vuurwerk op zijn kop, zodat de boel op de grond ontploft. De twee lopen wat brandwonden aan hun armen op, zodat de stemming voor enige tijd ver te zoeken is. Uiteindelijk wordt het toch nog een gezellige avond met als hoogtepunt het prachtige vuurwerk dat vanaf het Lake Palace boven het meer wordt afgeschoten.

'Gelukkig nieuwjaar!!!'

Mailtje van het thuisfront:

*Vanuit het natte en winderige Nederland wensen wij je een fijne kerst toe en alvast een gelukkig nieuwjaar. Als je nog ergens een flesje opentrekt, neem er dan maar één op ons. Wij zullen op 1 januari in ieder geval op jou drinken!!*

*Waar zit je op dit moment?*

*Groeten,*

*papa en mama, Adrie, Martin, Joke, Laura, Pia, Ria, Bernadet, Tom en alle aanhang en kinderen. Desiree, Marco en Heleen*

Aan de oevers van het Picholameer heb je de zg. "Ghats". Dit zijn terrasvormige trappen die het meer inlopen. Hier kunnen de mensen een ritueel bad komen nemen en de was doen. Als ik een



tijdje op m'n gemak hebben zitten kijken verschijnt er ineens een westers uitziende fietser onder de poort. Het is een Zwitser die z'n baan heeft opgezegd en er een jaar opuit is getrokken. Hij vertelt me onder andere dat het in Thailand en zeker in Vietnam een stuk aantrekkelijker is om met de fiets te reizen omdat de bevolking zelf ook veel meer fietst.

In Diu had ik in een restaurant een aantal wandkleden zien hangen met prachtige Indiase motieven en ik had me voorgenomen ook zo'n kleed te kopen. Hier in Udaipur worden deze 'kleden' verkocht, maar het blijken 'bedcovers' voor een dubbel bed te zijn. Bedcover of niet, ik besluit er één te kopen. Nadat in 3 verschillende winkels tientallen lakens voor me uitgevouwen zijn, wordt het steeds moeilijker een keus te maken, zodat ik er uiteindelijk twee koop. Deze lakens worden bedrukt d.m.v. de blockprinttechniek of de 'screenprint' techniek. Deze laatste techniek is te vergelijken met de zeefdruktechniek, terwijl de blockprinttechniek gebruik maakt van losse stempels. Mijn lakens zijn van het 'screenprint' type, dat wat goedkoper is dan de stempeltechniek. In iedere stad in India kun je je aankopen laten verpakken om het te versturen. De 'verpakker' gaf me de tip om de lakens als 'letterpat' te versturen i.p.v. als pakketpost. Dit scheelt bijna de helft.

**Indiawijsheid** Na zes weken India heb ik een aantal dingen geleerd; Zorg dat je altijd kleingeld bij je hebt, want vaak hebben de verkopers geen wisselgeld. Zelfs in restaurants en hotels is het soms al een probleem als je met een biljet van 50 of 100 rupees betaalt. Een ander probleem waar je mee te maken hebt, is dat mensen die commerciële belangen hebben, hun waren vaak mooier voorspiegelen dan ze in werkelijkheid zijn. Soms wordt er ronduit gelogen.

Een aantal voorbeelden: De riksja driver die beweert dat een bepaald hotel duur, smerig of vol is. Als je dan zelf gaat kijken blijken er nog een aantal schone, goedkope kamers te zijn. Hij kan commissie krijgen bij een ander hotel. Of de hoteleigenaar die je binnen probeert te halen met het vooruitzicht van een weids uitzicht over een meer en 24 uur per dag een warme douche.

In de praktijk blijkt dan dat je ergens in de verte een minuscuul streepje water ziet en dat je 's avonds onder een bijna koude douche staat. En als laatste de touroperator die glashard beweert dat er in een bepaalde stad niets te zien is, omdat hij geen bus op die route heeft rijden. Kortom, en dat hoor je van alle reizigers, geloof niemand op zijn woord en 'check' alles zelf. Als je eenmaal geleerd hebt hiermee om te gaan is India een fantastisch land.

**Pushkar** Tijdens de busrit naar Pushkar, die deze keer overdag plaatsvindt, gaan we door een gebied waar veel marmer wordt gewonnen, want langs de weg vind je tientallen marmerbedrijfjes. Wit, zwart, groen, geel en bruin marmer, ze hebben het allemaal. Ook wordt er veel landbouw bedreven. Iedere boer lijkt zijn eigen waterput te hebben, waar m.b.v. twee koeien en een katrol het water omhoog getrokken wordt.

Pushkar is behalve een schilderachtige oase aan de rand van de woestijn ook een heilig dorp. Derhalve kun je hier nergens vlees, vis, eieren en alcohol krijgen. Toch is dit pelgrimsoord voor de Hindoes ook voor toeristen aantrekkelijk. Het is er zeer rustig, want er zijn geen riksja's en maar een paar taxi's. Kortom, een plaats om even alle drukte en het stof achter je te laten.

Meteen de eerste ochtend al laat ik me door één van de heilige mannen mee nemen naar één van de 52 ghats die om het heilige meer liggen. Met veel ritueel word ik 'gezegend'. Ik moet de man eerst in het Hindi en dan in het Engels napraten, waarbij mijn hele familie de revue passeert en we 'health, luck, good business' enz., enz. toegewenst krijgen. Na nog wat bloemen in het water gegooid te hebben is het ceremonieel voorbij en mag ik wat roepees in één van de donateboxen gooien. Om te voorkomen dat je steeds opnieuw 'gezegend' zou worden, word je gemerkt d.m.v. een draadje om je pols.

Ook hier ontmoet ik weer reizigers die al in Nepal geweest zijn. Deze keer een Canadees en een Australisch stel die me over al hun ervaringen met trekkingen in de Himalaya vertellen. Het An-

na-Pourna circuit, een trekking van 21 dagen, blijkt het populairst te zijn vanwege de prachtige vergezichten. Ik kan bijna niet wachten tot het zover is!

Rond kwart over 5 's middags beginneden de drummers te spelen. Het zware geluid is langs het hele meer goed te horen, totdat 3 kwartier later de zon ondergaat en het geluid verstomt. Dit ritueel herhaalt zich elke dag, net als het gedrum om 4 uur 's ochtends. Hier ben ik minder gelukkig mee! Maar gelukkig duurt dit maar een half uur! Na 4 dagen relaxen in Pushkar reis ik verder richting Jaipur.

Groeten, Vincent.

*Brief van Vincent uit India, op het web op 3 februari 1999 - met dank aan Martin Tepas uit Dordrecht voor zijn geploeter op zijn nieuwe computer. Hierbij nogmaals de oproep: Wie biedt zich aan voor de volgende keer? (dan kunnen we allemaal blijven genieten want de webmaster (ik dus) heeft zijn handen al vol om de digitale documenten op het web te krijgen en aan het beantwoorden van allerlei mailtjes.*

Wat ik nog niet verteld had over Pushkar, was dat 't hotel waar ik 'n kamer had, een grote binnenplaats had waarvan de helft door de eigenaar en zijn familie werd gebruikt.

De vrouwen waren een groot deel van de dag bezig met 't eten te bereiden op 'n houtvuurtje, en met het doen van de was. Tussendoor werd er met de kinderen gespeeld of geslapen; gewoon op het dakterras. Zonder dat je je direct een toeschouwer voelde, kon je dit allemaal van dichtbij meemaken.

**Jaipur** Vrijdag 18 januari. Op weg naar Jaipur zie ik iets heel bijzonders op de weg. Ik had ze nog niet eerder gezien. Het zijn namelijk stippellijnen om het midden van de weg aan te geven en ook doorgetrokken strepen aan de rand om 't langzame verkeer wat ruimte te geven. Maar helaas, het is zo'n verspilling van verf geweest, want niemand trekt zich er ook maar iets van aan, waardoor er ook op dit traject weer de nodige aanrijdingen te betreuren zijn.

In het Chit Chat Guesthouse ontmoet ik Hans en Rita. Hans komt al 20 jaar in India en kan veel vertellen over al zijn avonturen hier. Ook heeft hij een jaar in Nepal gewoond en zelfs een van zijn kinderen is daar geboren! Hij heeft nog steeds het geboortecertificaat dat op een rond stuk geschept papier was geschreven.

Het eerste dat ik doe is het laten verlengen van mijn visum, althans, ik doe een poging daartoe, want ook hier hebben ze niet de "power". Ik moet dus echt naar Delhi!

Jaipur wordt ook wel de "Pink City" genoemd, maar zoals 't in mijn reisgids ook al staat, is dit koosnaampje ook al achterhaald. Het roze is allang geen roze meer. Alleen het bekende Palace of Winds komt nog 't dichtst in de buurt van een roze kleur. Wat verder ook wel imponeert is het 18e eeuwse astronomische observatorium met een enorme zonnewijzer van 15 meter hoogte en de grootste bioscoop van India waar 1500 mensen in kunnen.

's Avonds hebben we met zijn vieren, rondom een houtvuur in de tuin, en met een fles whiskey, een klein feestje. "We" zijn Hans, Rita, ik en Lala de chauffeur die ook wel van een stevige borrel houdt. De verhalen over onze reisavonturen worden met het uur sterker en sterker, totdat we het zelf ook niet meer geloven en het tijd wordt om naar bed te gaan.

Als ik de volgende ochtend door 't centrum van Jaipur loop komt er een riksja--driver op me af die me voor 10 rupees een aantal bezienswaardigheden wil laten zien. Op voorwaarde dat hij me niet naar shops brengt waar hij commissie kan krijgen, stem ik in. Na een lange rit komen we eindelijk bij het Water Palace en dan komt toch de aap uit de mouw. Hij wil me bij drie shops brengen waar ik alleen maar even geïnteresseerd hoef te kijken en "that's it!". De eerste is 'n

juwelier die me eerst laat zien hoe de stenen worden geslepen. Dit is nog wel interessant, maar de tweede verkoopt o.a. de bed-covers die ik al eerder gekocht had. Niet interessant dus en bovendien begint de jonge verkoper mij te veel te "pushen". Enigszins geïriteerd zeg ik hem dat, en loop de winkel uit. Tegelijkertijd met het dalen van mijn humeur, dalen ook de prijzen met 300%! Kortom, je moet het spel van afdingen blijkbaar op de spits drijven voor de echte lage prijzen. Bij de derde shop gaat het idem dito, waarna ik het meer dan zat ben. De riksjan probeert nu ook nog onder de beloofde attracties uit te komen omdat die nog verder weg liggen, maar ik sta erop dat hij zijn beloftes nakomt, als hij zijn 10 rupees nog wil hebben. Higgend en zwetend fietst hij me tegen een flauwe helling op naar boven waar ik de "Monkey Temple" kan bezoeken. Ondertussen kan ik een lichte binnenpret niet onderdrukken! Weer terug op de plek waar hij me oppikte geef ik hem de 10 rupees die, zoals ik al verwachtte, ineens 20 rupees moet zijn. In zo'n geval leg je 't geld gewoon op de bank van de riksja en loop je weg, een luid protesterende man achterlatend. Hier moet je je vooral niet door laten intimideren, het is namelijk allemaal toneel dat hier gespeeld wordt! Vaak is dit een leuk spelletje, maar als je moe bent kun je hier als West-erling slecht tegen.

**Delhi** De trein naar Delhi vertrekt al om 6 uur. Vroeg op dus! De eerste twee uur blijven alle luiken van de trein dicht, dus er valt weinig te beleven. De meeste mensen zitten nog half te slapen. Gelukkig komt er regelmatig een man langs die koffie of thee verkoopt en later ook broodjes. Na de eerste stop wordt iedereen ineens wakker, de luiken gaan open en er wordt druk gepraat, gelachen en gegeten, want iedereen heeft wel een ontbijtje van huis meegenomen.

In Delhi is het bewolkt en veel kouder dan 7 weken geleden. Het schijnt de koudste winter sinds jaren te zijn. Met 12 graden Celcius overdag houdt het wel zo'n beetje op. Overal in de straten zie je houtvuurtjes waar de mensen zich bij warmen. Niemand heeft hier verwarming in huis. Alleen de mensen met geld kunnen zich de luxe van 'n elektrische kachel veroorloven. Ook in het Tourist Camp waar ik de eerste keer ook verbleef is geen verwarming, maar wel een constant brandend vuurtje op het terras van het restaurant. Ik ben blij dat ik mijn donzen slaapzak meegenomen heb, zodat ik 's nachts in ieder geval geen kou hoeft te lijden.

Maandag 11 januari, vandaag moet het dus gaan lukken anders heb ik een probleem. Tenslotte ben ik alleen maar naar Delhi gereisd om m'n visum te verlengen. Bij het F.R.O. (Foreigners Registration Office) vertellen ze me dat ik hooguit 15 dagen verlenging kan krijgen, ondanks mijn verhaal over de gestolen bankpas en het wachten op een nieuwe in Delhi. Vervolgens moet ik naar het Ministry of Home Affairs om daar op hoger niveau toestemming te vragen. Bij beide instanties zit het vol met toeristen, dus je zit al gauw 2 uur te wachten op het verlossende antwoord. Ook hier willen ze niet meer dan 15 dagen geven en met een officieel papier vol stempels en handtekeningen ga ik weer naar het F.R.O. waar uiteindelijk de visa en paspoorten verstrekt worden. Tussendoor heb ik ook nog 2 treintickets gekocht die me via Agra naar Varanasi moeten brengen. Officieel wil het F.R.O. een zgn. "confirmed" vliegticket naar een bestemming buiten India zien om er zeker van te zijn dat je echt het land verlaat. Daar ik eerst Agra en Varanasi nog wil bezoeken heb ik gevraagd of ze ook akkoord zouden gaan met bus-of treintickets. Dit was okee, maar op het moment dat ik ze laat zien moet er toch nog overlegt worden met de chef van de afdeling. Al met al was dit dus toch nog wel even spannend. Gelukkig worden de treintickets geaccepteerd waarna ik een uur, 3 handtekeningen en 2 stempels later het "extension" heb!

De toeristen bespreken hier onderling welke problemen er opgelost dienen te worden en zodra iemand na heel veel papierwerk dan eindelijk een nieuw paspoort of een verlenging binnen heeft, wordt hij meteen gefeliciteerd met zijn overwinning. Saamhorigheid alom!

De dag die ik nog heb voordat mijn trein naar Agra gaat, besteed ik aan het bezoeken van het Rashtrapiti Bhavan, het presidentiele paleis uit 1929. Het ligt aan het westelijke uiteinde van de Rajpath (koningsweg), de Champs Elysees van Delhi.

De riksfietsers die me zijn diensten aanbieden begrijpt totaal niet waar ik heen wil omdat hij geen Engels verstaat, maar voor 20 rupees wil hij me wel wegbrengen. Aan een vriend die wel wat Engels spreekt vraagt hij nog even waak ik precies heen wil. Wel zo handig! Halverwege de rit worden we gestopt door een agent omdat die weg verboden is voor fietsers. Er zit niks anders op dan de rest te lopen. Omdat ik pas halverwege ben, betaal ik natuurlijk maar 10 rupees en dan heb je natuurlijk de poppen weer aan 't dansen. Met veel gevoel voor drama wordt het mij inmiddels bekende toneelstuk opgevoerd. Met veel handgebaren en een verontwaardigde blik weigert hij de 10 rupees aan te nemen. Ik leg het geld op de zitplaats en loop weg. In de praktijk zullen ze nooit achter je aankomen omdat je als toerist sowieso altijd teveel betaalt en ze dus goed aan je verdienen.

Bij het paleis zijn de voorbereidingen voor Republic Day, die op 26 januari gevierd wordt, in volle gang. Op deze dag, in 1950, werd India een republiek. In alle provincie-hoofdsteden, maar met name in Delhi wordt dit grootscheeps gevierd met kleurrijke parades. Helaas ben ik dan niet in Delhi, maar ik wil proberen er iets van te zien op de televisie, want het hele gebeuren wordt rechtstreeks uitgezonden.

Verder bezoek ik een soortgelijk astronomisch observatorium als in Jaipur, maar hier vormt het een vreemd contrast met de moderne gebouwen in de achtergrond. Iets anders dat me is bijgebleven zijn de verminkte bedelaars op de trappen van de sub-way. Je ziet er zowel mannen als vrouwen, met open wonden, stompjes i.p.v. handen en voeten, en ernstige verbrandingen. Het is te erg voor woorden, maar wel de realiteit van alledag. Voor deze mensen is geen normale toekomst meer weggelegd.

**Agra** De trein van 7.50 uur naar Agra heeft 2 1/2 uur vertraging, maar ik ontmoet 'n Zwitsers stel zodat we samen de tijd kunnen doden met het uitwisselen van onze reiservaringen. Zij zijn al in de landen geweest waar ik nog heen wil, dus dat komt goed uit.

Als we 2 uur onderweg zijn komen er twee spoorweg-agenten door de trein voor een routine-controle. Van iedereen moeten de tassen en koffers open, zo ook bij ons natuurlijk, maar met dat verschil dat ze bij ons meer in onze financiën geïnteresseerd zijn. Ik had in Delhi net wat Travellers Cheques gewisseld, dus ik had nogal wat roepees bij me, evenals US \$100 in constanten. Ik begin al nattigheid te voelen als ze, onder protest, het geld beginnen te tellen. Ik moet mee naar het portaal, waar de leider van de twee zich naar me toebuigt en fluistert: "Give me 20 dollars..... as a brother!". Ik leg hen uit dat dat geld van mij is en dat ik geen reden zie om het aan hem te geven. Verder wijs ik hem er ook nog even op dat hij er is om de passagiers te beschermen en niet om ze te beroven.

Veel heeft hij niet van mijn Engels begrepen blijkbaar, want hij herhaalt zijn vraag waarop ik weer antwoord: "No!Why?". Hij krijgt nu door dat het toch niet zo eenvoudig gaat als hij misschien gedacht had. Plotseling geeft hij me een hand en zegt luid: "Thank you Sir", waarschijnlijk om zijn gezicht niet te verliezen ten overstaan van de andere passagiers. Terug op mijn plaats vraagt de Indiase dokter, die tegenover me zit, of ik geld heb afgegeven. Dan komt de agent binnen die in het Hindi aan de dokter vertelt dat hij geen geld van me heeft afgenomen, bang om door de dokter aangegeven te worden. Als de agent weer weg is zegt de dokter dat ik me verder geen zorgen hoeft te maken want de man die naast hem zit blijkt een State-policeman te zijn. Als de man zijn lange jas open doet komt er een goudglanzende politiegesp tevoorschijn. De man lacht breed en zegt: "Don't worry!" en ook ik kan nu weer lachen. De rest van de reis verloopt zonder problemen. De dokter vertelt over India en de Zwitsers over Vietnam, Cambodja

en Thailand.

Agra staat bekend als de meest toeristische stad met de agressiefste riksjadriers, maar omdat wij niet op het hoofdstation uitstappen maar op een bijstation, merken we daar weinig van. Een toerist vertelde dat de drivers op het hoofdstation zo opdringerig zijn, dat ze door de politie met stokken achteruit worden geslagen!?

Al snel hebben we een hotel gevonden in Taj Ganj, een gezellig wijkje op 'n steenworp afstand van de Taj Mahal, het praalgraf dat tot een van de zeven wereldwonderen wordt gerekend. Vanaf het dakterras heb je een prachtig uitzicht op dit bouwwerk dat de grootmogol Shah Jahan voor zijn droomprinses liet bouwen nadat ze tijdens de bevalling van haar 15e kind was overleden. Haar laatste wens was in een graf bijgezet te worden dat het mooiste bouwwerk in de wereldgeschiedenis moest worden. Vanaf 1631 werd er door 20.000 man 22 jaar aan het witmarmeren praalgraf gewerkt. De vier 42 meter hoge minaretten op de hoeken staan niet waterpas, maar hellen een fractie naar buiten zodat ze bij een eventuele aardbeving niet op 't graf zullen vallen. De droom van de grootmogol om een exacte zwartmarmeren kopie voor zichzelf te laten bouwen kwam niet uit. Hij werd afgezet door zijn zoon, die hem voor de rest van zijn leven (7 jaar) in het Agra-Fort liet opsluiten. Vanuit zijn cel kon hij in de verte de Taj Mahal zien liggen, aan de oever van de Yamuna. Gelukkig werd zijn graftombe later naast die van zijn vrouw Mumtaz Mahal in de Taj bijgezet.

Voor ik de volgende dag de rest van Agra bekijk wissel ik van hotel omdat het er veel te rokerig is. Ze stoken namelijk een vuur om zich bij te warmen, op de vloer van de hal! Met een gehuurde fiets (20 Rp. per dag) en 'n plattegrond fiets ik langs alle toeristische attracties, maar de mooiste foto's maak ik deze dag vanaf een brug over de Yamuna. Aan de oevers zijn tientallen mensen bezig met 't wassen van grote doeken. Dit gebeurt in tonnen van 1 meter doorsnede. Als de was gedaan is wordt dit met een klein bootje naar de drooggevalen zandbanken in 't midden van de rivier gevaren. Hier wordt de was over een enorme oppervlakte te drogen gelegd. Als ik zoiets bijzonders en kleurrijks zie kan mijn dag niet meer stuk.

Een dagelijks terugkerend ritueel maak ik mee als ik in één van de restaurantjes zit te eten, wanneer tussen 6 en 8 uur de stroom wordt uitgeschakeld. Dit zou iets te maken hebben met een tekort aan water om de stroom mee op te wekken. In een keer is de hele stad pikdonker, maar alle restaurants en hotels hebben hun eigen generator zodat je binnen 1a 2 minuten weer licht hebt. Een nadeel is wel dat je door de hele stad heen de dieselmotoren hoort draaien.

Een ander fenomeen is 't illegaal stroom aftappen van de bovenleidingen. Met behulp van een lange stok, worden twee draden met een haakje eraan, over de bovenleidingen gelegd en voila, de lamp brandt! Vooral kooplui die hun kraam onder de leidingen hebben staan, passen deze truc toe.

De laatste dag in Agra val ik met mijn neus in de boter. Vandaag vieren de moslims het einde van de Ramadan. Iedereen is op zijn mooist gekleed en de mannen omhelzen elkaar even. Er is natuurlijk volop eten te koop en voor de kinderen staan er een aantal draaimolens en mini-reuzeraden, waarvan één helemaal van hout. Het lijkt veel op onze kermis.

Ook bezoek ik de Taj nog een keer waar de Indiers zich door een leger fotografen voor de Taj laten vereeuwigen. Ruim 200 fotografen hebben een licentie om hier te mogen werken, waarvan er, in een roulatiesysteem, 40 per dag bezig zijn. Er wordt beweerd dat de Taj het meest gefotografeerde object ter wereld is.

Vanaf Agra reis ik met de nachttrein in 18 uur naar Varanasi.

Veel leesplezier, groeten Vincent.

~~~~~  
Brief van Vincent uit Nepal (10 februari 1999). Voor de verandering heeft Vincent het tikwerk zelf gedaan, dat is effe luuks!!

Varanasi De treinreis verloopt deze keer voorspoedig. Voordat ik ben gaan slapen heb ik m'n rugzak met een ketting vastgeketend aan m'n bed. Omdat er 's nachts nogal eens gestolen wordt hebben de spoorwegen haken aan de banken gelast om je bagege aan vast te kunnen ketenen. Tijdens een ontbijtstop ontmoet ik Sam uit Alaska. Hij is ook 'n kanoer en heeft prachtige verhalen over 't zeekanoen op de zuidkust van Alaska. Hij vertelt het zo mooi dat ik bijna geneigd ben met hem mee terug naar Alaska te reizen. Voor de zekerheid wisselen we onze E-mail adressen uit, je weer maar nooit!

Een uur voordat we Varanasi bereiken breekt de zon plotseling door. Het lijkt hier wel lente. Op de akkers staan versgroen gewassen en helgele mosterdplanten. Al snel hebben we het Sita Guest House gevonden. Het ligt pal aan de Ganges en vanaf het dakterras kun je kilometers ver over de rivier kijken of recht naar beneden waar het dagelijkse leven zich afspeelt. Direct na zonsopkomst bestaat dit voornamelijk uit Hindoes die een ritueel bad komen nemen.

De eerste avond al nemen Sam en ik een kijkje bij het kleine 'Burning Ghat'. Er staan 8 brandstapels te in vlammen met op iedere stapel een overledene gewikkeld in kleurige doeken. Van sommige lichamen die al wat langer liggen te branden zie je de voeten nog buiten de brandstapel steken! Als je dit voor het eerst ziet sta je wel even met je ogen te knippen. Voor mensen met een zwakke maag zijn deze burning ghats absoluut niet geschikt.

Als ik de volgende dag nog een keer ga kijken kan ik het hele ritueel van dichtbij meemaken. Er is 's ochtends een oude man overleden die nu al gecremeerd wordt. De man ligt op een houten draagbaar, gewikkeld in doeken, op de oever van de Ganges. Zijn vrouw en dochter zitten gehurkt bij zijn hoofd te huilen. Dan wordt de man naar het water gedragen voor zijn laatste wasing met het heilige Gangeswater. Zijn dochter besprenkelt hem. Hierna krijgt hij zijn laatste maaltijd. Zijn vrouw, dochter en kleindochter stoppen zoetheit in zijn mond en vullen hem met het heilige water. Ook moeten ze 5 keer met de klok mee om het lichaam heen lopen. Dan wordt de man op de houtstapel gelegd waarna het vuur wordt ontstoken.

De eigenaar van dit ghat heeft me gedurende dit ritueel uitgelegd hoe dit alles in zijn werk gaat. Wat me opvalt is de openheid waarmee dit gebeurt. Hier volgen wat kille cijfers. Er is gemiddeld 360 kg hout nodig, dat precies afgewogen wordt. De kosten van zo'n lijkverbranding zijn 2000 roepees. Arme mensen betalen 100 roepees, maar krijgen wat afvalhout dat meestal niet genoeg is om het lichaam volledig te verbranden. Als je pech hebt zie je dan ook wel eens zo'n lichaam langsrijven. Een man heeft de taak het vuur zijn werk te laten doen. Wat enigszins wreed aandoet is het met een bamboestok inslaan op het lichaam. Vooral de schedel moet breken om de ziel te kunnen laten ontsnappen zodat die in een ander lichaam kan terugkeren. Omdat het lichaam alleen wordt beschouwd als de verpakking van de ziel wordt er respectloos in gepord en op geslagen totdat er niets van over is. De volledige verbranding neemt ongeveer 3 uur in beslag waarna de resten in de Ganges worden gegooid.

23-1-'99 mail uit India: *Hallo, ben op het moment in het heilige Varanasi waar de lijkverbrandingen langs de Ganges plaatsvinden. Zeer indrukwekkend! Gelukkig is het weer opgeknapt, overdag 24 graden! Groetjes, Vincent*

Behalve deze lijkverbrandingen zie je ook veel mooie dingen in en langs de Ganges. Wel eens

dolfijnen gezien in zoet water? Hier vind je ze. Of apen die de bananen uit je tas stelen? Waterbuffels die in bad worden gedaan door een klein jochie en mannen die de was staan te doen in de rivier? Iedere dag dat je langs de rivier loopt zie je weer nieuwe dingen die vragen om gefotografeerd te worden, zoals bijvoorbeeld de fel gekleurde doeken die op de trappen te drogen liggen. Net als ik een foto heb gemaakt zeilen er een paar stenen langs m'n hoofd die op de doeken terecht komen. 'Welke idioot!?' Als ik me omdraai zie ik de daders op een muur boven me zitten. Het is de familie aap die zich verveelt. Snel worden de doeken opgeruimd om meer beschadigingen te voorkomen en ik maak me uit de voeten voordat ik ook geraakt word.

Op een avond worden er door zingende groepen mannen en jongens ongeveer 200 beelden met evenzoveel boten aan de Ganges geofferd. Om welke god het precies ging ben ik niet te weten gekomen maar de onophoudelijke stroom van beelden was mooi om te zien. Met enige weemoed neem ik na 6 dagen op 26 januari afscheid van Varanasi. Op 27 januari moet ik India verlaten want dan loopt m'n verlengde visum af. Als we de stad uitrijden zien we nog enkele militaire parades i.v.m. Republic Day. Helaas had ik geen gelegenheid om de parades in Delhi op de TV te bekijken. Voordat we de stad echt uitrijden moet er nog even een klein half uur aan de bus gesleuteld worden. Mijn voorstel om de monteur mee te laten rijden wordt lachend van de hand gewezen. Een geruststellende gedachte!

NEPAL

Maandag 26 januari '99. Het verbaasd me dat het landschap tot aan de grens van Nepal totaal vlak is. Ik had er zelfs een paar foto's kunnen nemen die je zo in een boek over het Hollandse rivierenlandschap had kunnen plaatsen. In de bus zitten op een paar toeristen na alleen Nepalezen. Wat opvalt is dat ze veel vrolijker zijn dan de Indiase mensen. Met name de vrouwen zitten veel te lachen.

Als we in het donker om 8 uur in de grensplaats Sunauli aankomen moet het visum nog even geregeld worden in een klein kantoor waar we bij kaarslicht de benodigde formulieren in mogen vullen. Binnen 10 minuten heb ik het visum in m'n paspoort staan. Het is toch wel erg handig dat je dit gewoon aan de grens kunt regelen. Ook het wisselen van Indiase voor Nepalese roepees en het verzilveren van Travellers Cheques kan nog om 10 's avonds in het hotel.

De Nepalese roepie is ruim 3 cent waard en de klok mag weer een kwartier extra vooruit gezet

worden. Als jullie om 6 uur nog liggen te slapen is het hier al 10.45 uur. Officieel is het hier zelfs al 2056 omdat er een andere jaartelling wordt gehanteerd. Nieuwjaar valt ergens half april. Er staat me dus nog een feest te wachten!

Pas als we de volgende ochtend al ruim een uur onderweg zijn zie ik de eerste bergen in de verte opdoemen. Het valt me op dat hier veel minder troep op straat ligt, de doorgaande wegen veel beter zijn en de mensen minder opdringerig dan in India. Een verademing dus!

Chitwan National Park De laatste 6 km naar het National Chitwan Park in het zuiden van Nepal leggen we per Landrover af omdat we door een rivier heen moeten. In het toeristendorp Sauraha zijn nauwelijks toeristen wat het afdingen op een kamer in het 'Green Peace Jungle Resort' erg makkelijk maakt. Ik betaal maar een derde van de normale prijs. Ik voel me inderdaad een beetje in de jungle want in de tuin hebben drie echte olifanten hun onderdak. Vanaf een terras aan de Rapti-rivier heb je een prachtig uitzicht. Er waden de hele dag 'locals' door de ondiepe rivier met zware bossen olifantsgras op hun rug. Dit spul lijkt meer op bamboe en is taai en sterk. Het wordt voornamelijk als bouw materiaal voor huizen en hutten gebruikt.

De laatste jaren mogen de grassnijders nog maar een periode van 10 dagen het park in om in die korte tijd zoveel mogelijk gras te snijden. Deze maatregel is om het leven in het park zoveel mogelijk ongestoord te laten. In die 10 dagen wordt er door ongeveer 70.000 mensen zo'n 8 à 10.000 ton gras gekapt. Niet zelden komen daarbij mensen om die aangevallen worden door neushoorns, beren of tijgers. Tijdens de olifantsafari die ik gedaan heb, heb ik tot mijn grote teleurstelling maar één 'Rhino' vanuit de verte gezien, maar wel een hele ploeg grassnijders die vanwege diezelfde neushoorn in een boom waren gevlucht. Vanaf mijn veilige plaats op de olifant was het wel een komisch gezicht. Het leek wel een kerstboom vol met gekleurde ballen!

De volgende dag steken we met zijn vijven (2 gidsen, 2 Canadese meiden en ik) in een houten kano de rivier over om een 'jungle'wandeling te maken. Een van de gidsen vertelt wat we moe-

ten doen als we respectievelijk een neushoorn, een beer of een tijger op ons pad vinden. Voor de eerste moet je een boom inklimmen (dat wist ik al!), of als de boom te dik is, er omheen rennen. De beer moest je op zijn neus proberen te slaan. Omdat ik het grootst was mocht ik dat wel doen. En voor de tijger hoefde je niet bang te zijn mits ze geen jong bij zich had, dan kon je er op je gemak foto's van maken. Gevoel voor humor kun ik onze twee gidsen in ieder geval niet ontzeggen. Op het moment dat we geritsel hoorden stonden we alle drie stijf van de schrik. 'Wat zou het zijn? Een rhino, een beer of een tijger?' Gelukkig was het maar een hert. Uiteindelijk hebben we geen gevaarlijke beesten gezien, of het moeten de twee krokodillen zijn geweest die op de oever lagen te zonnen. Wel wisten de gidsen veel te vertellen over het herkennen van sporen en uitwerpselen. Al met al toch de moeite waard.

Het 'Elephant Breeding Centre' was ook de moeite waard. Hier worden de olifanten gefokt en getraind. Er zijn 4 jonge olifantjes van 6 tot 12 maanden oud die je van heel dichtbij kunt bekijken. De jongste staat toevallig net bij zijn moeder te zogen. Als ze 2 jaar zijn worden ze een jaar lang getraind. De slimsten doen het in 6 maanden. Dan zijn ze klaar om met toeristen op hun rug door het park te kunnen lopen.

Op het terras ontmoet ik twee vrouwen waarvan er een toevallig uit.....Dordrecht komt. Wat kan de wereld toch klein zijn. Alle drie voelen we ons de rijke Westerlingen als we van achter ons bier naar de zwoegende grassnijders zitten te kijken die met 80 tot 100 kg gras op hun rug uit de rivier de oever op klimmen. Om ons geweten een beetje te sussen verzinnen we allerlei manieren waarmee we indirect toch voor een deel van het inkomen van deze mensen zorgen. Onder andere door de 'bungalows' die van dit gras voor de toeristen worden gebouwd. Inmiddels zijn er meer toeristen aangekomen die allemaal op het terras van de ondergaande zon zitten te genieten. En dan, vlak voor de zon helemaal wegzakt komen er quasi nonchalant 7 olifanten aanlopen om ten overstaan van het volle terras even een bad in de rivier te nemen. De 'ohhhs' en 'ahhhhs' zijn niet van de lucht en zoals natuurlijk ook de bedoeling was gaan een aantal mensen meteen een dure olifantsafari boeken. Perfect getimed!

Kathmandu Na drie dagen Chitwan reis ik in vijf uur met de bus naar het op 1370 meter hoogte gelegen Kathmandu. Het is hier laagseizoen maar ik sta versteld van het aantal toeristen dat hiet in de winter is. Van een Engelsman die hiet al acht jaar woont en werkt hoor ik dat het de warmste en droogste winter in 30 jaar is. Overdag 25 graden, als het bewolkt is wat minder. Ook is hier weer van alles te koop in de supermarkt in de straat waar ik voor 80 roepes een kamer heb. Ze hebben er zelfs een soort Hollandse kaas. Verder zijn er tientallen winkels waar je voor een paar centen je hele bergsportuitrusting bij elkaar kunt kopen. De meeste artikelen zijn goede imitaties van de gerenomeerde merken. Dan heb je nog de vele bureautjes waar trekkings en rafttochten kunt boeken, kaart- en boekwinkels, muziekwinkels, tientallen Internet-shops en honderden hotels en restaurants, de een nog gezelliger dan de ander. Mijn favoriet is het 'New Orleans Café' waar ze blues- en jazzmuziek draaien en er 's avonds drie kampvuren in het tuinrestaurant branden.

Tot zover Nepal, er volgt meer!!

~~~~~

Brief van Vincent uit Nepal (17 april 1999). Joke Tepas, bedankt voor het tikwerk. De lijst met vrijwilligers wordt steeds langer!!

Vanuit Kathmandu bezoek ik de twee andere koningssteden. De boeddhistische stad Patan is met zijn 2600 jaar de oudste stad van Nepal. Je vindt er tempels met schitterend verfijnd houtsnij- en beeldhouwwerk en het mooiste museum dat ik ooit gezien heb. Het is ondergebracht in

het oude koninklijk paleis en laat alles zien dat met het boeddhisme te maken heeft. Ook neem een kijkje in een Tibetaans vluchtelingendorp waar men o.a. een weverij heeft staan. De andere koningsstad is het hindoeïstische Bhaktapur. Deze authentieke autovrije stad is vrijwel onaangestast door de moderniteiten van deze eeuw en lijkt daardoor op een groot openluchtmuseum waar je uren doorheen kan dwalen. Vooral als je de kleinere steegjes induikt waan je je een paar eeuwen terug

Pokhara Na een bijna vruchteloze poging om vanuit Nederland via New York geld over te laten maken naar de Grindley's bank in Kathmandu verlaat ik deze toch wel grote stad richting het 200 km. westelijk gelegen Pokhara. Kathmandu heeft de afgelopen 10 jaar een explosieve groei doorgemaakt waardoor het geteisterd wordt door een adembenemende luchtverontreiniging. Als je na een dagje sightseeing je neus snuit is je zakdoek meteen zwart. Ook je kleren zien er na een paar dagen niet meer uit! Pokhara daarentegen heeft veel minder verkeer en lijkt meer op een vakantieoord, gelegen aan het prachtige niet door motorboten geteisterde Phewa-meer.

Ook is hier een filiaal van de Grindley's bank waar ik uiteindelijk toch nog mijn geld kan opnemen. Het gaat niet allemaal van een leien dakje omdat op de telex uit New York mijn voorletters zijn wegge gevallen. Gewapend met een speciaal entry-pasje mag ik in het heilige der heiligen bij de directeur uit komen leggen dat ik inderdaad V.P.T. Tepas ben. Als ik de trap weer afloop willen een paar Nepali weten wat ik daarboven nu te doen had. Ik hou het erop dat de directeur en ik samen een lunch hadden, de mannen in verbazing achterlatend.

Na een trekkingpermit van de overheid en een entrypermit voor het Annapurna Conservation Area geregeld te hebben pak ik op 17 februari mijn rugzak voor een 9-daagse tocht naar het Annapurna Base Camp (ABC) op 4200 m. De tas met spullen die ik niet nodig heb voor de trek kan ik achterlaten in het hotel. Voor de eigenaar is dit natuurlijk een garantie dat je na de trek minimaal weer 1 of 2 nachten in zijn hotel slaapt.

De eerste paar uur moet ik weer even wennen aan het lopen met de rugzak maar daarna heb ik al bijna niet meer in gaten dat ik het ding om heb, de omgeving slokt bijna al mijn aandacht op. Maar ook de lokale bevolking die je in de kleine gehuchten tegenkomt zorgen voor de nodige afleiding. B.v. vrouwen die in grote rieten manden op hun rug brandhout of groenten vervoeren, mannen die met 2 ossen en een houten ploeg hun akkers bewerken en kinderen die spelen met een ijzeren hoepel die ze met een stok voor zich uit laten rollen. Blijkbaar vinden ze mijn telescopische wandelstokken ook wel interessant, want soms pakken ze ze beet en lopen gezellig een paar meter met me mee.

Omdat het gebied behoorlijk toeristisch is, zijn de lodges vrij luxe voor Nepalese begrippen. Tijdens de eerste paar dagen in de lager gelegen gebieden kun je zelfs nog douchen. Het water wordt opgewarmd door zonnepanelen! De keuken biedt westers eten tot en met goede pizza's toe. Maar ik vind het nationale gerecht Dahl Baht, gekookte rijst met linzen en groenten ook zeer goed binnen te houden. Een groot voordeel is ook dat je altijd een tweede keer opgeschept wordt.

In de hoger gelegen hutten kun je alleen nog "douchen" m.b.v. een "Bucket" warm water. Het lijkt primitief maar je went er snel genoeg aan. Ook het verwarmingssysteem in de eet- en zitruimte werkt primitief maar doeltreffend. Je zit met zijn allen aan een grote tafel met aan de randen dunne dekens vastgemaakt die je op je bovenbenen legt. Onder de tafel staat een benzinebrander te snorren of een bak met hete kolen te gloeien. Binnen een mum van tijd heb je het bloedheet.

Na 3 dagen van klimmen en af en toe weer dalen loop ik op 2600 meter het zogenaamde Anna-

purna Conservation Area Project binnen. Kort gezegd zorgt de ACAP voor erosiebestrijding. Er mag in dit gebied niet op hout gestookt worden en ook voor andere doeleinden mag er geen hout gekapt worden. Er wordt op benzinevergassers gekookt. In tegenstelling tot wat de Nepalezen gewend zijn wordt het afval verzameld en verbrand of afgevoerd. Om deze organisatie draaiende te houden betaalt iedere trekker die het Annapurnagebied betreedt 1000 roepes (30 gulden). Dit is de entrypermit die al eerder genoemd werd.

Boven de 3000 m.hoogte wordt aangeraden niet meer dan 300 meter per dag te klimmen om langzaam te acclimatiseren en daarmee hoogteziekte te voorkomen. Soms hoeft je dan maar enkele uren te lopen om die hoogte te overbruggen. De rest van de dag kun je dan heerlijk luiëren. Beter is 't om die dag zonder rugzak nog 300 meter hoger te klimmen, minimaal een uur op die hoogte te verblijven om vervolgens weer 300 meter af te dalen. Dit bevordert het acclimatiseren. Als je lak hebt aan deze regels en 'even' snel de berg op denkt te klimmen loop je 't risico ernstig ziek te worden. Ieder jaar overlijden er zelfs 'n paar trekkers aan deze ziekte in het Annapurnagebied.

Op de dag dat ik het laatste traject naar het ABC loop begint het halverwege zacht te sneeuwen. 'Als het maar niet doorzet want dan kan ik het spoor niet meer volgen' denk ik nog. Als ik na anderhalf uur het Base Camp op 4200 meter hoogte bereikt heb kan ik me warmen bij de grote eettafel. Vijf minuten later begint het zwaar te sneeuwen. Net op tijd binnen dus! Er zijn verder alleen 3 Canadezen en de eigenaar\kok van de lodge. We doden de tijd met het drinken van liters thee, het wegwerken van enorme hoeveelheden eten, lezen en het vertellen over onze reiservaringen.

In m'n slaapkamer is het koud. De waterfles naast mijn bed is 's nachts stijf bevroren. Een probleem waar alle hoogslapers mee kampen is het feit dat je 's nachts altijd 'n keer moet plassen. Je moet dan echt even moed verzamelen om je behagelijke warme slaapzak te verlaten en door de vrieskou naar het buitentoilet te gaan. Ik neem me dan altijd voor om 's avonds minder te drinken, maar op grote hoogte behoort je per 1000 meter extra hoogte, één liter vocht extra per dag naar binnen te werken vanwege de droge lucht. Op deze hoogte dus vier liter meer dan dat je normaal al drinkt. Kortom, 't plassen blijft een probleem. Misschien neem ik de volgende keer een urinaal mee!

De volgende ochtend staan we vroeg op om de zonsopkomst te zien. Het ABC dat in 1970 door een Engelse expeditie werd gesticht voor de beklimming van de ruim 8000 meter hoge Annapurna I is aan alle kanten omgeven door toppen van 7000 meter en hoger. Het lijkt een enorm amfitheater van sneeuw/ijs-muren.

Om 6.45 uur verlichten de eerste zonnestralen de witte toppen en al snel zijn de grauwe bergwanden veranderd in de grootste helwitte reflexieschermen ter wereld. Ook de bergwanden aan de schaduwzijde 't amfitheater worden daardoor diffuus verlicht. De sneeuwbrillen komen te voorschijn en er wordt kwistig met "sunblock" gesmeerd. Later op de dag kom ik twee Hollandse jongens tegen die enorme blaren in hun gezicht hadden. Ze waren vergeten zich in te smeren.

Rond een uur of tien is het al zo warm dat iedereen zijn kleren begint af te pellen totdat we alleen nog in een korte broek en een T-shirt rondlopen. Na de lunch beginnen we weer af te dalen omdat we weinig zin hebben in nog een tweede nacht in de kou. Tijdens de afdaling die drie dagen duurt komen we tientallen "porters" tegen die met lasten tot 120 kg. op hun rug naar boven lopen. Wat bijna niet voor te stellen is, is het feit dat alles, d.w.z. bouwmaterialen voor de lodges inclusief het volledige interieur, al het voedsel, frisdrank en bier met mankracht gedurende dagenlange tochten omhoog gebracht wordt. De porters dragen nooit iets op hun schouders, maar met een brede band die over hun hoofd loopt. Soms zie je ze met de meest vreemde lasten lopen. Balken van 4 meter lengte dwars op hun rug. Een complete kippenfarm, een 1000 liter wa-

tertank of een set tafel met stoelen. Omdat het zulke zware lasten zijn moeten de porters vaak stoppen om te rusten. Op regelmatige afstanden van elkaar op de route zijn daarvoor stenen verhogingen gebouwd waar de lasten even op gezet kunnen worden. Hierdoor hoeven de porters niet diep te bukken als ze hun last even kwijt willen.

Hoe lager we komen hoe drukker het wordt. Vooral hele groepen oudere Japanners en Taiwan-
nezen met witte handschoenen tegen het vuil en omhangen met dure camera's. Omdat ik het nu wel heel erg toeristisch vind worden (ja ik weet het, zelf ben ik ook een van de velen) zet ik er de vaart in om zo snel mogelijk het gebied te verlaten om na 9 dagen weer eens fatsoenlijk te kunnen douchen in mijn hotel in Pokhara.

Groeten Vincent. Volgende keer het verslag van het ruim 300 km. lange Annapurna Circuit.

~~~~~

Brief van Vincent uit Nepal (22 mei 1999). Ook dit keer heeft Vincent het typewerk zelf gedaan.

Pokhara Na 3 dagen van luieren en lezen op een van de terrassen aan het Phewameer is het weer tijd voor wat actie. Luieren gaat snel vervelen. Op het meer speelt het verwendde 22-jarige zoontje van de koning met zijn speedbootje. Niemand mag van de koning met een motorboot varen om het meer niet te vervuilen, maar zijn zoontje mag dat, tot ongenoegen van de locale bevolking, wel. Als ik met wat Nepalese mannen praat blijkt dat de koning niet bepaald geliefd is. Hij zou alleen zichzelf verrijken en zich te weinig inzetten voor het welzijn van zijn volk. Geregeld laat hij zich naar Pokhara vliegen omdat hij aan het meer een buitenverblijf heeft.

Mailtje aan het thuisfront: *Hallo basecamp, vertrek vandaag voor een ongeveer 21 dagen durende trekking om het Annapourna-massief heen, over een pas van 5400 meter. Onderweg zullen er hoogstwaarschijnlijk geen Cybercafe's zijn om te mailen, alhoewel hier niets onmogelijk is!*
Groeten, Vincent

Annapourna Circuit Op maandag 2 maart '99 vertrek ik vanuit Pokhara voor een zes uur durende busrit naar het startpunt van het Annapourna Circuit. Dit is misschien wel de langste trek die je hier kunt maken. De route om het Annapourna-massief is ruim 300 km lang en voert door smalle kloven, brede dalen en over een 5400 meter hoge pas.

Ik heb nooit geweten dat je met een 50-persoons bus ook kunt terreinrijden. Het laatste anderhalf uur doen we niet anders en op een gegeven moment komen we muurvast in het rulle zand te zitten. De mannen worden beleefd verzocht uit te stappen en te duwen. Uiteindelijk arriveren we in Besi Sahar waar de weg ophoudt. Ik doe m'n rugzak om, trek de heupgordel stevig aan en begin aan de trektocht waar gemiddeld 19 dagen voor staat. Voor me loopt een porter met een paar grote platen multiplex op zijn rug. Om de 100 meter stopt hij even om bij te komen. De eerste nacht breng ik door in een lodge met wandjes van riet tussen de kamers. Leuk als er een snurker aan de andere kant van het wandje ligt ofnog erger!!!

Om mezelf 's middags en 's avonds niet te hoeven vervelen sleep ik twee boeken mee. 'The Climb' geschreven door de Russische gids Anatoli Boukreev en 'Into thin air' geschreven door de klimmer/schrijver John Krakauer. Beide boeken gaan over de waar gebeurde tragedie op de Mount Everest die in '96 plaatsvond. Er zijn toen vijf klimmers tegelijkertijd omgekomen. De schrijvers, die deel uit maakten van de expeditie, geven ieder hun visie hoe het ongeluk plaats heeft kunnen vinden waarbij de heren nogal van mening verschillen. Omdat ik nu zelf in de Hji-malaya ben wordt het verhaal veel realistischer dan wanneer je het thuis op de bank zou lezen. De tweede dag kom ik een groep tegen die in omgekeerde richting loopt!? Het blijkt dat ze de pas niet over kunnen omdat er een week geleden te veel sneeuw was gevallen. Wat is wijsheid in zo'n geval? Ook omkeren, of hopen dat het niet meer zal sneeuwen als ik over een dag of tien

over die pas heen wil. Uiteraard de laatste optie, er is niets zo veranderlijk als het weer . Misschien is het dan net zulk mooi weer als nu. Het blijft koffiedik kijken! Met goede hoop loop ik verder, maar de tereurstelling zal groot zijn als ik net als deze groep het hele eind terug moet lopen.

Bij 'n ACAP-checkpoint kun je zien hoeveel mensen hier de afgelopen jaren zijn geweest. De Engelsen staan al jaren aan de top, op de voet gevolgd door de Fransen en de Duitsers. Helemaal eerlijk is deze lijst niet want het gaat om absolute getallen. In '98 zijn zo'n 12000 mensen aan deze trek begonnen. Ik zeg met nadruk 'begonnen' want er zijn heel wat mensen die afhaken en teruglopen omdat ze darmklachten of hoogteziekte krijgen.

Als ik de 100 meter lange wiebelende hangbrug over de Marsyangdi oversteek sta ik hier midden tussen de bergen tot mijn verbazing ineens op een voetbalveldje. De dorpen uit de omgeving spelen er een competitie. Om het veld heen zijn een aantal kermissspelen te doen. Ik doe mee aan het ringwerpen, zonder iets te winnen maar wel tot hilariteit van de Nepalezen. In het dorp Chamje kom ik in het lodge het Engelse stel tegen die de afgelopen nacht in het zelfde lodge sliepen. We wisselen de ervaringen van de afgelopen dag en van andere reizen uit. Zo kom je elke dag weer trekkers tegen die je al eerder hebt ontmoet en ontstaat er een band. Kortom, je bent alleen als je dat wilt, maar zodra je in een lodge arriveert zit je weer gezellig te OH-en.

Na vier dagen ben ik in Bagarchhap op 2164 meter hoogte. Een dorp in Tibetaanse stijl dat in '95 om zes uur 's ochtends werd opgeschrikt door een aardverschuiving die het dorp in tweeën deelde. Een 20 meter brede stroom van modder en stenen overspoelde tien huizen en vier lodges. Tien Nepali en negen toeristen vonden de dood. Nog steeds is goed te zien waar de niets ontziende modderstroom heeft gelopen. Er staan ook een aantal gedenkstenen tussen de puinhopen.

De Engelsen, Becca en Justin, en ik bestellen een 'pizza' in het Buddhalodge waar we de enige gasten zijn. In ieder lodge vindt je een uitgebreide menukaart met internationale gerechten om de toeristen te lokken, maar de kok weet soms niet hoe hij een bepaald gerecht moet klaarmaken. Zo ook met onze 'pizza's' die maar 12 cm in doorsnede zijn en voorzien van alleen een laag ketchup. Eet smakelijk! Heel voorzichtig leggen we uit hoe een echte pizza er ongeveer uit hoort te zien en dat er minimaal wat kaas op hoort te liggen. 's Avonds zitten we bij kaarslicht nog lang (tot 9 uur!) met ze te praten. Natuurlijk worden de namen uitgewisseld. Net als de Indiërs hebben de meeste Nepalezen moeite met de 'V' en de 'F'. Mijn naam wordt verbasterd tot 'Prrrrrinent' wat wel komisch klinkt.

Vanaf Bhartang (2919 m) begint op de 6e dag een spectaculair landschap met steile wanden, diepe kloven en een enorme hoge gladde helling met een gapende scheur door het midden. Regelmatig steek ik bergriviertjes over via volledig van hout en stenen gebouwde bruggen die zeer knap geconstrueerd zijn. Het gebied waar ik nu in loop wordt o.a. door Tibetanen bewoond. Bij de in- en uitgang van ieder dorp staat een stenen poort met in de wanden gebedsrollen die door de bewoners altijd gedraaid worden bij het passeren. Vaak staat er midden in het dorp ook nog een lange muur met soms wel 150 rollen naast elkaar.

Vanaf Pisang (3185 m) kies ik voor de bovenroute die door het bijna verlaten dorp Ghyaru op 3673 m loopt. Het uitzicht is fantastisch. De Annapurna II, III en IV, bergtoppen alle hoger dan 7000 meter, lijken op een steenworp afstand te liggen. Om de toppen heen razen enorme sneeuwverstuivingen. Het moet daarboven flink koud zijn.

Groeten Vincent. Volgende keer het vervolgverslag van het ruim 300 km. lange Annapurna Circuit.

~~~~~

Brief van Vincent uit Thailand (3 juni 1999). Ook dit keer heeft Vincent het typewerk zelf gedaan.

Het spookdorp blijkt verlaten te zijn omdat het 's winters erg koud is en er weinig valt te boeren. De meeste bewoners trekken naar Kathmandu en daarvan komt ongeveer de helft maar terug in het voorjaar. De rest probeert in de hoofdstad hun geluk te beproeven, wat in de meeste gevallen niet meevalt. Nepal heeft maar weinig industrie met de daarbij behorende werkgelegenheid. Op de platte daken van de huizen liggen enorme voorraden brandhout opgestapeld om op te kunnen koken. Het hout moet van ver aangevoerd worden op deze hoogte. Dit gebeurt voornamelijk met mankracht. Het leven op deze hoogte zal zwaar zijn. De gemiddelde leeftijd die in Nepal bereikt wordt is 55!

Op sneeuwluipaardenjacht. In het op 3460 m. gelegen Braga blijf ik twee dagen om te acclimatiseren en zonder rugzak wat 'sidetrips' te maken. Een ervan gaat naar het Icelake op 4600 m. hoogte. Volgens de eigenaar van het lodge zijn er kortgeleden twee geitjes doodgebeten door een van de sneeuwluipaarden die in dit gebied leven. Ze schijnen zich rondom het Icelake op te houden. Ik hoef niet bang te zijn want ik ben een te grote prooi voor deze roofdieren. Toch wat gespannen ga ik op stap. Je zal maar tegenover zo'n beest komen te staan. Na een lange klim vind ik na enig zoeken het meer en .....enkele sporen die op die van een grote kat lijken. Toch krijg ik de dieren niet te zien. Wel ontdek ik vlakbij vijf blauwe berggeiten en kom ik een kudde yaks tegen. Als ik vrij plotseling ineens voor de kudde sta, staat de stier meteen op. Het enorme beest, met zijn lange haren die bijna tot de grond reiken, ziet er dreigend genoeg uit om mij op een veilige afstand te houden. Het is een fantastisch gevoel om hier helemaal alleen een kudde wilde yaks tegen te komen.

De eigenaar van het lodge, Karma Tsering, heeft zijn hotel met bakkerij in de afgelopen drie jaar opgebouwd. Alle materialen, behalve de stenen, zijn m.b.v. porters over 70 km in 7 a 8 dagen hierheen gedragen. De porters krijgen daar 35 roepees (f1,05) per kg voor. De allersterksten presteren het om 120 kg op hun rug naar boven te sjouwen, waarbij het gewicht aan een band hangt die over hun hoofd loopt. Een zeer bijzonder bouwsel is het buitentoilet. Het bestaat uit drie houten wandjes, een deur, een dak en een vloer met in het midden een opening. Onder die opening is een diep gat gegraven. Als je je behoefte gedaan hebt, open je een klepje in de houten wand links van je en grijp je een handvol zaagsel uit de bak die aan de buitenkant achter het klepje hangt. Vervolgens strooi je het zaagsel over je hoop en klaar is kees.

In het grotere dorp Manang wordt elke om drie uur door een arts van de vrijwilligers reddingsorganisatie een lezing over hoogteziekte gegeven. Wanneer krijg je het, wat kun je er aan doen en hoe kun je het voorkomen zijn de belangrijkste onderwerpen. De groep met het hoogste risico zijn volgens de Canadese arts de jonge sportieve jongens die niet in het gezelschap zijn van een vrouw. Deze groep onderschat vaak de gevaren van hoogteziekte en denkt dat ze zo'n hoge berg wel 'even' op kunnen rennen. Meestal komen ze van een koude kermis thuis en moeten ze zo snel mogelijk afdalen om erger te voorkomen. Hier ontmoet ik Gijs en Arjen, twee Hollanders. Mijn plan om naar het hoogst gelegen meer ter wereld te klimmen lijkt ze wel wat. We maken plannen en vertrekken de volgende ochtend vroeg voor deze sidetrip die vier dagen zal duren. Tijdens de klim naar het Tilicho Basecamp lodge blijkt dat Arjen een neef is van een kanovriend van me. Wat is de wereld toch klein!

Ik heb blijkbaar al wat last van de hoogte gekregen want als we na een adembenemende klim op het hoogste punt aankomen, merk ik dat m'n camera nog op het laatste rustpunt moet liggen. En dat is één uur klimmen geleden! Ik kan mezelf wel voor m'n kop slaan. Zonder rugzak ben ik terug, en weer omhoog gerend. Wel goed voor de conditie, maar ik had liever al in het lodge gezeten want het is al flink koud aan het worden. Als ik eindelijk binnen ben staat er al een grote thermosfles dampende thee voor me klaar. Samen met de waard/kok zitten we rond het fornuis

om warm te blijven. Om het half uur wordt er door één van ons wat te eten besteld, dat dan, door de zeer geroutineerde kok, vlak voor onze neus bereid wordt. We zijn de enige gasten in het lodge op 4100 m. hoogte.

De tweede dag maken we een dagtocht naar het Tilicho-lake op 5200 m. hoogte. De hemel is strakblauw en het is praktisch windstil, perfecte omstandigheden dus. Al snel lopen we in de sneeuw waar we soms tot onze knieën inzakken. Als we 3 1/2 uur geklommen hebben staan we na een laatste coll ineens voor het bevroren meer, alleen met z'n drieën. Het meer is twee bij drie km. groot. Je zou er mooi op kunnen schaatsen. De gevreesde hoofdpijn blijft gelukkig achterwege, ook als we uren later weer terug zijn in het lodge waar nu drie andere trekkers gearriveerd zijn.

De derde dag wordt een rustdag. Uren liggen we in onze shorts te zonnen en te lezen. En dat op deze hoogte!

Tot en met de Thurong La-pas van 5400 meter loop ik weer alleen. Het is prettiger om je eigen tempo te lopen dan te proberen iemand bij te houden of steeds te moeten wachten. Het laatste lodge voor de pas zit bomvol. Zo'n 70 a 80 mensen die zich allemaal voorbereiden op de lange tocht over de pas. Morgen moeten we door de ijle lucht 900 meter omhoog en vervolgens weer 1700 meter omlaag tot het eerste dorp. 's Nachts is het ijsig koud (niet in mijn slaapzak!) en wordt er door de meeste mensen slecht geslapen. Er wordt geklaagd over hoofdpijn, misselijkheid, te droge lucht enz.

Precies om zes uur 's ochtends, na een zwaar ontbijt met onder andere porridge (een soort Brinta), vertrek ik bij het eerste daglicht. Regelmatig moet ik even stoppen om op adem te komen, maar verder voel ik me prima. Er zijn mensen die tijdens het klimmen ziek worden en noodgedwongen rechtsomkeert moeten maken. Onderweg praat ik bij een theehuisje in het witte landschap met een Frans echtpaar. Ze zijn al 60! Hun rugzakken worden weliswaar door porters gedragen, desalnietemin blijft het toch een hele prestatie.

We hebben veel geluk vandaag. Het weer is perfect, de zon schijnt en het is bijna windstil. Na ruim drie uur ploegen door de sneeuw sta ik op de pas. Het uitzicht is van hieruit niet eens zo spectaculair. Een Amerikaanse heeft voor haar groep een fles sterke drank meegesjouwd om de overwinning gepast te kunnen vieren. Ze duwt mij ook zo'n mini bekertje in m'n handen. Mmm, helemaal niet slecht. Als de drank naar binnen glijdt heb ik even het gevoel dat het me opwarmt, maar dat is slechts schijn.

Na nog wat koppen thee en de bekende foto's begin ik snel met afdalen, ik wil op tijd in Mukti-nath op 3700 meter zijn. Al gauw wordt het uitzicht beter. Voor me ligt een breed dal met in de diepte wat stipjes en daarachter dal ligt een imposante bergketen. Ik ben blij dat ik m'n wandelstokken bij me heb tijdens deze lange afdaling. M'n linkerknie, die ik ooit tijdens een fietstocht geforceerd heb, zou deze marteling anders niet vol hebben gehouden. Nu kan ik met behulp van de stokken en m'n armen de grootste belasting opvangen. De stipjes blijken de huizen van Mukti-nath te zijn als ik door m'n verrekijker kijk. Dit dorp is een bedevaartsoord met een Hindustaanse en Boeddhistische tempel. Tijdens de rest van de trek zal ik nog honderden pelgrims tegenkomen die allemaal op weg zijn naar dit heilige oord.

Na een twaalf uur lange slaap ben ik weer helemaal uitgerust de volgende ochtend en vertrek samen met Natasja, een Nederlandse, richting Kagbeni. Vanaf hier is het voornamelijk afdalen, dus geen kans meer op hoogtezieke.

Wordt vervolgd!

Groeten Vincent

Brief van Vincent uit Kathmandu (17 juni 1999). Joke Tepas bedankt voor het werk aan de toetsen.

Kagbeni is een dorp dat grenst aan het zogenaamde "Upper Mustang". Naast onze lodge is een politiepost waar constant een bewapende politieman de grens bewaakt. Je kunt het gebied alleen in met een gids, na betaling van 'maar' US \$ 700. De volgende keer misschien! Na een driedaagse wandeling over de brede droge rivierbedding komen we in het gebied met de rododendronbossen die nu in bloei staan. Overal om ons heen is het rose/rood gekleurd. Onderweg komen we behalve de honderden pelgrims ook tientallen ezel-karavanen tegen, die de hoger gelegen gebieden bevoorraden. Als ze passeren moet je altijd zorgen dat je aan de bergkant van het pad staat anders loop je het risico er vanaf geduwd te worden. Ook zien we een rituele lijkverbranding langs de rivier. Na 27 dagen klimmen, zweten en afdalen zit de trekking erop.

Pokhara De geplande drie tot vier dagen rust worden er zes. Ik breng de dagen door met eten, luieren en lezen. Op deze lagere hoogte is het weer zo drukkend dat je er futloos van word. In één van de supermarkten, waar ik overigens echte drop vond, kom ik Klaas en Paulien tegen. Een stel dat helemaal uit Nederland is komen fietsen. In Istanbul hadden we elkaar bij het Pakistaanse consulaat voor het eerst ontmoet. Ze vertellen ons over een wel heel spannend avontuur dat ze in Iran hebben meegemaakt. In het oosten van het land zijn ze s'avonds in het donker in de woestijn beschoten, terwijl ze daar kampeerden. Er was gericht op de fietsen gevuld door zes mannen. De versnellingen en de kettingen waren finaal kapot. Een paar afgeketste kogels zijn dwars door de tent gegaan, gelukkig zonder hen te raken. Met een bus zijn ze teruggereisd naar de laatste stad waar ze doorheen waren gereisd, om bij te komen. Na een week rust hebben ze besloten toch door te gaan met hun provisorisch gerepareerde fietsen, maar tot in het noorden van Pakistan veiligheidshalve toch maar met de bus. In mijn reisinformatie had ik al gelezen dat het zowiezo veiliger is om in het oosten van Iran met de bus te reizen. Klaas en Paulien wisten dit blijkbaar niet.

Volgens hen was Nepal een aantrekkelijk fietsland vanwege de rust, de schitterende landschappen en de vriendelijke bevolking. Natasja en ik besluiten dat we een fietstocht naar het Bardia National Park, 400 km. naar het westen willen maken. Dit park is minder toeristisch dan het Chitwan Park en de kans om 'wildlife' zoals tijgers en neushoorns te zien veel groter. We huren de beste mountainbikes die we kunnen vinden. Van de verhuurder krijgen we een loodzware ouderwetse fietspomp mee. Bij een fietsenmaker huren we grote bandenlichters en wat gereedschap en van een oude binnenband maak ik snelbinders om onze rugzakken achterop de fiets te kunnen binden. Een frisdrankfles wordt met ijzerdraad aan 't frame gebonden en daarmee zijn we klaar voor onze 10-daagse tocht.

De eerste drie dagen gaan door de bergen waar we de enige toeristen zijn. Slapen doen we in primitieve huisjes. Als we ons willen wassen moeten we naar een kraan langs de kant van de weg of naar de rivier waar iedereen zich wast. Met het India-laken als douchegordijn kunnen we ons om beurten uitgebreid wassen. Een paar jochies staan op een afstandje nieuwsgierig naar ons te kijken. Het avondeten is een ander probleem. Practisch niemand spreekt 'n beetje Engels dus als je wat wilt eten moet je het gewoon aanwijzen in de keuken die buiten is. Dan nog kan het heel lang duren voor je je eten hebt omdat de Nepali's vaak begrijpend met hun hoofd knikken terwijl ze absoluut niet weten wat je bedoelt. Het beste kun je je verzoek een keer of drie herhalen om er zeker van te zijn dat je wat te eten krijgt. Ons handen-en voetenwerk leidt vaak tot lachende gezichten van de Nepali's.

Soms kunnen ze duidelijk maken dat ze een kippengerecht voor ons klaar willen maken. Zonder er echt over na te denken stemmen we daar meestal mee in. Het gevolg is dat er een rondlopende kip de pineut is en achter onze ruggen de kop wordt afgesneden. Binnen een half is de kip schoongemaakt en klaargemaakt om opgegeten te worden.

Op de derde dag tijdens een bloedhete klim staat een trapper van Natasja's fiets ineens scheef. Het schroefdraad blijkt finaal kapot te zijn. Zelf repareren is uitgesloten dus we nemen 'n lift met een vrachtwagen. In het volgende dorp aangekomen wil de chauffeur absoluut geen geld aan-nemen, maar stuurt hij wel een jongetje mee met ons naar de plaatselijke lasser. Binnen een paar minuten zit de trapper onwrikbaar vastgelast en kunnen we verder. We rijden langs hellin-gen met terrasakkers en door kleine dorpen. Overal worden we toegezwaaid en horen we "Na-maste" en "Tata" ofwel 'hallo' en 'tot ziens'. Soms zelfs 'Good morning sir', ook als het tegen Na-tasja is. Als je op deze manier reist moet je je privacy maar een tijdje vergeten.

Bardia National Park In het Bardia-park is het erg rustig, maar ook bloedheet. De eerste dag rusten we uit van de inspannende fietstocht. De tweede dag staan we zeer vroeg op om met Ram, de gids, een 'jungle walk' door het park te maken die de hele dag zou duren. Al snel vindt Ram verse sporen van een tijger met jong en even later krabsporen op 'n boom. Het wordt nu spannend! Na de sporen 'n tijd gevolgd te hebben komen we bij de drinkplaats aan de rivier. Hier staat een hele groep herten te drinken. We verstoppen ons in een boom om te wachten tot de tijger komt drinken. Na 'n uur geduldig in die boom gezeten te hebben, hebben we alleen nog maar wat andere herten en 'n paar mooie watervogels gezien. Ook bij andere drinkplaatsen is er weinig 'wildlife' te zien. Waarschijnlijk liggen veel dieren te slapen vanwege de hitte. Het park zelf is prachtig. Veel planten, bomen en vogels die ik nog nooit gezien heb. Omdat we niet ge-noeg hebben aan de twee liter water per persoon die we bij ons hebben besluiten we eerder te-rug te gaan naar het kamp. Twee andere toeristen die we tegenkomen hebben meer geluk ge-had. Ze hebben zeker vijf minuten naar een drinkende tijger met jong kunnen kijken.

Omdat het te heet is en we allebei last hebben van onze darmen gaan we de derde dag met de bus terug naar Pokhara. Het is 13 april, oudjaar in Nepal. Morgen is het 2056 volgens de Nepa-lese jaartelling, maar van een jaarwisseling is weinig te merken. Het is overal stil als we 's avonds met de bus door de dorpen scheuren. De chauffeur denkt blijkbaar dat hij Nikki Lauda is en rijdt als een bezetene over de slechte bergweg. Na 16 uur zijn we terug in Pokhara waar we een paar dagen blijven hangen om uit te zieken.

Kathmandu Weer terug in Kathmandu laat ik voor de zekerheid nog even een zogenaamde 'stoolest' doen waarbij je ontlasting op enge beestjes zoals parasieten wordt gecontroleerd. Ik kan gerust zijn, bij mij vinden ze alleen veel onverteerd voedsel. De dokter geeft me wat pillen mee om de spijsvertering te stimuleren. Ik wil ook zo spoedig mogelijk hersteld zijn want we hebben een echte Belgische frituur ontdekt in de toeristenwijk. De eigenaar die geholpen is door een Belgische patatboer, die zijn oude frituurfornuis wel kwijt wilde aan de Nepalees, verkoopt zelfs een 'patatje pindasaus' ennn .....jawel, een 'patatje oorlog'. Dat wordt smullen na alle 'Dal Bhat' die toch altijd hetzelfde smaakt. Een bijkomend voordeel is dat de vetreserves weer op peil worden gebracht.

In het volgende verslag beginnen we met de raft/kanotocht op de Bhote Kosi en de trek naar het Mount Everest Basecamp.

Groeten Vincent

P.S. Jullie zijn nu weer helemaal bijgelezen en op de hoogte van waar ik mee bezig ben. Het zou

voor mij aardig zijn om per E-mail b.v.te horen hoe het met jullie en jullie dagelijkse beslommeringen gaat.

~~~~~

Brief van Vincent uit Thailand (9 augustus 1999). Natasja, bedankt voor het overtypen.

Donderdag 2 april. Bepaalde straten in Kathmandu hangen vol met rode en groene vlaggetjes in verband met de op handen zijnde verkiezingen die een keer in de vijf jaar plaatsvinden. De roden zijn van de 'UML' (Marx-Lenin)-partij en de groenen zijn van 'The Congres' (de conservatieven). Deze laatste partij wordt ervan beschuldigd dat ze een gedeelte van de financiële hulp uit het buitenland in eigen zak steken. Omdat er te weinig personeel is om de stemlokaaltjes te bemannen wordt het stemmen verdeeld over twee dagen in mei. Hier en daar zijn er onder de aanhangers van de verschillende partijen tijdens ongeregelde al doden gevallen. Omdat er vandaag demonstraties worden verwacht en het niet uitgesloten is dat er met stenen wordt gooid, heeft de raftorganisatie het vertrek met een dag uitgesteld. We gaan daarom nog maar even kijken op het mooie Durban Square waar altijd wel iets te beleven is. We hebben geluk, mijnheer Dugdaribaba ofwel de 'milkman' is er. Deze man zou al achttien jaar alleen maar melk drinken, bovendien heeft hij het langste haar ter wereld, namelijk twee en een halve meter lang. In een 'Head and Shoulders' commercial zou hij het niet slecht doen!

Raft/kano trip Op drie uur rijden van Kathmandu ligt het startpunt van onze wildwatertocht op de Bhote Kosi. Het laatste half uur klimmen we met zijn allen (acht personen) op het dak van de bus om een beter zicht op de rivier te hebben. De Bhote Kosi staat bekend om zijn grote verval en zijn aaneenschakeling van spectaculaire versnellingen die de meest fantastische namen hebben. Wat te denken van 'Dazed and Confused', 'My God What to do?', 'Barking Dog', 'Midnight Express', 'Fake Right go Left' en 'Frog in a Blender'? Gelukkig heb ik mijn eigen kajak en hoef ik me geen zorgen te maken over de stuurmanskunst van de raftguide.

Na een lunch van salade, klaargemaakt door de vier-koppige 'staff', worden er wat stuurcommando's in het raft geoefend en ik probeer aan mijn kajak te wennen. Tenslotte is het al eenentwintig maanden geleden dat ik wildwater gevaren heb. Van rustig invaren is geen sprake, binnen vijftig meter zijn we al verstrikt in de eerste 'rapid'. Tot mijn stomme verbazing zie ik de Nepalese 'safetykajakker', die meevaart voor de veiligheid, naast zijn kajak in het water liggen. 'Hoe moet het als we straks echt zware versnellingen krijgen!?' flitst het door mijn hoofd. Uiteindelijk blijkt dat het gelukkig niet lag aan zijn vaarcapaciteiten, maar aan het losschieten van het spatzeil. Na een half uur ben ik gewend aan de kajak waardoor ook ik tijd krijg om om me heen te kijken. Soms passeren we dorpjes waar vrouwen in de rivier de was staan te doen en kinderen op de hangbrug over de rivier naar ons zwaaien. Als we door de zoveelste rapid heen gaan, gaat Ram (de safetykajakker) op zijn kop, eskimoteert en komt boven met een flinke wond op zijn voorhoofd, vlak onder zijn helm. Hij heeft wel pech vandaag.

Het rafteam heeft het meer naar hun zin. Bij iedere spectaculaire versnelling wordt er luid geroepen, behalve de keer dat ze muurvast tussen een paar enorme rotsblokken komen te zitten en dreigen om te slaan. Dan weet ons stoere team niet hoe snel ze het zinkende schip moeten verlaten. Niet dat het bij mij allemaal even vlekkeloos verloopt. In de 'Frog in a Blender' voel ik me na twee mislukte eskimoteerpogingen inderdaad een 'Frog in a Blender' als ik proestend weer boven kom. Wat een geweldige hobby is dat kanoen toch?!

Na drie uur 'soppen' is de eerste dag ten einde en mogen we relaxen langs de waterkant terwijl ons avondeten op houtvuur wordt klaargemaakt. Van het raft wordt met behulp van een luifel

een overkapping gemaakt waar we onder kunnen slapen.

Het vervolg van de rafttrip verloopt even spectaculair. Het raft wordt een keer dwars tegen een groot rotsblok aangedrukt waarbij de linkerkant langzaam onder water verdwijnt. De mensen die links zitten hangen eerst nog spartelend aan één hand in de zuigende stroming van het kolkende water. Uiteindelijk verliezen ze de strijd en worden ze meegesleurd door de ontembare water-massa van de woeste rivier. Pas een heel eind verder is het wat rustiger en kunnen ze aan de kant komen. Tijdens het 'evalueren' worden er al spoedig vergelijkingen gemaakt met de ramp van de Titanic!? Ook blijkt dat er een peddel verloren is gegaan en dat de hulpstuurman een wond aan zijn voet heeft opgelopen.

Al met al een spannend avontuur om later in geuren en kleuren over te kunnen vertellen. Wat mij betreft smaakt deze tocht naar meer en kom ik zeker een keer terug.

Mailtje van Vincent:

Hallo basecamp, na een fantastische meerdaagse rafttrip op de Bhote Kosi waarbij ik uiteraard niet in een raft, maar in een kajak heb gezeten, vertrek ik morgen samen met een leuke Hollandse richting Everest Basecamp. Als we in vorm zijn, wat wel te verwachten is na de vorige trekking, stoten we in één moeite door naar de top van de Everest!! (haha)

De komende weken ben ik dus even niet bereikbaar, maar je kunt natuurlijk altijd een mailtje voor me achterlaten en me bijvoorbeeld vertellen hoe het leven in Nederland op het moment is! Namasté, Vincent

Gokyo-meren Op 28 april '99 hebben we vanuit Kathmandu een korte vlucht naar Lukla (2800 meter) in de bergen geboekt. Hier starten veel mensen die het Sagarmatha National Park willen bezoeken. Sagarmatha is de nepalese naam voor de Mount Everest. Ook vindt je hier onder andere de zes Gokyo-meren.

We vertrekken met een vertraging van twee uur. Na vijftientwintig minuten krijgt het achttien persoonsvliegtuig ineens last van turbulentie en gaat als een gek te keer. Dat wordt geen soepele landing denk ik nog maar zover komt het niet eens. De piloten besluiten niet te landen op het beruchte zeer korte landingsbaantje van Lukla, maar veiligheidshalve terug te keren naar Kathmandu.

Nou, dat was een gratis generale repetitie voor de wel soepel verlopende vlucht de volgende ochtend. Vanaf onze zitplaatsen kunnen we door de cockpit heen de landingsstrip op de berg-helling zien liggen. 'Slik, dat is wel erg kort!' Pas als de wielen de grond raken merken we dat we tegen de helling omhoog rijden en daardoor snel afremmen. Snel moeten de passagiers uit- en de nieuwe weer instappen zodat het toestel binnen tien minuten weer kan opstijgen voordat dit door een te harde wind onmogelijk wordt.

Het eerste dat hier opvalt is dat er geen muildieren maar yaks (hooglandkoeien) worden gebruikt als lastdieren. De eerste yaks die we zien lopen met grote zwarte kisten van CNN, de Amerikaanse nieuwszender.

Door het frisgroene dal van de Dudh Kosi lopen we in twee dagen van Lukla naar Namche Bazar op 3440 meter hoogte. Namche is het bestuurlijke centrum van het Solu Khumbu-district en het startpunt van alle klimexpedities. Minder interessant maar niet onbelangrijk is het feit dat er een bakkerij is die gesponserd wordt door een nederlandse bakker. Er hangen van die Hollands brood-posters en ze hebben overheerlijke appeltaart!

De volgende ochtend gaan we naar de zaterdagmarkt waar mensen uit de hele regio komen kopen en verkopen. Sommigen moeten daarvoor wel een week lopen. Wat het meest opvalt zijn de slagers die het vlees op een zeil op de grond hebben liggen. Wij hebben er na afdingen wat marsen, snickers en koekjes gekocht.

De komende dagen zijn zeer relaxed omdat we weer moeten acclimatiseren. Na zo'n drie uur lopen zijn we alweer in het volgende dorpje dat ongeveer 350 meter hoger ligt. De klim gaat door gele rododendronbossen met uitzicht op twee bergpieken, een rivier en een dorp dat op een enorm plateau ligt. Het is te mooi voor woorden maar dat geldt voor de meeste berglandschappen. Ik schiet de ene dia na de andere, verheug je dus maar vast op zo'n vervelende lange dia-avond.

Onderweg naar de zes Gokyo meren zien we nog veel yaks. Vooral op grote hoogten doen deze beesten het goed want ze kunnen zelfs min veertig graden celcius overleven. De yaks die we hier zien zijn meestal kruisingen. De 'orginele' yak schijnt alleen in Tibet voor te komen.

In de nederzetting Machhermo (4410 meter) zijn we de enige gasten in het lodge. Twee jonge mannen 'runnen' de zaak. Het enige probleem is dat ze dit niet zo goed afgaat. Het eten smaakt niet, pas na veel geklieder met petroleum doet de kachel het en de lamp is kapot. De twee zitten gezellig aan de 'Chang' (een alcoholisch Nepalees drankje) en komen ons in onverstaanbaar Engels gebrabbel vertellen dat ze naar de burens gaan om de avond met muziek en dergelijke door te brengen. We kunnen de deur afsluiten, zij komen later wel weer door een raam naar binnen. Luid zingend vertrekt het tweetal. We zijn nu helemaal alleen en we liggen dubbel van het lachen om de hele situatie.

Na een fikse klim staan we de volgende dag ineens bij het kleinste van de zes meren. Dit is al mooi, maar valt in het niet bij het tweede en derde meer. De nederzetting Gokyo (4780 meter) ligt aan het derde meer dat blauw/groen van kleur is. Hier ontmoeten we ook Bert weer, een sympathieke jongen die we al twee keer eerder ontmoet hadden. Ik heb niet veel verstand van vogels maar de helblauwe ijsvogeltjes herken ik meteen. Ook zit er een koppel eenden (bruin, witte kop, zwarte staart) die ik zelfs in de dierentuin niet eerder heb gezien.

Uitzicht vanaf de Gokyopiek van 5360 meter met linksonder de nederzetting Gokyo dat op 4780 meter hoogte gelegen is. Het meest rechtse pijltje van de drie geeft de aanlooproute naar de nederzetting aan.

We beklimmen de Gokyopiek van 5360 meter vanwaar het uitzicht op de meren en gletsjers schitterend is. Na de afdaling heb ik barstende koppijn vanwege de hoogte, maar gelukkig verdwijnt die vanzelf als ik een paar uur geslapen heb. De volgende ochtend tijdens het ontbijt gaat het Katadyn pocket waterfilter kapot. Dat is knap kloten! Uitgerekend nu we het zo hard nodig hebben. Nu moeten we dus weer duur flessenwater kopen. Later zal ik in Bangkok een nieuw en duur onderdeel via de post ontvangen dat Bever Zwerfsport kosteloos heeft opgestuurd.

Nadat ik het vierde meer bezocht heb steken we na twee dagen Gokyo de gletsjer over. Je gelooft het pas als je het gezien hebt: tussen het ijs en de rotsen door passeren we stuifzandvlakten, een stukje woestijn op een gletsjer. Aan de overkant van de gletsjer staat het lodge (zie het middelste pijltje) van waaruit we over de Chola-pas (het meest linkse pijltje) door willen steken.

Mount Everest Basecamp De tocht via Tangnak (4690 meter) over de Chola-pas (een kortere route naar het Mount Everest Basecamp) gaat niet door vanwege te veel sneeuwval. Het ene moment zitten we nog te zonnen voor het lodge, terwijl het tien minuten later sneeuwt. Deze sneeuwstorm zal tot ver in de avond aanhouden. Buiten is het koud, maar binnen staat de houtkachel te snorren. Om een uur of vijf komt er een plotseling een witte sneeuwman binnen. De man is toch vanaf de andere kant over de Chola-pas gekomen. Uit zijn verhaal blijkt dat het daarboven levensgevaarlijk was en het pad, dat gedeeltelijk over een gletsjer ging, moeilijk te vinden. Hij is uitgegleden en heeft een vinger gebroken. Aan mij de taak om de vinger met behulp van stukjes hout te spalken. Meer kan ik niet voor hem doen.

Als we de volgende ochtend opstaan is alles wit. Op onze alternatieve route door het maagdelijke witte landschap worden we de eerste kilometer door drie yaks met jongen vergezeld. Blijkbaar was dat niet de bedoeling want een man komt achter ze aan gerend en neemt ze mee terug. De sneeuw is de beste paksneeuw die ik ooit in mijn handen heb gehad en daarom kunnen we het niet nalaten onderweg twee sneeuwpoppen langs de route neer te zetten, compleet met 'haren' en een wandelstok. De vallei lijkt wel een groot zwart/wit schilderij.

In het dorp Portsche (3840 meter) aangekomen wijst een oude vrouw ons vriendelijk de weg naar het lodge. We zijn moe en hongerig. Onze gezichten zijn iets verbrand omdat we in het bewolkte weer onze zonnecreme vergeten waren. Ik heb sinds negen dagen weer eens een douche met behulp van een emmer met gaatjes in de bodem. Het werkt uitstekend.

De Sherpa-vrouw (sherpa's zijn een volk dat hoog in de bergen leeft) runt het lodge op het moment alleen. Haar man is hoofdklimmer bij een Georgische expeditie. Als ze hoort dat ik naar het basecamp ga schrijft ze een brief aan haar man die ik dan mag bezorgen.

De volgende ochtend vroeg worden we opgeschrikt door getrommel. Als ik ga kijken zit de Lama gebeden te prevelen en ondertussen slaat hij op de grote trom. Sagarmatha moet gunstig gestemd worden anders schudt hij de klimmers kwaad van zich af.

Natasja gaat vanwege ziekte terug naar Kathmandu en ik vertrek richting basecamp. Ik kom door het toeristische Pheridge (4230 m.) dat bestaat uit één lang wandelpad en ligt in het brede dal van de Chola Khola. Er lopen een tweetal grote groepen zwaarbeladen yaks met hun begeleiders. Het blijken expedities te zijn die terugkeren van hun beklimming van de Mount Everest. Na een mooie wandeling door het vrijwel vlakke dal en een steile klim naar 4620 meter ben ik in Tuglha, een nederzetting van niet meer dan twee lodges. Na een koude wasbeurt met warm water, maar in een tochtige ijzige ruimte zoek ik de eetkamer met een heet haardvuur op om 'Into Thin Air' uit te lezen. Nu ik het boek gelezen heb wordt het tijd om dat veelbesproken basecamp eens met eigen ogen te gaan aanschouwen. Om van het overvloedige gewicht af te komen verkoop ik het meteen aan een Francaise die in Nederland woont en werkt.

Waar ik vooraf al voor gewaarschuwd was komt de volgende ochtend uit. Eten in dit lodge brengt risico's met zich mee was me verteld. En inderdaad, ik moet rennen om op tijd het toilet, dat buiten is, te halen. Een bijzonder toilet trouwens, drie uit losse opgestapelde stenen muurtjes met een deur, maar dan zonder dak. Daar zit ik dan op m'n hurken, terwijl de sneeuwvlokken zachtjes op me neerdalen.

Halverwege de klim naar Lobuche (4940 m.) passeer ik een coll die vol staat met gedenkstenen voor omgekomen klimmers, waaronder die van Scott Fisher, de Amerikaanse expeditieleider die omkwam tijdens de beruchte beklimming in '96. In Lobuche pauzeer ik wat langer om te zien hoe ik op de hoogte reageer. Op wat lichte darmklachten na voel ik me prima, dus hier overnachten lijkt me overdreven. Na een klim van twee uur door een spectaculair kaal rotslandschap ben ik in de nederzetting Gorak Shep (5160 m.) waar de twee laatste lodges staan, voordat je bij het basecamp komt. Met twintig man is het lodge vol. Er zitten ook twee nederlandse jongens die hier op de fiets zijn?! Ze hebben zeventig procent van de route met hun fiets lopen sjouwen. Je moet er maar zin in hebben.

Op deze hoogte kan het slapen vanwege de droge lucht een probleem zijn. Gedurende de nacht verlies je veel vocht doordat de koude droge lucht die je inademt opgewarmd wordt en daardoor veel meer vocht kan bevatten. Met het uitademen raak je vervolgens al dat vocht kwijt. Per nacht zijn dit toch al gauw enkele liters. In je neus krijg je ook nog ophoping van al dat vocht waardoor die langzaam verstopt raakt en je weer wakker wordt. 's Ochtends had ik altijd een ongelooflijke dorst.

Voor zonsopkomst beklim ik op 12 mei de Kala Patar (Zwarte berg) van 5600 meter om eindelijk de Mount Everest te kunnen zien. Tevens is dit het hoogste punt dat ik bereik. Het ademen gaat op deze hoogte wat moeilijker, maar echt last heb ik er niet van. Het idee dat op hetzelfde moment klimmers bezig zijn de top van de 8848 meter hoge Everest te bereiken en vijftientig procent daarvan tijdens het afdalen komt te overlijden, doet me huiveren. Het lijkt me schitterend en een hele uitdaging om die berg te beklimmen, maar niet met zulke hoge risico's.

Vanaf de Kala Patar zie ik mooi hoe langzaam het dal volstroomt met bewolking en het lodge aan het oog onttrekt. Ook heb je een indrukwekkend uitzicht op de Khumbu-gletsjer waarop ik in de verte de tentjes van het Basecamp ontdek.

Ik daal weer af en loop in twee uur over de gletsjer naar het basecamp. Het lijkt wel of de route door een ijskunstgalerie loopt, want er hangen en staan de mooiste ijssculpturen. Vrij plotseling sta ik voor de eerste tenten. Er zijn op het moment zeventien expedities aanwezig die vanaf begin tot eind mei uiterlijk hun toppogingen wagen. Daarna is het weer te onstabiel. Al snel heb ik het Georgische kamp tussen de meer dan honderd tenten gevonden. Het staat in schril contrast met het 'high-tech' uitzijnde tentenkamp van de Amerikanen. De Georgische tenten zijn oud en verweerd, maar de mensen zijn gastvrij. De nepalese kok nodigt me meteen uit voor de thee als ik hem de brief overhandig. De thee wordt een uitgebreide lunch met verse broodjes en vis uit blik. Geweldig toch!

Bij het Amerikaanse team is een ploeg dokters aanwezig die onderzoek doet naar het functioneren van het menselijk lichaam op grote hoogten. Een aantal klimmers is daartoe beplakt met sensoren om hartritme, ademhaling en dergelijke draadloos in de hospitaltent te kunnen registreren. Deze gegevens worden vervolgens weer per satelliet naar de Yale universiteit in Amerika verzonden. Daarvoor zijn naast de tent twee schotelantennes opgericht. In de communicatietent kunnen ze zelfs E-mailen, maar dat is natuurlijk niet voor toeristen en bezoekers bedoeld. 'Fuck off' staat er met grote letters boven de ingang te lezen. Het aanbod van een van de dokters om me even een 'check-up' te geven sla ik af, ik voel me prima.

Even wat spectaculaire feiten: Eind 1998 is Kaij Sherpa in een wereldrecordtijd van twintig uur en vijftientig minuten naar de top geklommen. Kort geleden heeft Babu Chiri Sherpa twintig uur zonder extra zuurstof in een tentje op de top gezeten en heeft de eerste nederlandse vrouw, Katja Staartjes, op 13 mei de top bereikt.

De 36-jarige Nepalese gids Babu Chheri is medio mei 2000 in een nieuwe recordtijd van 15 uur en 56 minuten, zonder extra zuurstof, van het basiskamp naar de top geklommen.

Na een laatste blik op de Ice Fall, het gebied met ijsblokken zo groot als flatgebouwen en tot honderd meter diepe spleten, waar de klimmers met behulp van ladders overheen moeten en waar ook de meeste ongelukken gebeuren, neem ik met moeite afscheid van dit schitterende gebied op ruim 5300 meter hoogte.

De terugweg richting Lukla gaat snel en als ik afdaal door de wolken kom ik in de regen terecht. Een voorbode van de moesson? Een uitstapje naar een zijdal las ik daarom maar af. De laatste dag naar het vliegveldje in Lukla is het gelukkig weer droog en warm. Vanwege het slechtere weer willen ineens veel mensen met het vliegtuig terug naar Kathmandu, wachttijd twee tot drie dagen! Daar heb ik geen zin in en ik besluit terug te gaan lopen. In vier dagen kan ik in Jiri zijn, vanwaar het nog een dag is met de bus naar Kathmandu.

In Lukla zitten we 's avonds met een groep toeristen en drie nepalese jochies naar een science fiction-film te kijken. Met open mond staren de drie, zittende op de grond, naar het scherm. Als het op een gegeven moment heel eng wordt kruipen ze dicht tegen elkaar aan. Ik hoop niet dat ze deze beelden als de werkelijke westerse wereld beschouwen.

De laatste vier dagen maak ik zo'n acht tot negen wandel/klimuren per dag. Vermoeiend, maar de omgeving maakt veel goed. Op de tweede dag, zeventien april, wordt er in dit district gestemd. In het dorp Nuntala pauzeer ik recht tegenover het stemlokaal en zie ik hoe de mannen in hun beste 'pak' en de vrouwen in hun kleurigste Sherpa-jurken komen stemmen. Omdat er ook militairen rondlopen om eventuele onlusten de kop in te drukken, vergeet ik het fotograferen veiligheidshalve maar. Op de route zie ik per dag tot maximaal vier toeristen. Dat verbaast me niets want het pad gaat 'up and down' en kost veel kracht. Zo heb je een afdaling van 1370 meter en dan weer een klim van 1500 meter.

Overall hoor je de radio's, iedereen is reuze benieuwd naar de uitslag van de verkiezingen, die ieder uur bijgesteld worden. Gister nog kwam ik veel groepjes mannen tegen, bestaande uit twee ambtenaren en drie soldaten, die de stemboxen aan het verzamelen waren.

Ook zie ik midden in het bos twee mannen die een dikke boomstam met behulp van een lange trekzaag veranderen in een keurige stapel kaarsrechte planken.

Op de vierde dag, als ik nog drie uur te gaan heb, staat in een dorp Natasja ineens voor mijn neus. Ze was weer helemaal opgeknapt en was me tegemoet gelopen. Een leuke verrassing! Samen lopen we de laatste uren naar Jiri. Dit is een handelsdorp aan het einde van een lange bergweg. Van hier trekken de honderden porters met hun handelswaar de bergen in.

Na een tien uur durende busrit is het weer heerlijk pizza en patat eten in Kathmandu. Er moeten weer heel wat kilo's bijgegeten worden na drieëntwintig dagen in de bergen te zijn geweest.

Vrijdag 21 mei 1999

Zuurstoftekort!

Hallo daar in de diepte,

op nog maar 3500 meter onder de 'summit' heb ik de toppoging vanwege een lekke zuurstoffles af moeten breken!! Toch was een aparte ervaring om in het Mount Everest Basecamp op 5300 meter geweest te zijn. Op de dag dat ik er was (12 mei '99), werden er diverse serieuze toppogingen gedaan, o.a. door Katja Staartjes die op 13 mei als eerste Nederlandse vrouw de top bereikte. Wat voel je je klein als je aan de voet van zo'n enorme gigant staat.

Na 23 dagen klimmen en dalen, en het verlies van de nodige kilo's ben ik voor de derde keer in Kathmandu om weer eens echt lekker te eten en een vlucht naar Bangkok te nemen. Vandaar ga ik naar het noorden van Thailand om misschien weer wat rond te trekken.

Tot mails en groeten, Vincent

Na weer enige dagen van lezen, schrijven, dia's bekijken en eten in Kathmandu doorgebracht te hebben, gaat op zondag drieëntwintig mei onze vlucht naar Bangkok (Thailand). Bangladesh, waar we eerst heen wilden, hebben we laten schieten vanwege de hitte daar. Tibet is op het moment erg duur om vanuit Nepal te bereizen. Vanaf de chinese kant is het stukken gemakkelijker. Uiteindelijk werd het dus Thailand. Na vier maanden verlaat ik Nepal met pijn in mijn hart, hier kom ik zeker nog eens terug!

THAILAND

Als we in Bangkok uit het vliegtuig stappen worden we verrast door de tropische warmte, maar gelukkig draait de airco in de aankomsthal op volle sterkte. We zijn, na zes maanden India en Nepal, verbaasd weer zoveel luxe te zien. En ook is alles hier weer SCHOON. De bus (met airco en video) van het vliegveld naar het centrum gaat voor ons gevoel gevaarlijk hard, maar wat wil je als je gewend bent niet harder dan tachtig kilometer per uur over slechte wegen te rijden. We kijken onze ogen uit, dure luxe auto's, schone straten, supermarkten met airco, water en electriciteit zonder storingen en supersnelle Tuktuk's, we moeten er weer even aan wennen. In de hotels hangen bordjes met: "You are not allowed to take a Thai-lady to your room!" Het tijdsverschil met Nederland is opgelopen tot zes uur en de munteenheid is de Bath die vijf en een halve cent doet.

We bezoeken een aantal Boeddhistische tempels, zogenaamde 'Wats', met een liggende gouden (niet massieve) Boeddha van vijfenveertig meter lengte en een staande van zevenendertig meter hoogte. Het Grand Palace is afschuwelijk mooi, veel kitsch en goud en de grote stenen wachters zouden niet misstaan in de Efteling. Een boottocht met de bootbus is ook een aanrader. Op het water is het een stuk koeler en heb je geen last van de luchtverontreiniging die de straten van Bangkok teisteren. Bovendien is dit een snelle manier om je te verplaatsen en het is ook nog eens goedkoop.

Ayathaya We nemen de trein naar de vroegere hoofdstad Ayathaya, ten noorden van Bangkok. Met een tuktuk met gids maken we een tour langs een aantal tempels met enorme zittende en liggende Boeddha's en langs een drietal historische ruïnes die eigenlijk veel fotogenieker zijn. We voelen ons echte toeristen in plaats van reizigers als we bij de volgende attractie gedropt worden om wat rond te kijken en foto's te maken. Toch is zo'n prive-tour wel aan te bevelen. Je verspilt geen tijd met het zoeken en de gids weet soms ook nog wat interessants te vertellen.

In het centrum van het stadje vinden we de avondmarkt waar onder andere tientallen eetkraampjes staan. Omdat we nog weinig ervaring hebben met het thaise eten 'hoppen' we van kraam naar kraam om overal wat snacks uit te proberen. De thaise porties zijn over het algemeen vrij klein waardoor je er meestal een paar nodig hebt om je honger te stillen.

Chiang Mai De tweede klas en de 'sleepers' in de trein naar Chiang Mai in het noorden, zijn volgeboekt zodat wij de nacht hangend en zittend op de oncomfortabele harde banken van de derde klas moeten doorbrengen. Na veertien uur komen we dan ook meer dood dan levend aan in een guesthouse waar de bedden voor de afwisseling nu eens voorzien zijn van perfecte matrassen.

In Chiang Mai is verder niet veel te beleven, het is meer een springplank naar het uiterste noordwesten en noorden waar je de bergvolkeren kunt bezoeken. Wel is er de Wat Phra That Doi Suthep,

een tempel op een berg waar we een boeddhistische feestdag meemaken. De gelovigen lopen rond met lelies en wierrookstokjes en de jonge mannen houden zich bezig met een vuurwerk-wedstrijd. Aan de onderkant van vijf meter lange bamboestokken worden kortere pijpjes bamboe bevestigd die gevuld zijn met buskruit. Als offers worden er wat bloemen en etenswaar aan gehangen. Met een enorme klap en veel rookontwikkeling worden de stokken de een na de ander gelanceerd. Ze schieten honderden meters de lucht in. Een jury beoordeelt welke de mooiste baan aflegt.

Mae Hong Son Vanuit Mae Hong Son in het noordwesten, gaan we op twee scooters door de tropische regenwouden naar het 'Karen Longneck'-volk, vlakbij de grens van Myanmar (voormalig Burma). De vrouwen en meisjes hier krijgen vanaf hun zesde jaar massief metalen ringen om hun nek. Tot hun zestiende krijgen ze er ieder jaar een of twee bij. Bij een rontgen-onderzoek is vastgesteld dat niet de nek oprekt maar dat de bovenste ribben en de sleutelbeenderen door het gewicht (maximaal vijf en een halve kilo) van de ringen omlaag gedrukt worden. Zo lijken hun nekken soms een lengte van wel dertig centimeter te hebben. Verder hebben ze, waarschijnlijk speciaal voor toeristen, traditionele kleding aan.

Als we tien minuten verder lopen komen we in een groot Burmees vluchtelingenkamp waar geen toerist komt. De mensen zijn uiterst vriendelijk en we kunnen vrij fotograferen. Een paar mannen zitten op een hut het bladerendak te vernieuwen dat dan weer drie jaar mee kan en er lopen kinderen die ons giechelend aankijken. Bij ons loopt het zweet in stralen van onze hoofden en rugen in deze tropische bossen.

De volgende dag gaan we, vanuit ons 'jungle-lodge' in Sappong liftend in de bak van een pick up truck, op weg naar onder andere Lisu- en Lahu dorpen. De mensen hier wonen in primitieve hutten gemaakt van bamboe, rotan en een bladerendak. Wij westerlingen kunnen maar moeilijk begrijpen dat ze hier in die tropische hitte en met zoveel regen, kunnen overleven.

Vanuit Tha Ton varen we met een longtailboot over de 'Kok'-rivier in vier uur naar Chiang Rai. Helaas voor ons begint het juist te regenen als wij vertrekken. Ondanks het dak en dankzij het boegwater en de regen zijn we binnen de korste keren doorweekt, maar het is een spectaculaire tocht. Je ziet het water gewoonweg de boot instromen. De stuurman, die achterin de zware motor bedient, schept het er zo nu en dan weer uit. Het eerste kwartier zitten we hier nog argwanend naar te kijken, maar dan blijkt dat dit heel normaal is. Ook als we door de stroomversnelingen racen slaat er wel eens een golf naar binnen, maar we hebben dikke pret samen met een ander nederlands stel, want natter dan nat kan het niet worden. Halverwege hebben we een korte stop. Een olifant staat ons midden in de rivier al op te wachten en hij blijft doodleuk staan als we langs hem heen varen.

Chiang Rai In Chiang Rai is niet veel te beleven of het moet de rosse buurt zijn waar we 's avonds wat gaan drinken. Vakkundig wordt een groepje dikbuikige westerse mannen door een paar kleine 'Thai-ladies' naar binnen gelokt waar ze de nodige dollars lichter worden gemaakt. In deze stad hebben ze ook de goedkoopste internet-adressen die ik tot nu toe heb gehad. Voor dertig Bath (f1,65) per uur kan ik de nederlands krant lezen, het laatste nieuws van de Lonely Planet web site afhalen, surfen en E-mailen. Uren hebben we er doorgebracht alsof het een gezellig uitje was.

Bij de apotheker moet ik een antibioticum-kuur halen vanwege een lichte bloedvergiftiging. Het vuil in een beenwond, die vanwege het vochtige klimaat maar niet dicht wil gaan, is hier de oorzaak van. De kuur slaat aan zodat ik binnen enkele dagen weer in orde ben en we onze reis

richting Laos kunnen vervolgen.

Brief van Vincent uit Laos (14 augustus 1999) met dank aan Joke Tepas sr. voor het typewerk.

Vanuit het grensplaatsje Chiang Khong zien we aan de overkant van de brede Mekong rivier 't intrigerende Laos liggen. We hebben vooraf een fax van een kopie van onze paspoorten naar de grens opgestuurd zodat we nu binnen een kwartier het visum voor 15 dagen hebben. Andere toeristen zitten hier al twee dagen te wachten op hun visa.

LAOS

9 juni 1999, met een klein motorbootje steken we de Mekong over naar Huay Xai en na nog wat formulieren ingevuld te hebben zijn we legaal in Laos. Onze eerste indruk van Laos is goed. De mensen zijn vriendelijk en niet opdringerig en 't eten is zoals in Thailand, kleine porties maar lekker. De klok is hetzelfde als in Thailand en de munteenheid is de "kip". 1000 kip is 25 cent. De grootste biljetten zijn die van 5000 kip, dus je kunt je wel voorstellen wat voor stapels geld je krijgt als je 100 dollar inwisselt. Je ziet zelfs mensen met plastic zakken vol geld de bank verlaten.

Op 8 juni nemen we vanuit Huay Xai de "slowboat" die ons in twee dagen over de Mekong naar Luang Prabang zal brengen. Bepaald "slow" is hij niet, maar wel in vergelijking met de stoere speedboten die over hetzelfde traject met een snelheid van 70 tot 80 km per uur, maar zeven uur doen. Een pretje is dat niet, want sinds er een aantal dodelijke ongelukken gebeurd zijn, moet iedereen een helm op en oordopjes worden sterk aangeraden vanwege de oorverdovende herrie. De fraai beschilderde, langsscherende boten doen me sterk aan een James Bond film denken. De tocht is de moeite waard, een prachtige omgeving met zo nu en dan een dorp langs de oever. Soms, als er iemand langs de kant staat te zwaaien, stoppen we om de nieuwe passagier op te pikken. Halverwege het traject stoppen we in Pakbeng om te overnachten. Er staan ongeveer dertig huisjes en er is een kleurrijke groentemarkt. In dit dorp drink ik mijn eerste Lao-bier, dat helemaal niet tegenvalt, integendeel.

De tweede dag over de Mekong verloopt hetzelfde als de eerste. In feite leggen we maar een klein deel af van de Mekong. In totaal is deze rivier, die ontspringt op 't Tibetaans plateau en in Zuid-Vietnam uitmondt in de Zuid-Chinese zee, 4350 km. lang. Wij doen er maar 300 km. van.

Luang Prabang Dit is de vroegere hoofdstad van Laos. Er heerst een rustieke sfeer door de aanwezigheid van de vele Franse koloniale huizen. Laos was in het verleden de achtertuin van Frans Indochina, vandaar de vele Franse invloeden die nog steeds het dagelijks leven bepalen. Je kunt op veel plaatsen bijv. baquettes met kaas of pate eten en Franse wijn drinken in de Grand Cafe-achtige restaurants die rijk voorzien zijn van grote planten, rotan plafond- en wanddecoratie en traag ronddraaiende ventilatoren. Als we te voet het kleine stadje dat groen ziet van de palmbomen verkennen moeten we ook weer wennen aan het verkeer, dat is namelijk rechts! Omdat het in '99 "Visit Laos Year" is zijn een aantal bureaucratische regels afgeschaft om het de toerist makkelijker te maken. Zo hoeft je o.a. geen stempels meer te halen als je van het ene naar het andere district reist. Als je in het verleden vergeten was zo'n stempel te halen kon je rekenen op een fikse boete.

Voor het eerst hebben we hier een ongelooflijke zware tropische regenbui. Als we 'n paar naburige dorpen bezoeken per tuktuk is de onverharde weg veranderd in een roodbruine modderstroom.

Phonsavan Met een tot bus omgebouwde truck, die we eerst nog even aan moeten duwen, gaan we vanuit Luang Prabang in noordelijke richting. Dat we binnen een uur twee keer lek rijden mag de pret niet drukken. We zien mooie tafereeltjes, een vrouw met zo'n typische Chinese punthoed van riet, achter haar houten handkar en mensen die met een bamboestok over hun schouder twee manden dragen. In het dorpje Nong Khian waar we overnachten gaat om 10 uur de generator uit waarna het in het hele dorp aardedonker wordt.

De volgende ochtend hebben we pech en geluk binnen een uur. De tocht naar Phonsavan blijkt geen één, maar twee dagen te gaan duren. En dan te bedenken dat je dan twee keer zeven tot acht uur op een houten bank mag zitten in een truck over hobbelige wegen. Na een uur stuiteren lijken we vast te komen zitten in een dorp. 'Hoe nu verder?' vragen we ons juist af als een man ons een lift aanbiedt. Hij moet ook naar Phonsavan en beweert dat hij dat in één dag voor elkaar krijgt. Als we zijn auto zien geloven we hem meteen, een nieuw model Toyota Landcruiser met airco bovendien! De Lao is chauffeur van het UNDP (United Nations Development Program) en legt snel maar veilig de 300 km naar Phonsavan af. We moeten een keer stoppen voor een wegversperring met van die fijne spijkerplanken over de weg en wat militairen. Er zitten Chinese smokkelaars in het gebied, vandaar! Onderweg geeft Wan-Sie ons les in Lao en hij laat ons een grot zien waar tijdens de Vietnam oorlog door een foutje van een Lao piloot, 400 mensen zijn omgekomen bij een bominslag. De laatste 50 km. is de weg echt slecht, maar Wan-Sie die ook graag naar huis wil, laveert vakkundig om de diepste gaten heen onderwijl 'solly' en 'forgive me' roepend. Om acht uur precies zijn we er.

Bij Phonsavan ligt de geheimzinnige kruikenvlakte. Er liggen en staan honderden kruiken waarvan het nog steeds niet duidelijk is waarvoor ze gediend hebben. De theorieën lopen uiteen van sarcofaag tot wijn-of rijstopslag. Het is in ieder geval een prachtig gezicht, zo'n vallei vol met kruiken onder een spectaculaire wolkenlucht. De grootste kruik meet 2,50 meter hoog en weegt zes ton. Ook komen we tientallen bomkraters in 't landschap tegen. Tussen 1964 en 1973 hebben de Amerikanen hier meer bommen per hoofd van de bevolking laten vallen, dan tijdens W.O.II. Aan de rand van het stadje staan wat luxe villa's waar de Amerikanen wonen die zich bezig houden met het onschadelijk maken van niet ontplofte bommen. Er staat ook een met Amerikaanse hulp gebouwde wezenschool.

Vientianne Omdat we geen zin hebben om vier dagen om te moeten rijden kiezen we voor de maar dertig minuten durende vlucht naar de hoofdstad Vientianne, ook al moeten wij als buitenlanders tien keer zoveel betalen als de Laoti. Het schijnt dat onze verzekering zo duur is en ook moeten we persé in keiharde dollars betalen want de 'kip' devalueert constant. Als we eenmaal vliegen zien we pas hoeveel bomkraters het landschap ontsieren. In Vientianne bekijken we het Patuxai (Victory Monument) een soort Arc de Triomphe, ter nage-

dachtenis aan de gevallen Laotiaanse soldaten. Ironisch genoeg is het in '69 gebouwd met Amerikaanse cement dat eigenlijk voor een nieuw vliegveld bestemd was. Wat je in ieder geval niet mag missen is het bizarre beeldenpark(Xieng Khuan). Het staat vol met enorme waanzinnige Boeddha-en Hindusculpturen, meerkoppige olifanten en veelarmige creaturen, je kunt er zo een film op volschieten. In de stad is het zo drukkend dat als ik een gebouw met airco uitkom, meteen m'n bril beslaat, alsof je de suna binnengaat.

Natasja, met wie ik alweer drie maanden samen reis moet weer terug naar Nederland. Ik geef zoveel mogelijk spullen die ik niet meer nodig heb aan haar mee, o.a. m'n slaapzak, wat bergkleding en een berg diafilms.

Na het Vietnamvisum en de extension van m'n Laos visum geregeld te hebben, (dat kost al gauw drie dagen) vertrek ik op 19 juni met de bus naar het zuiden, maar niet voordat de kapper me nog even snel en vakkundig van m'n haar af heeft geholpen voor maar 50 cent!

19 juni 1999, e-mail van Vincent: *Hallo, ik vertrek zodadelijk uit Vientianne naar het zuiden van Laos. Heb net m'n Vietnam-visa binnen, dus dat wordt het volgende land.*
Groetjes, Vincent

Het pad van de reiziger gaat niet altijd over rozen want, zoals een tante me al eens schreef; "Aan alle rozen zitten doornen". Ondanks navraag bij 't touristoffice en 't busstation mis ik de bus van 11.30 uur omdat hij al om 11 uur was vertrokken. Men was vergeten de nieuwe vertrektijd op 't schema te vermelden. De volgende bus gaat pas drie uur later wanneer veel mensen van de markt komen. Ze zien kans om in een bus met 50 zitplaatsen 80 mensen plus bagage te propen. Als ik denk dat we nu echt vol zitten stoppen we nog een keer om het gangpad vol te leggen met balen rijst. Daar kun je wel goed op zitten gelukkig. Nadat we van vier mannen in uniform, die de zware taak hebben een touw op kniehoogte strak te trekken als je er niet door mag, toestemming hebben gekregen het busstation te verlaten, zijn we eindelijk op weg.

Iets voorbij het stadje Tha Khaek stoppen we bij een eethuisje om wat mensen uit te laten. Ik zie twee 'echte' fietsen met bepakking staan en als ik wat verder kijk zie ik twee bekenden zitten, Klaas en Paulien uit Groningen. We hadden elkaar al eerder ontmoet in Istanbul, Pokhara en Bangkok. Helaas kunnen we niet praten, het blijft bij zwaaien.

Een beetje jaloers op ze ben ik wel, Laos is een fantastisch fietsland. De wegen zijn geschikt voor een fiets van redelijke kwaliteit en er is weinig verkeer, maar dat is logisch in zo'n arm land met maar 5 miljoen inwoners dat vijf en een half keer zo groot als Nederland is. De ongeveer veertig bruggen in de nieuwe weg naar het zuiden zijn allemaal gebouwd met Japanse hulp. Dit staat op een bord bij iedere brug te lezen. Een jonge civiel ingenieur die naast me in de bus zit heeft de leiding gehad bij de bouw van enkele bruggen. Hij verdiende daar 200 dollar per maand mee, wat een goed salaris is voor Lao begrippen.

Savannakhet Op 'n zondag kom ik in Savannakhet aan. Er heerst dan ook een echte zondagsrust in dit stadje aan de Mekong. Mannen spelen 'jeu de boules' en een spel dat het midden houdt tussen dammen en schaken. Er staat zelfs een katholieke kerk met een Franssprekende priester en er zitten mensen op de 'boulevard' over de rivier uit te kijken. Het lijkt Nederland wel! Aan de overkant ligt Thailand. Een man knoopt een praatje met me aan. Hij is in Savannakhet geboren maar 16 jaar geleden samen met zijn vrouw de Mekong overgezwommen op weg naar de vrijheid. Via allerlei omwegen zijn ze in Californie beland waar ze nu nog steeds wonen en werken. Ze zijn nu voor de eerste keer sinds hun vlucht voor vakantie in Laos.

Pakse Over de ruim 200 km.lange weg naar Pakse doen we zeven uur. Van 'n weg mag je ei-

genlijk niet spreken, want op de eerste 30 kilometer na is de weg onverhard. De rest bestaat uit platgereden rode aarde dat op sommige plaatsen in een modderpoel verandert zodra er, zoals elke middag, weer zo'n vette tropische plensbui uit de wolken omlaag stort. Tot drie keer toe komen we bijna vast te zitten in de prut, maar de chauffeur weet de grote bus er steeds weer doorheen te krijgen terwijl iedereen zijn adem inhoudt. Van andere reizigers hoorde ik dat ze de nacht in zo'n modderpoel door hadden moeten brengen. 's Ochtends pas was er een zandschuiver die ze los kon trekken. Ironisch genoeg ligt tien meter naast het slechtste gedeelte van 't pad al een stuk geasfalteerd stuk weg, waar alleen om onduidelijke reden nog niet op gereden mag worden.

In Pakse aangekomen kom ik er al snel achter dat op de nog zuidelijker Mekong-eilanden die ik wil bezoeken in sommige dorpen cholera zou heersen. Er zouden een aantal mensen overleden zijn. Gelukkig hangt er in het hotel naast deze waarschuwing ook een briefje van toeristen die in het gebied geweest zijn en niets hebben opgelopen. Zolang je dus alleen maar flessenwater gebruikt (zonder ijsblokjes) is er weinig gevaar.

Met weer een boottocht varen we in zeven uur naar het 4000-eilanden gebied dat grenst aan Cambodja. Bij hoogwater is de Mekong hier maar liefst 14 km.breed. De vloer van de boot zit vol mensen die van de markt in Pakse op weg zijn naar hun dorp op een van de eilanden. Ik ga zelf eerst naar Don Khong, het grootste eiland, alwaar ik een restaurantje vind waar ik van een prachtige zonsondergang boven de Mekong kan genieten.

Na een overnachting in een koloniale villa vaar ik in twee uur door naar twee kleinere eilanden, Don Det en Op deze eilandjes die verbonden zijn met een oude negen bogen brug vindt je de enige spoorlijn van Laos. Ooit door de Fransen aangelegd, maar nu al jaren buiten gebruik. Hier en daar liggen nog stukken spoorrails en ook de veroestte locomotief staat verloren ergens in de jungle. Op zoek naar de kolonie zoetwaterdolfijnen die zich hier in de Mekong bevinden doorkruis ik het hele eiland, waarbij ik door een aantal dorpjes kom. De bewoners lijken nog nooit een toerist gezien te hebben want ze kijken hun ogen uit, net als ik natuurlijk. De mensen reageren heel enthousiast en overal mag ik foto's maken. Met een bootje ga ik de Mekong op om de dolfinen van dichtbij te kunnen zien. Echt heel dichtbij komen ze niet, maar je kunt ze wel van 'n afstandje uit het water zien springen. Toch de moeite waard! Op de oever die nog maar 30 meter verwijderd is ligt Cambodja waar ik na Vietnam heen ga.

Als ik terug ben op de Thaise oever begint het te regenen. Het gedruppel gaat al snel over in zo'n vette tropische stortbui. De lucht is inktzwart geworden en al snel zie ik geen hand meer voor ogen. Het pad staat inmiddels 10 tot 20 centimeter onder water. Toch is het zeker nog een uur lopen tot de bamboehutten waar ik overnacht. Het is inmiddels ook nog vreselijk gaan onwe- ren vergezeld gaand door oorverdovend harde klappen en gedonder. Schuilen heeft weinig zin, dus ik besluit om bij het licht van het onweer m'n weg te vinden. Na anderhalf uur waden, struikelen en wachten op de volgende bliksemflits kom ik doorweekt maar niet koud aan bij het guesthouse aan waar het restaurant en de keuken inmiddels ook onder water staan. Toch weet de kok nog snel een maaltijd te bereiden. Hij is deze situatie duidelijk gewend. Samen met een Francaise drink ik nog een LaoLao (zelfgebrouwen rijstborrel) om de goede afloop te vieren. Smaakt prima!

De volgende ochtend huur ik een snelle houten boot die me in 'n paar uur in m'n eentje terug- vaart tussen alle eilanden door naar Don Khong eiland en Pakse.

Voor de nieuwsgierig geworden mensen die Laos 'n keer willen bezoeken; dit gebied mag je be- slist niet overslaan!

Voor de komende weken neem ik tijdelijk afscheid van de Mekong als ik de bus neem naar Lao

Bao, de grensovergang naar Vietnam. Andere reizigers die ik in Nepal had ontmoet vertelden me dat ze bij, deze door nog niet veel toeristen gebruikte overgang, zelfs hun floppy-disk op de inhoud wilden controleren! Er staat me dus nog wat te wachten!

Groetjes Vincent

P.S. Het cholera virus heeft mij niet te pakken gekregen!

~~~~~

VIETNAM

De weg naar de grens van Vietnam is beroerd, dan weer een stuk asfalt en dan weer een stuk gatenkaas, maar het landschap dat als een film traag voorbij glijdt maakt veel goed. Als we in een dorp een lunchstop hebben en ik op het terras van een eethuisje geniet van een ijskoude Cola zit het driejarige dochttertje van de eigenaar me lachend aan te staren. Met een 'Hello' probeer ik het ijs te breken. Tot mijn stomme verbazing antwoordt ze met een 'Goodmorning' en 'Good bye' in perfect Engels. Op mijn vraag 'What is your name?' geeft ze me ook nog antwoord, maar daarmee is ze ook meteen door haar hele repertoire heen.

Behalve om te lunchen stoppen we hier ook omdat onze bus dorst heeft. Practisch alle overjarige bussen en vrachtwagens in Laos en Vietnam hebben een zeer vernuftig koelsysteem. Omdat het overkokende koelsysteem continue water verliest en het ondoenlijk is om om de haverklap te stoppen om het systeem weer bij te vullen, hebben ze op het dak een oud olievat bevestigd dat gevuld is met enige honderden liters water. Via een slang die vanaf het dak door de cabine naar de motor loopt wordt het koelwaterniveau op peil gehouden. De chauffeur kan door de slang meer of minder af te knippen de watertoevoer regelen. Bij ieder eethuis en winkeltje langs de kant van de weg staat een groot watervat op vier meter hoge palen van waaruit de bus dan weer bijgetankt kan worden voor de volgende paar honderd kilometer.

Na een ontspannend verblijf in het rustige Laos kom ik dan na acht uur hobbelen in een oude bus in Lao Bao aan, de grensovergang naar Vietnam. Meteen als ik uitstap staan er een aantal brommerboys om me heen die me, tegen betaling uiteraard, de laatste kilometer naar het douanegebouw willen brengen. Ik kies er één uit, maar als hij me bij de douane afzet blijkt hij niet voldoende wisselgeld terug te kunnen geven. 'Laat maar zitten' zegt de grapjas lachend. Als ik hem probeer uit te leggen dat ik geld van hem krijg en niet andersom is ie het spoor volledig bijster. Rekenen blijkt niet zijn sterkste kant te zijn, maar met de hulp van een vriend wordt het probleem toch nog naar tevredenheid van beide partijen opgelost. Ik ben zo te zien niet de enige die de grens over wil want er staat een lange rij vrachtwagen beladen met boomstammen te wachten. Het belangrijkste exportproduct van Laos wordt dus niet alleen naar Thailand uitgevoerd, maar ook naar Vietnam.

Andere reizigers hadden me al verteld dat bij de douane hun rugzakken helemaal uitgepakt moesten worden en dat zelfs hun floppy op de inhoud werd gecontroleerd. Ook moesten ze uit-

leggen wat ze allemaal in hun dagboek hadden geschreven. Niet dat ze het konden controleren, maar meer om hun 'macht' te doen gelden en het de reiziger zo moeilijk mogelijk te maken. Mijn diskette met reisverslagen zien ze gelukkig over het hoofd, maar de rugzak moet wel even leeg. In een razend tempo haal ik alles er uit. Iedere keer als ik wat pak laat ik het één seconde aan de douanebeambte zien en leg het dan op de tafel waar hij alles nog een keer vluchtig bekijkt. Omdat ik alles zo snel pak heeft hij eigenlijk nauwelijks tijd voor een grondige controle en dat was nu precies mijn bedoeling. Niet dat ik iets te verbergen heb, maar ik wil gewoon opschieten. Het is al 16.30 uur en ik wil Dong Ha aan de kust nog deze avond bereiken. Voor m'n kijkertje heeft hij wat meer belangstelling. Hij heeft zo'n ding waarschijnlijk nog nooit in zijn handen gehad want hij houdt hem achterstevoren voor zijn ogen. Ik kan een lach nauwelijks onderdrukken, maar om geen tijd te verliezen leg ik ook niet uit hoe het dan wel moet, waarna het vreemde instrument met een verbaasde blik weer wordt opgeborgen. Tegen mijn verwachting in, is de man erg vriendelijk en behulpzaam zodat ik binnen twintig minuten alle stempels heb die me een vrije doorgang verlenen. Ach, als je zo'n man wat stroop om de mond smeert en hem het gevoel geeft belangrijk te zijn door hem met 'Sir' aan te spreken kweek je een hoop goodwill waardoor die vervelende formaliteiten veel sneller achter de rug zijn. Als je tegen gaat werken omdat je gevoel je dat ingeeft duurt het allemaal een stuk langer en als zo'n man echt moeilijk gaat doen trek je uiteindelijk toch altijd aan het kortste eind.

Terwijl de douanier nieuwsgierig toekijkt en goedkeurend lacht wissel ik bij twee meisjes zwart wat geld om de eerste dagen door te komen alhoewel de meeste hotels en bustoerbedrijven de voorkeur geven aan de stabiele Amerikaanse Dollar. Duizend Dhong is ongeveer vijftien cent en de klok staat hetzelfde als in Laos.

Dong Ha M'n eerste indruk van Vietnam is goed, maar als een kaartjesverkoper me het tienvoudige van de normale prijs voor een buskaartje wil laten betalen slaat m'n stemming al snel om en kan ik alleen maar hopen dat dit niet de trend is in heel Vietnam. Tijdens de onderhandelingen over de prijs van het buskaartje probeer ik uit te stralen dat ik absoluut geen haast heb en als het moet tot morgen kan wachten. In werkelijkheid echter ben ik er op gebrand om dit gat zo snel mogelijk achter me te laten en wel met deze bus die echt de laatste van vandaag blijkt te zijn. Het kost me een half uur om af te dingen tot de normale prijs.

De bus puilt bijna uit zijn voegen omdat hij afgeladen is met vrouwen zo dik als Bessie Turf. Ik dacht even dat ik tussen een groep feestvierders op weg naar een gekostumeerd bal terecht was gekomen, maar als ik beter kijk blijkt dat ze om hun middel ieder zo'n twaalf sloffen sigaretten hebben gebonden. Met daaroverheen een overmaatse jas doen ze een vergeefse poging om de smokkelwaar uit Laos te 'verbergen'. Als we een checkpoint van de politie naderen stappen ze uit om, door het bos sluipend, de post te omzeilen. Iets verder stappen ze lachend weer in, waarschijnlijk omdat hun slimme truc voor de zoveelste keer weer geslaagd is. In Dong Ha, waar we nog vroeg in de avond aankomen, verkopen ze hun handel.

Tussen Noord- en Zuid-Vietnam ligt bij Dong Ha een demilitaire zone waar ik o.a. de tunnels van Vinh Moc bezoek waar zich gedurende de Vietnamoorlog tussen '66 en '72 een kleine duizend mensen in de zeer nauwe tunnels schuil hielden. Ook zie ik het bekende Ho Chi Min Trail waar we 'toevallig' wat oude granaten vinden en we bezoeken een begraafplaats waar 14000 Vietnamese soldaten liggen. Ik doe deze toer samen met de gids Quang, achter op zijn brommer. De bevolking die we onderweg tegenkomen is uiterst vriendelijk. Constant word ik gegroet en nagezwaaid en bij een race op de Ben Hai rivier met traditionele houten boten word ik zelfs uitgenodigd om op de eerste rij bij de finish te komen zitten.

De Ben Hai-rivier vormde tot 1975 de natuurlijke grens tussen Noord- en Zuid-Vietnam. In Nederland behoor ik wat lengte betreft tot de middenmoot, maar hier ben ik minimaal een kop gro-

ter dan de Vietnamezen. Omdat ik hier de enige toerist ben, ben ik een paar keer de sigaar als complete families met me op de foto willen. Echt vervelend is dat nu ook weer niet, want ik word tenslotte zomaar van eenvoudige toerist gepromoveerd tot een soort VIP die drankjes aangeboden krijgt welke ik absoluut niet kan weigeren en al helemaal niet mag betalen. De kleinste van zo'n familie vinden de blonde haren op m'n benen zo vreemd dat ze er nieuwsgierig even aan voelen. De Vietnamezen hebben zelf nauwelijks beharing dus al het nieuwe en onbekende moet even onderzocht worden.*

Hanoi Als ik de volgende dag na een 600 kilometer lange en 14 uur durende rit met een bus uit het jaar nul, afgemat in de hoofdstad Hanoi aankom valt er juist een tropische regenbui die de straten binnen een kwartier blank zet. Voor mij is het een speciale ervaring om tot m'n kuiten door de straten te moeten waden, maar voor de locale bevolking is het zo te zien de normaalste zaak van de wereld. De duizenden scooters en een handvol auto's rijden gewoon door, het water soms metershoog opspattend.

De volgende ochtend is het stralend weer en dan zie ik pas, als ik op m'n huurfiets rondrijd, hoe mooi Hanoi is met zijn oude koloniale gebouwen, zijn vele bomen, een paar meren en maar weinig auto's. Hoge kantoorgebouwen staan er (nog) niet. Het 'Old Quarter' waar ik een kamer heb, is de oudste wijk van Hanoi die bestaat uit vele smalle straten met bomen die een natuurlijke overkapping vormen. In de bomen hangen kooitjes met vrolijk fluitende vogels erin terwijl onder de bomen tientallen vrouwen zitten die hun koopwaar aan de man proberen te brengen. Wat enigszins komisch, maar tegelijkertijd respect afdwingend aandoet zijn de mensen die hun zware handel per fiets vervoeren. Ik zie een fietser met een mand vol met levende witte eenden achterop, een fiets volgehangen met aardewerk en een man die al fietsend om dreigt te vallen omdat hij de linker helft van zijn handel meloenen al verkocht heeft en daarom ver naar links moet overhellen om zijn balans te bewaren. Verder zijn er veel eethuisjes waar ze soms ook nog een biervat buiten hebben staan waar je voor 30 cent, zittend op zo'n laag kinderkruije, van een groot glas Hanoi-bier kunt genieten. Het is wel leuk en bijna ontroerend om te zien hoe sommige Vietnamezen je het wisselgeld overhandigen. Van 'geven' kun je bijna niet meer spreken als het wisselgeld, onder het uitspreken van 'Cam on rat nhieu' (vriendelijk bedankt), respectvol met twee handen en een gebogen hoofd in je hand wordt gelegd, alsof het om een waardevol sieraad zou gaan.

In een internet-cafe ontmoet ik de Nederlandse Michiel. Hij loopt al een paar maanden stage in Hanoi en weet me daardoor wat bruikbare tips te geven over het bezoeken van Hanoi. 's Avonds gaan we bijvoorbeeld uit eten bij de koksschool die je normaal gesproken zo voorbij zou lopen en die in geen enkele reisgids vermeld wordt. Het eten en de bediening zijn alsof je in een duur restaurant geniet van een overheerlijk diner, terwijl je betaalt alsof je in een derderangs vreet-schuur je maag zit te vullen.

Het Ho Chi Min-mausoleum is een van de vele bezienswaardigheden die je kunt bezoeken. Als kinderen in een schoolklasje worden de bezoekers in rijen twee aan twee het mausoleum binnen gedirigeerd. Er wordt streng op toegezien dat je geen zonnebril draagt, je handen niet in je zakken hebt, stil bent en vooral veel respect toont voor de nog steeds aanbeden vroegere leider.

Halong Bay Een georganiseerde toer naar Halong Bay ten oosten van Hanoi is zeer de moeite waard. Er liggen hier honderden limestone-eilandjes in de Zuid-Chinese Zee die zijn ontstaan doordat een limestone plateau gedurende een aantal eeuwen langzaam is weggezaakt in de zee. Alleen de hoogste toppen, die nu de eilandjes vormen, steken boven het water uit. Op het voor-

dek van onze boot geniet ik urenlang van de tocht door dit wonderlijke gebied totdat we bij zons-
ondergang het Cat Ba-eiland bereiken. De baai van het Cat Ba-eiland ligt vol met houten vis-
sersboten en kleinere boten waar hele gezinnen permanent op wonen. Ook drijven er een res-
taurantje en en wat winkeltjes. Met grote ronde rieten manden die met pek waterdicht zijn ge-
maakt varen de mensen heen en weer tussen de boten en de oever. Voor een klein bedrag laat
ik me een uur lang in zo'n wiebelde mand tussen alle boten doorvaren om wat van de sfeer op te
snuiven. De bootbewoners zijn erg vriendelijk, meermalen word ik uitgenodigd wat te komen
drinken.

Hue Vanuit Hanoi is het met de speciale toeristenbussen met airco vrij eenvoudig om richting Ho
Chi Min City in het zuiden te reizen. Op weg daar naar toe heb ik een aantal meerdaagse stops
in de langs de kust gelegen stadjes. Daar bezoek ik o.a imposante historische bouwwerken,
schitterende tempels, kleurrijke markten en ..... witte zandstranden om uit te rusten van het be-
zoek aan al dat moois. In Hue bijvoorbeeld breng ik een bezoek aan de 'Forbidden Purple City'.
Dit in de 19^e eeuw gebouwde ommuurde complex, met de meest mooie bouwwerken, was het
prive domein van de emperor. Nu is het voor een groot deel gerestaureerd en toegankelijk ge-
maakt voor het publiek.

Nha Trang In de zuidelijker gelegen plaats Nha Trang maak ik 's ochtendsvroeg de binnen-
komst van de houten vissersboten mee. Het is een en al bedrijvigheid. De vis wordt door de
vrouwen in grote rieten manden geladen, gewogen en meteen verhandeld. Boter bij de vis zoge-
zegd. Met twee manden aan een stok over hun schouder wordt de met gemalen ijs vermengde
vis afgevoerd naar de vele eethuisjes die vaak alleen open zijn voor de lunch en het avondeten.
Ik kan er ontzettend smakelijk en goedkoop eten, maar wel moet ik even met stokjes leren eten
want niet overal krijg je 'normaal' bestek.

Als ik 's middags op een terras bij het strand zit en onder het schrijven van het reisverslag een
beetje rond zit te kijken valt m'n oog behalve op een Vietnamese schone ook op een man die
langzaam zigzaggend over het strand loopt. Hij heeft een grote zak in zijn hand die hij voor zich
uit houdt en hij roept regelmatig 'Hello'. Als ik beter kijk zie ik dat de man een blinde bedelaar is
die op goed geluk ronddwaalt en op deze manier aan zijn geld komt. Ook schuift de romp van
een man zonder armen en benen over het zand tussen de strandgasten door. Hij heeft de zak
voor het geld om zijn nek hangen. Zo nu en dan zie ik mensen opstaan en naar hem toelopen
om hem wat geld te geven.

Dalat In het bergstadje Dalat ga ik op bezoek bij 'the crazy monk' zoals hij hier genoemd wordt. Het is een alleenwonende kunstzinnige monnik die in een pagoda zijn atelier heeft. Hij doet me enigszins aan Anton Heyboer denken, maar dan zonder vrouwen! In '96 heeft hij zelfs een expositie in Den Haag gehad en als hij hoort dat ik uit Nederland kom mag ik me zowaar een tijdje met kwast en verf uitleven op een stuk schilderslinnen. Als ik daar zo sta te klodderen zie ik beelden uit mijn kleuterschooltijd voorbij flitsen, scheve schoorstenen en rode daken.

Wat me tijdens de busritten opvalt is dat met name de voetgangers en bromfietzers absoluut geen verkeersregels kennen. Zonder op of om te kijken wordt er overgestoken of afgeslagen ondanks het vele waarschuwende getoeter van de automobilisten. Het kan dan ook niet uitblijven dat het een keer fout gaat met onze bus. Gelukkig voor het slachtoffer weet onze chauffeur met een ruk aan het stuur een fatale, frontale aanrijding te voorkomen, maar door de zijdelinkse klap raakt de man toch licht gewond en zijn brommer zwaar beschadigd. Binnen de kortste keren staat er een hele menigte midden op straat de weg te versperren zonder dat iemand ook maar een vinger uitsteekt. Nu ik erover nadenk scheelt het eigenlijk niets van de situatie in Nederland waar het aantal 'kijkers' meestal vele malen groter is dan het aantal 'helpers'. Pas na lang en druk overleg wordt besloten dat het misschien toch handig is om de brommer van de weg af te halen. Waarschijnlijk moet de WA-verzekering hier nog uitgevonden worden want de chauffeur en het slachtoffer praten wel met elkaar, maar er worden verder geen gegevens uitgewisseld. Kortom, beide partijen zullen waarschijnlijk zelf voor hun kosten op moeten draaien.

Ho Chi Min City Het vaak ten onrechte 'Saigon' genoemde Ho Chi Min City in het zuiden is met zijn vele hoge moderne kantoorgebouwen het zakelijke centrum van Vietnam. De naam 'Saigon' slaat in feite alleen op district 1, ofwel het oude centrum waar je de meeste lowbudget hotels vindt. Het eerste dat ik doe in H.C.M.C. is het bezoeken van het Cambodjaanse consulaat om een visum aan te vragen. De mensen op het consulaat zijn erg vriendelijk, maar ik moet hier echter tien dollar meer betalen dan wanneer ik het visum bij de ambassade in Hanoi had gehaald. De tijd tussen het aanvragen en het ontvangen van het visum is echter kort. 's Ochtends je paspoort brengen en 's middags weer ophalen zodat ik er binnen een dag weer een stempel bij heb in m'n verzameling.

Internet In de Lonely Planet van twee jaar geleden staat nog dat het bijna onmogelijk is om te E-mailen vanuit Vietnam, maar de ontwikkelingen gaan blijkbaar snel want net als in Hanoi vindt je ook hier enkele grote Internet-cafe's. In sommige waan je je in je eigen kantoor met zo'n bureau dat in een hoek om je heen staat en een comfortabele stoel op wieltjes. De moderne reiziger kan bijna niet meer buiten dit moderne medium om contact te houden met vrienden en familie. Maar ook is het erg handig om op de hoogte te blijven van de reiservaringen van reizigers met wie je een tijdje hebt opgetrokken, maar die nu aan de andere kant van de aardbol rondreizen. Kortom, zolang er ergens een Internet-verbinding is heb je contact met de buitenwereld. Ik heb heel wat keren verbaasd staan kijken als ik weer eens een kamer vond in een afgelegen stadje waar een of meerdere supersnelle computers stonden. In Turkije bijvoorbeeld bleken in drie verschillende steden een zelfde aantal meubelzaakeigenaren een Internet-aansluiting in hun winkel te hebben. Ook kon ik in Turkije een keer terecht op de enige computer van een Highschool en in Malatya hadden ze in het gemeentehuis zelfs een Internet-room met wel zes computers. Hier heb ik toen een hele dag zitten mailen, surfen en Nederlandse kranten gelezen. Vaak kun je ook terecht in bibliotheken of op universiteiten. In Iran ontmoette ik in Teheran bij toeval de eigenaar van een video-produktie bedrijf die enigszins illegaal een Internet-verbinding had. Zelfs in de jungle van oost-Maleisie vond ik in het laatste plaatsje aan de Rejang rivier waar ze nog een telefoon- en electriciteitsverbinding hadden een Internet-mogelijkheid. De kosten voor het Internetten vari-

eerden van gratis in veel plaatsen in Turkije tot één US dollar per minuut in Cambodja! Het goedkoopste adres waar ik wel heb moeten betalen was in oost-Maleisie. Hier kostte het namelijk maar f1,05 per uur. Ik had altijd een diskette bij me om lange verslagen op op te kunnen slaan. Soms viel de 'connection' weg en dan was het erg handig als ik m'n verslag op flop mee kon nemen om elders alsnog te verzenden.

Mekongdelta Ook hier in het zuiden doe ik een georganiseerde toer, dit keer een 3-daagse trip door de delta van de Mekong die hier vanaf het Tibetaanse plateau na 4350 kilometer in de Zuid-Chinese Zee uitmondt. Onze gids, meneer Tam, is in de oorlog tolk geweest voor de Amerikanen en weet ontzettend veel te vertellen over de oorlog als we ronddwalen tussen de wirwar van kanaaltjes in het Rung Tram Forest waar de Vietcong zich schuil hield in bedompte holen. Twee van de redenen dat de Amerikanen het hier aflegden tegen de Vietcong was het feit dat de Yanks veel te groot waren om zich in het ondergrondse gangenstelsel te begeven, en dat ze verrast werden door de zware artillerie waarmee ze door de Vietcong vanuit de bossen werden bestookt. Ze begrepen niet hoe de Vietcong de zware kanonnen zonder vrachtwagens konden vervoeren. De Vietnamezen hadden daartoe een zeer zwaar uitgevoerde fiets ontworpen waarmee lasten tot 350 kilo konden worden vervoerd. Zo werd de artillerie in onderdelen naar het slagveld getransporteerd en daar weer in elkaar geschroefd. Om zijn toch al indrukwekkende verhalen nog meer kracht bij te zetten laat meneer Tam ons nog even trots zijn littekens van oude schotwonden zien.

Verder bezoeken we drijvende viskwekerijen, een traditionele drijvende markt en eigenlijk alles dat zich in en bij de Mekong delta afspeelt. Ik probeer ook de plaatselijke delicatessen, namelijk gebakken slang die niet veel anders smaakt dan de gebakken paling bij ons.

Op de terugweg naar Ho Chi Min City doet zich nog een lachwekkend incident voor. De schipper van de veerpont waarmee we de Mekong oversteken schat de sterkte van de stroming niet goed in waardoor we honderd meter naast de aanlegplaats terechtkomen. De motor blijkt niet sterk genoeg om tegen de stroom in te varen zodat we gedoemd zijn hier te blijven liggen. Omdat het er naar uitziet dat het probleem nog wel even kan duren stappen alle passagiers maar vast uit en zoeken een plaats in de schaduw bij een eethuis. Onder het genot van een koude Cola kijken we naar de verwoede pogingen om de pont met daarop de auto's richting aanlegplaats te varen. Tot twee keer toe lukt dat niet waarna uiteindelijk de hulp van een sleeppboot wordt ingeroepen. Nu lukt het natuurlijk wel en kunnen we onze weg na een half uur vervolgen. Het verrassende is dat geen enkele passagier heeft lopen klagen over het feit dat hij ergens op tijd moest zijn. Het begrip 'op tijd zijn' lijkt hier niet te bestaan. Men berust gewoon in zijn lot, daarmee waarschijnlijk een hoop stress voorkomend. Het zou me niets verbazen als ze het begrip 'stress' ook al niet kennen.

Ondanks alle negatieve verhalen vooraf heb ik weinig moeite gehad met Vietnam en de Vietnamezen. Het is een mooi land met over het algemeen vriendelijke mensen die proberen de oorlog te vergeten en een nieuw bestaan op te bouwen.

CAMBODJA

Dit geldt ook voor Cambodja waar ik vanuit Ho Chi Min City op 16 juli '99 met de bus heen reis. De klok hoeft weer niet verzet te worden omdat Cambodja in dezelfde tijdszone ligt als Vietnam en de munteenheid is de Riel die per 1000 stuks 53 cent waard is, maar ook hier kun je, en moet je soms, met dollars betalen.

Voor de grens bij Moc Bai staan enkele van die zwaar beladen transportfietsen geparkeerd. Ze zien er spectaculair uit, maar het lijkt me met die loodzware last praktisch onmogelijk om ermee te lopen, laat staan ermee fietsen.

Dit land is veel armer dan wat ik tot nu toe meegemaakt heb en de wegen zijn de slechtse die ik ooit gezien heb. De diepste gaten in het wegdek worden gedicht door jongens uit de dorpen die aan de weg liggen. Ze blijven dan de hele dag bij 'hun' reparatie staan om tol te heffen en zo doende wat riels te verdienen. Het is wel een beetje zielig om te zien dat een paar kleine jochies ook proberen wat te verdienen, maar hun gaten zo uitgezocht hebben dat de auto's er ruim omheen kunnen rijden en ze dus al het werk voor niets hebben gedaan.

Phnom Phen Aangekomen in de hoofdstad Phnom Penh valt me op dat het verschil tussen rijk en arm enorm groot is. Op het terras bij mijn guesthouse lopen voortdurend bedelaars rond en ook in de achterstandsbuurt waar ik op m'n huurfietsje doorheen rijd is de armoede niet te beschrijven. Als ik daarentegen door de duurste wijk heen fiets sta ik versteld van de enorme rijkdom daar, er staan kapitale koloniale villa's met dure auto's ervoor. Ook wat de bezienswaardigheden betreft is het contrast groot. Het uitgestrekte complex van de Silver Pagoda is werkelijk schitterend, maar als ik het Tual Sleng museum bezoekt rijzen de haren me te berge. Deze vroegere 'Hogeschool' was door Khmer Rouge leider Pol Pot in 1975 omgebouwd tot de S-21 gevangenis annex martelkamer waar de gevangenen de meest gruwelijke martelingen moesten ondergaan, vaak tot de dood erop volgde. Vijftien kilometer ten zuid-westen van Phnom Phen liggen de 'Killing Fields' waar de gemartelde mannen, vrouwen en kinderen uit de S-21 gevangenis heen gebracht werden. De lugubere resten van 9000 van de 17000 slachtoffers liggen daar nu bij het herdenkingsmonument.

Siem Reap Op het dak van een supersnelle expresboot vaar ik, liggend in de zon, over de Tonle Sap rivier en het immens grote en visrijke Tonle Sap-meer van Phnom Phen naar het plaatsje Siem Reap. We leggen de 200 kilometer af in minder dan vier en een half uur, twee korte stops inbegrepen.

Gedurende het regenseizoen dat duurt van mei tot begin oktober wordt het meer gevoed door de enorme hoeveelheid water die de Mekong-rivier meevoert en zwelt het aan van 3000 tot 8000 km². In het droge seizoen loopt het meer via dezelfde weg weer leeg in de Mekong. Dit proces maakt het Tonle Sap-meer tot een van de rijkste zoetwaterbronnen ter wereld en daarmee de belangrijkste bron van inkomsten voor duizenden vissers en hun gezinnen.

Siem Reap is een letterlijk stoffig toeristendorp waar onder andere het prestigieuze Angkor Grand Hotel staat met kamers van 300 tot 1900 dollar per nacht!! Van zo'n bedrag kan ik een behoorlijke tijd rondreizen. Ik betaal 3 dollar per nacht en eet een Fried Noodle with Beef voor 2000 riel (f1,06), en die smaakt nog goed ook.

In mijn guesthouse zit een Duits stel waarvan de man vier jaar geleden ook hier is geweest. Hij was toen een van de weinige toeristen en iedere stap die hij deed ging onder militaire bewaking. Nu is het er druk en ben je vrij om te gaan en te staan waar je wilt. Wel worden sommige gebieden ontraden te bezoeken i.v.m. wat verdwaalde ex- Khmer Rouge soldaten die je willen beroven.

Angkor Wat Bij Siem Reap bevindt zich het wereldberoemde complex Angkor met meer dan honderd tempels welke door de Khmerkoningen tussen de 9e en de 13e eeuw na Christus gebouwd zijn. Achterop de brommer van mijn gids Seav Sron bezoek ik in drie dagen de mooiste tempels en 'en passant' ook nog even zijn familie die op het platteland woont. Dit bezoek is minstens even interessant als het bezoek aan de tempels. Het is ongelooflijk onder wat voor primitieve omstandigheden deze mensen wonen. Ik bega de fout door één van de kinderen een zak gebakken bananen te geven om uit te delen. Binnen een paar tellen staan alle kinderen aan de zak te trekken alsof hun leven ervan afhangt en wordt het bijna ruzie. Dat is dus niet de goede manier om iets lekkers aan kinderen te geven. Snel pak ik de zak weer terug en begin nu zelf uit te delen. Dat gaat een stuk beter. Het is meteen rustig en de kinderen staan 'geduldig' hun deel af te wachten.

De Ta Prohm tempel vind ik één van de mooiste. Toen de Fransen meer dan honderd jaar geleden Angkor ontdekten hebben ze deze tempel onaangetaast gelaten. Hij wordt nu dan ook volledig overwoekerd door kolossale bomen die de tempel letterlijk in de greep van hun enorme wortels houden. Andere tempels, zoals 'The Bayon' met zijn tientallen twee meter hoge stenen 'Smiling Faces' worden door onder andere de Japanners met Japans geld gerestaureerd. Deze ploeg restaurateurs gebruikt de meest moderne kranen, steigers en gereedschappen terwijl bij een andere tempel de Chinese ploeg de zware stenen nog met de hand verplaatsen. Bij de drukst bezochte complexen zitten ontzettend veel bedelaars met afgerukte ledematen (door de landmijnen!) , blinden en jonge moeders met hun babies.

Filmopnamen Als ik op een ochtend voor mijn guesthouse zit te ontbijten komt er een Japanse man op me af. Hij stelt zich voor als Mr. Masao Omodaka, de producer van de Japanse documentaireserie 'Discovery of The World Mysteries'. Een jaar geleden, toen hij met een andere produktie bezig was, had hij ook een 'acteur' gevonden in dit guesthouse en daarom probeert hij het nu ook weer hier. Hij nodigt me samen met een Engelse reiziger uit om de hoofdrollen te spelen in de aflevering die 'Road of King Angkor' gaat heten.

Zo'n kans wil ik natuurlijk niet aan me voorbij laten gaan zodat we de volgende ochtend in een bijna authentiek Dr. Livingstone kostuum voor de camera een stel Franse ontdekkingsreizigers staan te spelen. Net als bij de filmopnamen in Iran vorig jaar kwam ook nu m'n musicalervaring goed van pas, haha. Als we tussen de tempels staan te filmen zijn er wat nieuwsgierige toeristen die in ons misschien een bekende acteur hopen te herkennen. Helaas voor hen, en eigenlijk ook voor ons, is dit niet het geval. Toch willen ze wel even met een paar Franse ontdekkingsreizigers op de foto. Ik probeer ze nog wijs te maken dat ik in Holland één van de bekendste acteurs ben en dat daarom de tien dollar die ik voor een foto vraag nog aan de lage kant is, maar daar trappen ze niet in. Mister Masao heeft me beloofd de videoband van deze aflevering op te sturen.

Maitje van Adrie: *Just for fun een brief van de filmmaatschappij waar Vincent zijn eerste, beste en laatste filmrol heeft gespeeld.*

6th September, 1999

Dear Mr Vincent Tepas,

I'm sorry to send the picture to you a bit late. First of all, I would like to thank you very much for joining us in the shoot at Ankhhor Wat. We think you can be a good talent. Everybody saw the pictures thought that you were real actor.

I hope you like the picture, I took. You can keep it as your memory of us and Cambodia. After the film is on aired in Japan, I'll send you a copy.

It's nice to have worked with you. Bye for now.

Best regards,

Masao Omodaka

Executive Producer

APS Asia Production Service Inc.

Na deze aangename onderbreking die ook nog de nodige dollars opleverd, rijd ik samen met niet minder dan eenentwintig andere passagiers in de bak van een pick-up truck over de allerslechtste weg die ik ooit gezien heb, met gaten van soms bijna een meter diepte verder richting Thailand. Het zal je niet verbazen dat we met zo'n zware belasting tot drie keer toe lek rijden en dat terwijl er 'maar' vier reservebanden in de laadbak liggen. Dat wordt dus nog spannend. Alle metalen bruggen waar we overheen moeten zijn aan één kant door de Rode Khmer van het bruggehoofd afgeblazen. Daardoor is er een hoogteverschil van één à twee meter tussen brug en wegdek ontstaan. Met behulp van planken en rijplaten zijn deze 'drempeltjes' toch te nemen. Bij iedere brug staat natuurlijk een man die stuuraanwijzingen geeft om ons heelhuids over de planken te loodsen en zodoende wat geld te kunnen verdienen. De grootste brug is echter zo zwak dat er geen verkeer mogelijk is. Je moet hier dan ook uitstappen, lopend de gammele brug oversteken, en op de andere oever overstappen in een truck die je verder brengt. Omdat de weg erg smal is, maar de voertuigen toch moeten keren is het een enorme chaos waar zelfs te voet nauwelijks doorheen te komen is. Iedereen loopt met enorme pakken bagage te duwen om door de chaos heen te komen en weer een nieuwe zitplaats te vinden. Meer leuke banden zijn ons bespaard gebleven zodat we in de recordtijd van zeven uur stofhappen, verbrand en bedekt met een laag rode stof bij de grens aankomen. Hier kunnen we gelukkig overstappen in een luxe busje met airco.

THAILAND

Na een uur stoppen we om te tanken, maar als we 10 à 15 minuten onderweg zijn begint de motor in te houden en te stotteren!? We kunnen nog net bij een pompstation naar binnenrijden als de motor er voorlopig definitief de brui aan geeft. Iedereen baalt ontzettend. We zijn moe en hebben honger, het is tenslotte al 20.00 uur. Na veel gezocht blijkt dat de vers getankte brandstof vervuild is. De tank wordt gelegegd, de brandstoffilters vervangen, de tank weer gevuld en dan doet de bus het na anderhalf uur wachten gelukkig weer. Ondertussen hebben we het winkeltje bij het pompstation even van zijn voorraden zoutjes en snoep afgeholpen. Inmiddels is het donker geworden en kan onze chauffeur daardoor de weg niet goed vinden. Diverse keren moet hij draaien omdat we de verkeerde kant op rijden. Uiteindelijk komen we vier uur later dan gepland in Bangkok aan waarmee het rondje door Thailand, Laos, Vietnam en Cambodja weer gesloten is.

De volgende ochtend ga ik al vroeg op weg naar de ambassade van Myanmar (Burma) om het visum voor Myanmar (Burma) te bemachtigen. Ook in dit land staat een wereldberoemd tempel-complex dat zich kan meten met Angkor en Borobudur in Indonesië. Het protocol schrijft voor dat de visumaanvragen van gevoelig liggende beroepen zoals dat van journalisten, schrijvers, reporters, fotografen en dergelijke naar Yangon, de hoofdstad van Myanmar, gestuurd moeten worden om daar door de hoge ambtenaren beoordeeld te worden. Tien minuten nadat ik de aanvraag heb gedaan word ik al in het kantoor van de consul verwacht om geïnterviewd te worden. 'Dat gaat snel' denk ik nog, 'ik hoef alleen maar even uit te leggen dat ik als toerist dat mooie en interessante Myanmar wil bezoeken en dan kan ik het visum vandaag nog in m'n zak steken, een 'piece of cake!'.

Niets is echter minder waar. Omdat ik zo stom ben om te vertellen dat ik fotograaf ben wordt me het visum geweigerd. De reden voor deze weigering is het feit dat een journalist kort geleden onder valse voorwendselen Myanmar is binnengedrongen en een negatief artikel over het militaristische regime heeft gepubliceerd. Als ik weer buiten op de stoep m'n teleurstelling afreageer op een onschuldige vuilnisbak, die het natuurlijk ook niet kan helpen, krijg ik ineens een helder idee. Ik ga terug naar binnen. Met een smoes over een vergeten pen passeer ik met een geforceerde lach de portier en klop op de deur van de consul. Eenmaal binnen probeer ik de, overigens zeer vriendelijke, consul er van te overtuigen dat ik alleen een simpele compactcamera bij me heb en geen tassen vol met professionele fotoapparatuur die een werkende fotograaf bij zich zou hebben. Hijzelf gelooft mijn verhaal wel, maar de heren in Yangon moeten ook nog overtuigd worden. Ik moet m'n verhaal op papier zetten waarna hij het naar Yangon faxt. 's Middags kan ik erover terugbellen.

Enigszins gespannen bel ik die middag op de afgesproken tijd naar het consulaat, maar .... helaas .... m'n verhaal heeft niet mogen baten. De consul vindt het ook erg vervelend voor me, maar kan verder niets meer voor me doen. Zwaar teleurgesteld reis ik af naar zuid-Thailand om lekker te relaxen op zonnige eilanden met witte zandstranden. Helaas valt ook dit plan na één dag al in het water omdat ik me hondsberoerd ben gaan voelen. Na een bezoek aan een dokter in het ziekenhuis kruip ik met veertig graden koorts en een zak vol pillen voor een paar dagen in bed.

Ranong Vanuit Ranong aan de westkust van zuid-Thailand probeer ik nog een keer Myanmar binnen te komen. Er is hier een douanepost die je alleen per boot kunt bereiken. Computers hebben ze er niet dus ik ga er gemakshalve vanuit dat ze niet na kunnen gaan dat ik kort geleden in Bangkok ook een visumaanvraag heb gedaan. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn. In het verleden gaven ze hier nog wel eens visa af, maar helaas voor mij behoort die mogelijkheid nu tot

het verleden. Het enige dat ze me aan kunnen bieden is een ontbijtje. Erg sympathiek natuurlijk en het verlicht de teleurstelling enigszins, maar daarmee kom ik Myanmar niet in.

Als ik in Ranong nog wat rondkijk bij de vissershaven ontmoet ik Anupatr, de 33-jarige zoon uit een rijke vissersfamilie die in Bangkok het business-college heeft gevolgd en nu de zaken van het familiebedrijf op de wal behartigt. Hij nodigt me uit om naar een scheepswerf te gaan waar één van hun zeven houten vissersboten op het droge wordt gezet voor een onderhoudsbeurt. Het is er een en al bedrijvigheid. Van alle boten die hier staan wordt het katoen tussen de planken, dat er voor zorgt dat de boot waterdicht is, vervangen. Een tijdrovende klus waar tientallen mannen en jongens tegelijkertijd mee bezig zijn. Als een boot klaar is en weer te water wordt gelaten wordt er een bloemenkrans over de boegspriet gehangen voor geluk en een goede vangst.

MALEISIE

Met de bus reis ik door naar Maleisie waar je er bij de grens met grote borden op gewezen wordt dat het niet verstandig is om verdovende middelen bij je te hebben. Er staat namelijk de doodstraf op! Om problemen te voorkomen hou ik m'n rugzak goed in de gaten om te voorkomen dat één of andere leukerd er iets instopt om het er eenmaal over de grens weer uit te halen. Tot mijn verbazing wordt mijn rugzak helemaal niet gecontroleerd.

Ik bezoek Georgetown op het eiland Penang, de theeplantages op de Cameron Highlands en de meest historische stad van Maleisie, Melaka. Hier staat onder andere een in 1650, door de Nederlanders gebouwd 'Stadthuys' dat bekend staat als het oudste Hollandse bouwwerk in het oosten. De hoofdstad Kuala Lumpur met de hoogste (450 meter) tweeling torens ter wereld is met zijn futuristische architectuur verrassend modern. Gelukkig staan er ook nog veel historische gebouwen die voor een mooi contrast met de nieuwe hoogbouw zorgen. Ook vindt je er, zoals in veel Thaise, Maleise en Indonesische steden een sfeervol 'Chinatown', ofwel een Chinese wijk met honderden bedrijfjes, winkels, eethuizen en hotelletjes. Ik heb een kamer in het door de Engelsen in 1911 gebouwde statige koloniale treinstation.

SINGAPORE

Singapore heeft veel weg van Maleisie, alleen is het er nog veel schoner en is je portemonnaie met Singapore dollars van f1,20 per stuk heel wat sneller leeg. Alles lijkt hier perfect georganiseerd te zijn. Zo staan er overal langs de wegen bordjes waarop staat dat je alleen bij een zebrapad mag oversteken en niet zomaar ergens er tussenin. Ik kijk m'n ogen uit in het zeer duur uitzijnde business-centre waar je als businessman of vrouw zonder een strak pak, glimmende

schoenen, een snelle coupe en een mobiele telefoon aan je oor niet mee lijkt te tellen. Met m'n sandalen, korte broek en een gekreukeld hemd val ik enigszins uit de toon, maar .... ik ben hier ook niet om zaken te doen.

Een dag trek ik uit voor een bezoek aan de beroemde Singapore Zoo waar je o.a. vanachter een dikke ruit kunt zien hoe ijsberen onder water achter vis aan jagen. Nooit geweten dat die logge beesten zo snel kunnen zwemmen.

MALEISIE

Met een korte vlucht in oostelijke richting, over de Zuid-Chinese Zee, ben ik weer terug in Maleisie. Dit keer in het minder toeristische oost-Maleisie dat het noordelijke deel is van het eiland Borneo. Oost-Maleisie wordt gevormd door de staten Sarawak in het westen en midden, en Sabah in het oosten.

Baku National Park Vanuit Kuching, de hoofdstad van Sarawak, waar ik geland ben, ga ik eerst naar het Baku National Park aan de zee. Het staat bekend om de vele soorten vegetatie die hier binnen een klein gebied voorkomen. Je kunt er alleen per boot komen, dus het is er heerlijk rustig. De enige wezens die voor wat afleiding zorgen zijn de kleine brutale apen. Je wordt ervoor gewaarschuwd dat je 's ochtends bij het ontbijt op de veranda van het eethuisje je eten niet onbeheerd moeten laten staan. Nog niet helemaal wakker ben ik dat natuurlijk vergeten en loop terug naar de keuken om m'n koffie op te halen. Als ik terugkom zie ik nog net dat een aap de toast van m'n bord grist en zich met een grote sprong uit de voeten maakt. Tien meter verder zit ie het, met een schuin oog naar de veranda, doodgemoedereerd op te eten. Iedereen ligt in een deuk natuurlijk en ik bestel een nieuw broodje.

Deze eerste dag maak ik een 15 kilometer lange wandeling door het regenwoud langs moerasen, watervallen en enorme varens waarvan de bladeren als dakbedekking worden gebruikt. De luchtvochtigheid schat ik er op honderd procent, maar als je hoger komt verandert het woud in een kurkdroog graslandschap om langs de kust over te gaan in mangrovebossen die bij eb droog vallen en bij vloed voor een natuurlijke bescherming tegen de golven zorgen. Op één van de kleine stranden eindig ik de wandeling met een verfrissende duik in zee. Wel leg ik op aanraden van de parkwachters m'n rugzakje met een ketting vast aan een boomstronk in verband met de lange vingers van de apen.

Als ik de tweede dag terug kom van een kortere wandeling is er net een groep Maleise toeristen aangekomen die vergeten zijn de deur van hun huisje dicht te doen. Helaas voor hen hebben de apen dat ook door en die lopen nu met hun armen vol met eten het huisje uit. Het is vreselijk lachwekkend om te zien, vooral als de deur snel wordt gesloten, en de apen vervolgens door de ramen aan het stelen slaan. Na drie dagen nadert het weekend en daarmee de drukte, voor mij dus tijd om te vertrekken, terug naar Kuching.

Het avontuurlijkste dat je in Sarawak kunt doen is het bezoeken van de zogenaamde 'Longhouses'. Dit zijn aaneengebouwde houten huizen op palen die naast elkaar soms een lengte van een paar honderd meter bereiken. Een aantal families van een bepaalde stam wonen hier midden in de tropische wouden als een grote gemeenschap samen onder één dak, daarmee meteen het hele dorp vormend.

Je kunt deze dorpen bezoeken met een dure georganiseerde toer, maar ik kies ervoor om het op eigen houtje te doen. Het enige probleem is dat je een uitnodiging moet zien te krijgen want van onaangekondigde bezoeken zijn deze stammen niet zo gecharmeerd. Bovendien heb je een

taalprobleem en leven er in deze stammen nog enkele gepensioneerde 'Dayaks' koppensnellers die wel eens een beetje kwaad zouden kunnen worden als ik doodleuk zo'n dorp binnen zou komen lopen.

Kapit Om te beginnen vaar ik vanuit Kuching over zee naar Sibuan waar de grote Rejang-rivier in de Zuid-Chinese Zee uitmondt. Deze machige rivier wordt ook wel de 'highway' van centraal en zuidelijk Sarawak genoemd omdat, op een paar vliegtuigjes na, al het transport naar de binnenlanden over deze rivier plaatsvindt. Vandaar neem ik een expressboot naar Kapit, het laatste plaatsje aan de Rejang met aansluiting op het electriciteits- en telefoonnet. We leggen, voortgedreven door 1400 paardenkrachten, de 130 kilometer met de megaspeedboot af in iets meer dan twee uur! In dit stadje zou ik volgens de reisgids contacten kunnen leggen voor een uitnodiging.

Aan het begin van de tocht ontdek ik op de oevers vlakbij Sibuan een aantal grote houtverwerkende fabrieken en onderweg zie ik een aantal duwbakken vol met enorme boomstammen de rivier afzakken. Naar het schijnt mogen die bedrijven, niet gecontroleerd door de overheid, in deze uitgestrekte tropische wouden zoveel hout kappen als ze willen. Voor de werkgelegenheid is dit natuurlijk alleen maar toe te juichen, maar ik ben bang dat er dan over een jaar of vijf geen boom meer staat in dit prachtige gebied.

Met de kaartjesverkoper aan boord heb ik al een paar keer kort gesproken en grapjes gemaakt als hij me tot mijn aangename verrassing ineens uitnodigt voor een bezoek aan het longhouse waar hij woont. Ik had niet gedacht dat het zo gemakkelijk zou gaan. Een Amerikaan had me verteld dat hij al drie dagen in Kapit verbleef alvorens hij een uitnodiging kreeg. Natuurlijk ga ik erop in. Sran moet nog een dag werken zodat ik even tijd heb om in Kapit rond te kijken.

Tot mijn verbazing is zelfs hier, midden in het tropische woud, het Internet al doorgedrongen en ook kan ik er pinnen! In het locale bibliotheekje kun je internetten, maar de verbinding is zeer slecht. Op straat echter kom ik een locale jongen tegen die, zoals ik dacht, zijn Engels met me wil oefenen. Al bij zijn eerste knauwende woorden hoor ik dat hij in Amerika heeft gewoond en helemaal geen Engelse lessen meer nodig heeft. Zijn vader, die niet onbemiddeld is, heeft zijn zoon naar Amerika gestuurd om daar te studeren. Na zijn studie is hij toch weer terug gekomen en heeft hij uit hobbyisme een stel computers aangeschaft, uiteraard met een internetaansluiting. Hij nodigt me uit om bij hem te komen mailen en later staat hij erop me een lunch aan te bieden.

Het pinnen is een ook een geweldige ervaring. De pinautomaat bevindt zich namelijk in een muur pal naast het locale café waar een aantal mannen buiten wat staat te praten. Als ik voor de automaat sta draaien hun hoofden nieuwsgierig mijn kant op. Ik groet ze vriendelijk en steek m'n pas in de automaat ervan uitgaande dat het wel niet zal werken. De mannen denken dat blijkbaar ook want ze staan te lachen. Maar wie schetst mijn verbazing, en ook die van de mannen, als er een keurig stapeltje bankbiljetten uitgespuugd wordt. Wat lijkt de wereld dan toch klein als je zelfs hier in 'the middle of nowhere' geld kunt pinnen alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. De mannen kijken me verbaasd aan.

Gewapend met enkele pakjes sigaretten, snoepgoed en vooral een fles whiskey om cadeau te doen als dank voor de gastvrijheid, gaan we de volgende ochtend met een kleinere boot verder stroomopwaarts. Het vaartuig is afgeladen met vaten met brandstof, dozen met kleding, voedsel enzovoorts dat op de dagelijkse ochtendmarkt gekocht is. Het kost ons drie uur varen voordat we aanleggen bij het longhouse van de Iban-stam. Er zijn alleen enkele vrouwen en kleine kinderen aanwezig, de mannen zijn op het land aan het werk of aan het vissen. Nergens zie ik meubels of iets dergelijks staan. De mensen leven en slapen op handgemaakte kleden op de

houten vloer, er staan drie weefgetouwen en er hangen wat speren, blaaspijpen en muziekinstrumenten aan de wand. 's Middags wordt er zelfgebrouwen rijstwyn geschonken en 's avonds eten we vis, aardappelen en groente. Het lijkt wel Hollands, maar dan totaal anders bereid. Ze hebben het hier om 15 uur al over de avond en om 20 uur ligt iedereen op bed. Nou ja, ...bed!? De mensen liggen alleen op een dikke deken en daarom heb ik voor het slapen m'n eigen 'bed' en een muskietennet meegenomen. Als ik het ophang komen ze nieuwsgierig even kijken, maar ze begrijpen precies wat het doel ervan is.

Na een uiterst stille nacht met af en toe wat geschreeuw van apen en vogels neem ik de volgende ochtend vroeg weer afscheid van deze gastvrije mensen. Wegen zijn er niet, dus al het transport gebeurt per boot, tegenwoordig veelal uitgerust met een buitenboordmotor. Ook hier willen de mensen, zij het in een lager tempo, met de tijd mee.

Sibu Terug in Sibu bezoek ik de volgende ochtend even snel, althans dat was de bedoeling, de zeven verdiepingen tellende Chinese tempel Tua Peh Kong Temple (Groot ooms tempel). Van een monnik krijg ik de sleutel van het trappenhuis en een boek mee. Eenmaal boven heb ik een prachtig uitzicht over de kade waar alle boten aankomen en vertrekken. Het boek dat gaat over de Chinese religie is me te dik om even snel te lezen, maar als ik weer beneden ben begint een andere monnik me uitvoerig te vertellen over het boek, de betekenis van Yin en Yang, zon en maan, goud en zilver, het gebruik van drie wierrookstokjes en alle symbolen, waaronder de zeer belangrijke vis, die in een Chinese tempel voorkomen. Het is allemaal uiterst boeiend maar ik heb niet zoveel tijd omdat ik de bus naar het oosten niet wil missen. Iedere keer dat ik op wil stappen begint Tan Teak Chiang in zijn onstuitbaar enthousiastme over een ander facet van deze tempel en iedere keer belooft hij me dat het maar drie minuten duurt. Drie minuten worden er al gauw tien en het ene verhaal volgt het andere op. Uiteindelijk moet ik hem enigszins cru afkappen om m'n bus nog te kunnen halen. Overladen met geluksvlaggetjes en een klein marmeren beeldje haal ik nog net de bus. Het dikke boek dat ik zomaar kreeg ben ik in de haast 'vergeten', het was te zwaar om mee te sjouwen. Achteraf heb ik daar natuurlijk spijt van gekregen.

Niah National Park Meer naar het oosten, richting Brunei, bezoek ik het Niah National Park waar zich de op één na grootste grotmond ter wereld bevindt. Na een ruim drie kilometer lange wandeling door het regenwoud met zijn enorme Tapang-bomen kom ik bij de grotopening die niet minder dan 250 meter breed en 65 meter hoog is. Op de foto kijk je van binnenuit naar de grotopening.

Aan het plafond hangen aan elkaar gekoppelde bamboepalen die bijna tot de grond reiken. Langs deze palen klimmen de jonge mannen naar het plafond om daar met hun stokken de nestjes los te wrikken. Van de verzamelde vogelnestjes wordt de gelijknamige soep gemaakt. Omdat het zeer gevaarlijk werk is, is de prijs van de nestjes hoog en van de soep dus ook. Deze is qua status te vergelijken met onze kaviaar. De prijs die ze ontvangen voor een kilo nestjes is maximaal duizend dollar. Tegenwoordig schijnen de mannen voor hun veiligheid wel een soort veiligheidslijn te gebruiken, maar die blijkt niet altijd even stevig te zijn. Omdat er vanwege de hoge verdiensten zoveel risico's worden genomen valt er helaas zo nu en dan letterlijk een dode. Verder zijn er er mannen bezig met het schoonschrapen van de vloer van de grot die bedekt is met een dik-

ke laag droge stront. De vogelpoep wordt in jutte zakken gedaan en afgevoerd om later als zeer goede mest verkocht te worden.

Deze grot is gelukkig nog niet vercommercialiseerd door hem toegankelijk te maken voor een groot publiek. Eén van de voordelen daarvan is dat er nog geen electriciteit is aangelegd en er dus ook geen lampen zijn en het daarom dus aardedonker blijft in diepste deel van het grottenstelsel. Zonder een zaklantaarn is het dan ook onmogelijk om de vijftien minuten durende wandeling door dit spannende gedeelte te maken. Zelfs na vijf minuten, als m'n ogen gewend zouden moeten zijn aan de donkerte zie ik nog steeds geen hand voor ogen. Zo nu en dan zie ik wel in de verre donkerte het lampje van een andere bezoeker op en neer dansen om vervolgens ineens weer in het niets te verdwijnen. Als ik het einde van het diepste gedeelte nader wordt het langzaam weer wat lichter totdat ik de laatste bocht om ga en verblind wordt door het felle zonlicht dat door de uitgang van de grot naar binnen stroomt.

Rond een uur of zes 's avonds zorg ik dat ik bij de opening van de grot ben. Als het goed is zal er rond zonsondergang een waar spektakel losbarsten. En inderdaad, om half zeven treedt er een verduistering op die veroorzaakt wordt door twee donkere wolken die in elkaar overvloeien. Ongeveer een half miljoen kleine gierzwaluwen komen hun nest in de grot opzoeken om daar de nacht door te brengen, terwijl een even groot aantal vleermuizen juist de grot verlaat om op jacht te gaan naar voedsel. Het is een gekrijs van jewelste als de twee reuzenzwormen voor een paar minuten in elkaar overvloeien. Even later is de rust in het woud teruggekeerd en moet ik me in het donker door het woud haasten om op tijd terug te zijn bij het bootje dat om 19.15 uur voor het laatst oversteekt naar de gastenverblijven.

Na dit bezoek was ik van plan naar Indonesië te reizen, maar door de politieke onrust die daar in september heerst lijkt me dat geen goed idee. Ook loopt m'n hoofd inmiddels over van de vele indrukken die ik de afgelopen tien maanden heb opgedaan. Het klinkt misschien wat blase, maar ik raak niet snel meer onder de indruk van al het moois dat ik zie. Ik heb even een adempauze nodig. In Nederland zit ook m'n vriendin, die ik in Nepal heb leren kennen en die ik graag weer terugzie. Kortom, ik koop na lang wikken en wegen een enkele reis terug naar Nederland. Volgend jaar kunnen we dan samen de reis naar Indonesië, Australië en Nieuw-Zeeland voortzetten.

Epiloog Nu ik weer terug ben in Nederland is het wel even wennen, vooral aan de lage temperatuur, het feit dat alles zo overgeorganiseerd lijkt, het hier erg druk is en dat je hier het water zomaar uit de kraan kunt drinken. Wat die drukte betreft overdrijf ik niet. In India had ik het gevoel dat je daar het hoogste inwoneraantal per vierkante kilometer hebt omdat je er nooit alleen bent en enige privacy ver te zoeken is. Nu blijkt tot mijn verbazing, na wat nazoeekingens gedaan te hebben, dat er in Nederland meer mensen per vierkante kilometer wonen, dan in het drukker lijkende India waar op het moment niet minder dan één miljard inwoners leven. De verhouding is ongeveer 304 mensen per vierkante kilometer in India tegenover 483 ('05) in Nederland. Daarmee behoort ons landje dus tot één van de drukst bevolkte landen ter wereld. Om even aan te geven dat het ook wel wat minder kan, in het inderdaad rustige Laos leven niet meer dan 22 mensen op een hele vierkante kilometer.

Als ik na een paar weken Nederland weer terugkijk, en het begin van m'n reis op de fiets vergelijk met het tweede gedeelte waarbij ik met de rugzak per bus en trein reisde kan ik niet zeggen dat het één beter of mooier was dan het andere. Beide manieren hebben hun charmes en hun nadelen. Zo alleen fietsend kun je je soms eenzaam voelen. Tegenwind, regen en steile hellingen, bijtgrage honden en stenengooiende kinderen kunnen je het leven zuur maken en wanneer je je niet helemaal fit voelt omdat je bijvoorbeeld aan de diaree bent vraag je je wel eens af

waar je nu eigenlijk mee bezig bent. Maar ..... op de fiets reizend kun je stoppen waar je wilt om van de omgeving te genieten, foto's te maken en op de mooiste plekken te kamperen. Je kunt over verlaten landwegen fietsen waar je langs afgelegen dorpen rijdt met bewoners die misschien nog nooit een buitenlander gezien hebben en het prachtig vinden dat je op de fiets door hun land rijdt. In negen van de tien keer kijken ze je ongelovig aan als je ze verteld dat je helemaal uit Holland bent komen fietsen, ook al weten ze meestal niet eens waar dat precies ligt. Ook wordt je vaak uitgenodigd om wat te komen drinken en regelmatig wordt er zelfs een maaltijd en een bed aangeboden.

Als je per bus of trein reist ben je nooit alleen, wat zowel een voor- als een nadeel kan zijn, en er is altijd wel iemand die wat Engels praat en een gesprek met je aanknoopt. Op trein- en busstations heerst altijd die heerlijke chaotische drukte van mensen die de meest vreemde bagage met zich meesjouwen zoals kippen en geiten. Per bus of trein kun je veel sneller grote afstanden over saaie of drukke wegen afleggen en heb je geen last van wind, regen en steile hellingen. Kortom, het is minder vermoeiend. Wel heb je zo nu en dan last van vertragingen en met name in India van gevaarlijk rijdende buschauffeurs. Wat wel frustrerend kan zijn is het feit dat je regelmatig mooie plaatjes voorbij ziet komen waar je dan vervolgens geen foto van kunt maken.

Tijdens het tweede deel van m'n reis heb ik het gemis aan het fietsen enigszins kunnen compenseren door zo vaak als mogelijk een fiets te huren om de minder toeristische gebieden te bezoeken en in het westen van Nepal heb ik zelfs nog een acht-daagse fietstocht met bepakking gemaakt.

Op wat voor manier ik de volgende reis ga maken weet ik nog niet, maar dat die volgende reis er komt weet ik wel. Bij de GGD hadden ze namelijk, gelukkig, nog steeds geen vaccin tegen het verrelandenreivirus. Voorlopig echter moet ik het even doen met het steeds kouder wordende Holland. Maar ach, als ik soms even heimwee heb naar verre oosterse landen ga ik gewoon uit eten bij het Turkse, Indiase, Thaise of Vietnamese restaurant, of ik draai wat dia's van mijn reis en droom weg bij de gedachte aan die verre warme landen.

Vincent Tepas

© maart 2003

Voor de liefhebbers die ook een wereldreis per fiets overwegen volgt hierna de complete paklijst:

DE FIETS

Giant-randonneur met CrMo frame en 37 mm banden.
Continental Top Touring 2000 en Nokian Rollspeed PCR.
Voorbladen: 28 - 38 - 48 tanden.
Freewheel : 13-15-17-20-23-26-30 tanden.
Leren Brooks Conquest zadel.
Tubus CrMo (staal) bagagedragers.
Tatonka waterdichte fietstassen.
Zéfal hp X 4 fietspomp (voor een druk tot 9 Bar)

PAPIEREN

Paspoort
Campingcarnet
Vaccinatieboekje
(American Express Travelers) Cheques
Bank- en giropassen
Lijst Am Ex- en ABN-AMRO kantoren
Pasfoto's
Visa
Inentingsbewijzen
Sterkte brilglazen
ANWB-lidm.kaart
I.R.K. eventueel
Nota van fiets
'Officieel' document als eigendomsbewijs voor de fiets
Fotocopies van div. documenten: inentingskaart, paspoort, adressenlijst, apothekentolk, Landkaarten
Reisverzekeringspapieren
VERLENGEN! maar 90 dagen geldig
Ziektekostenverzekering
Dagboekje + pen
Woordenboekje
Point-it boekje
Tickets
Adressenlijst (fam. vrienden)
Poste Restante adressenlijst
Enveloppen met postzegel voorbereiden.
Carbonpapier
Luchtpostpapier
Landen-info
Engelse doktersverklaring 'voor eigen gebruik' voor de injectienaalden (verkrijgbaar bij de GGD)
Apothekentolk

GEREEDSCHAP

Baco
Hyper-cracker
Freewheel-afnemer
Vijltje
Conussleutels
Bracketsleutel
Schroevendraaier
Spakenspanner
Kettingpons
Bandenplakmateriaal

Imbussleutels
Teflon-olie (Pedros Ice Wax)
Combinatietang
Potje vet
Kruiskop v. camera
Oude tandenborstel
Elastieken (oude binnenband)

RESERVEMATERIAAL

Min. 20 spaken + nippels (aan het frame vastplakken)
2 noodspaken
IJzerdraad
Watervast tape
Slangeklemmen
Draadstrips (tire-raps)
Remblokjes
Lange remkabel
Lange derailleurkabel
Kabelbusjes
Ketting-schakels
Ketting
Kransjes
Kogeltjes
Boutjes,moertjes,ringen
Ogen voor de dragers
Voor- en achterassen
Uitvalnaafklem
Li- en re. trapperassen
Derailleur-beugel
Derailleur-veer
Derailleur-wieltjes
Complete derailleur
Stuk buitenband
Tikteller
Achteruitkijkspiegel
Buitenbanden, voor 28mm 7500 km, achter 30 à 35mm 2500 km levensduur.
vb.32-622 = 32mm breed
Vredestein Spider 37mm
Continental Top Tou- ring 2000, 37mm sterk, snel, f57,-
Nokian Rollspeed LX OLC (overlap construction) 37-622 588 gr f31,95
Idem + PCR (Poly Carbon Resistance)650 gr, /38,50
Swallow Marathon binnenbanden (liefst latex)
Pariba, Air-B, Semperit 5mm
Velglint
Solutie
Zelfvulkaniserende plakkers
Stalen bagagedrager
Korte spanbandjes
Regenhoes stuurtas

KOOKMATERIAAL

Brander MRS Dragon Fly (voor vervuilde loodhoudende benzine en diesel)
Fles voor brandstof

Brandstof
 Lucifers/aansteker
 Waterzak (Ortlieb)
 Waterfles
 RVS pannenset
 Laplandmok
 Duralex glas
 Scherp mes
 Bestek
 Multi-opener
 Tubes (plastic)
 Voorraadbusjes
 Eierdoosje
 Schuursponsje
 Droogdoek
 Waterzuivering:
 Katadynfilter 275,-PWP 100R 112,-
 General Ecology-filter
 Micropur MT1 tablettenmelkpoeder
 Suiker
 Koffie
 Thee
 Kruiden
 Bouillon! 2 l pppd
 Reisdompelaar (ook in Pakistan te koop)

MEDICAMENTEN

Zouttabletten
 Imodium (ernstige diarree)
 Diacure (=Imodium)
 O.R.S.(oral rehydration salts) =suiker/zout opl. Zelf te maken eetlepel suiker in mok met zoveel zout dat de opl. niet zouter smaakt dan tranen, werkt koud het best bij uitdroging en darmstoornis.
 Norit (darmstoornissen)
 Microfilter (bij 't Katadyn filter jodium nà de filtering toevoegen, jodium tast de onderdelen aan)
 Micropur (zilverhoudend, 20 l. f25,-! zonder bijsmaak, inwerktijd 1 uur, goed om reeds gezuiverd water goed te houden)
 Jodiumtinctuur (voor desinfectie na filtering) 4 druppels van 'n 2% opl.voor 1 liter water min. 30 minuten inwerken, 2 dr/1uur
 10 à 20 ml f 11,50
 Betadine
 Paracetamol
 Diclofenac (bv.Voltaren)
 (bij ernstige pijn)
 Doxycycline (antibioticum)
 Snelverband no 1 en 2
 Steriele gaasjes
 Betadine gaasjes
 Pleisters
 Vette watten
 Hydrofiel zwachtel 6cm
 Cambric zwachtel 6cm
 Second Skin o.i.d.?
 Reddingsdeken?
 Sporttape
 Koortsthermometer i.v.m. malaria (vorstbestendig)

Schaartje
 Pincet
 Veiligheidsspelden
 Ribbon Pack (naalden, spuiten, opzuignaalden, handschoenen, infuus, hechtdraad)
 Engelse doktersverklaring 'voor eigen gebruik' (verkrijgbaar bij de GGD)
 SRL-gelei
 Zonnebrandcrème met vit E (sunblock) (waterpr.)
 Lippenzalf (hoogste factor)
 Verzorgende crème

Deet Repellent 50% (verstoort 't visuele vermogen van muggen voor warme plekken), hét middel tegen Malaria Tropicana (gevaarlijkste soort), slaan toe na zonsondergang, zoals de meeste insecten, maar niet in grote steden en boven 2500 m in berggebieden (zie Pakistan)

Malaria-profylaxe (malaria-sneltest (Malaquick) alleen voor ma.PR (Tropica) 2x f75 3x f100 tel.0182-632915 of bij apotheek)
 Halfan (Halofantrine): zeer doeltreffend bij malaria

Sting-Ose: tegen schorpioen-en insectenbeten (Bever f15,95)
 Azaron of Bug Bite
 Vitamine- en mineralenpil.
 Ongeparfumeerde talkpoeder
 Druivesuiker o.i.d.
 Oordopjes
 Tand-reparatieset
 Mondkapje

KLEDING

North Face fleece en supplex (zeer sneldrogend en slijtvast) afritsbroek en shirt
 Big Pack Classic Ice Jack van ademend Dermizax
 Craft of Sweden thermoshirts en sokken.
 Gamaschen
 Zonnepet- of klep
 Muts of hoofdband
 Handschoenen
 Wielerbroek
 Collant
 Broek met afritsbare pijpen
 Trainingsbroek
 Zwembroek
 Onderbroeken
 Isolatiehemd
 T-shirts met korte en lange mouw
 Overhemd
 Dunne wollen trui
 Tenson jas
 Winddicht jack
 Regenpak
 Badslippers
 Sandalen
 Sportschoenen
 Bergschoenen
 Sokken dik

DIVERSEN

2e bril
Wereldontvanger
Familiefoto o.i.d.
Kompas
Zaklamp
Reservelampje
Batterijen
Kaars
Waterpistool
Anti-hond-apparaat (Dazzer)
(apparaatje dat bijtgrage honden op afstand houdt d.m.v.
een hoogfrequent signaal)
Rugzakje
Souvenirs om weg te geven:
-Nederlandse munten
-pennen
-sigaretten
-Dalai Lama-afbeeldingen
Plakkers voor matje
Lijm (Seam Seal en Seam Grip)
Kabelslot
Reservesleutels
Spullenzakjes waterpr. nylon
Zonnebril
Snelbinder/sjorband
NL-stickers of vlaggetje
IJzergaren en naalden
Buitenthermometer

FOTOTUITRUSTING E.D.

Nikon AF (kan onder water)
Minolta 38-135 Riva Zoom
Bynolyt Butterfly R10 (10x25 verrekijker)
Batterij
Blaaskwastje en tissues
Dia-en zw/w filmrolletjes

SLAPEN

VauDe Taurus I tent (snel op te zetten en af te breken
doordat binnen- en buitentent met elkaar verbonden zijn)

ThermaRest slaapmat en handdoek
Slaapzak Highlight Autumn I (ademende winddichte per-
tex binnen- en buitentijk met 90% ganzedons)
Zijden binnenzak
Klamboe. Care+plus Outdoor. Mesh 196 (minimum voor
de tropen)
Haakje met schroefdraad
Permethrine 2 gr. (insecticide)

TOILETARTIKELEN

Toiletas
Kampeerzeep (ZK)
Knijpers + touw
Shampoo combi
Kam
Scheerzeep
Scheermes + reserve
Washandje
Handdoek (dweil)
Spiegeltje
Toiletpapier
Tandenborstel
Tandpasta
Deodorant